

BIZITZA DUINAK BORROKATUZ

» BESTE 40 URTEZ

ESK-KO VI. BILTZAR NAGUSIA

BUKAERAKO PONENTZIA

esk

sindikatu

GIPUZKOA

Donostia

943 456 911

Zorroaga Pasealekua, 17 behe

20011 Donostia

gipuzkoa@esk.eus

Bergara

943 761 365

Fraiskozuri plaza 5, behe

20570 Bergara

bergara@esk.eus

NAFARROA

Iruñea

948 224 124

Emiliana Zubeldia 5, behe

31014 Iruñea

nafarroa@esk.eus

ARABA

Gasteiz

945 214 888

Beethoven 10 behe

01012 Vitoria-Gasteiz

araba@esk.eus

BIZKAIA

Bilbo-Bilbao

944 101 425

Gral. Concha 12, 1. ezker

48008 Bilbo

bizkaia@esk.eus

esk

sindikatu

esk.eus

BIZITZA DUINAK BORROKATUZ

» **BESTE 40 URTEZ**

VI. BILTZAR NAGUSIA

DURANGO
2024ko ekainaren 7a

isk

sindikaturua

PONENTZIA EKONOMIKOA, SOZIOPOLITIKOA ETA SINDIKALA

I. KAPITULUA - MARKO EKONOMIKO, SOZIOPOLITIKO ETA SINDIKALA	9
1.1 Trantsizio ekosoziala: kontzeptua eztabaidagai.....	10
1.2 COVID-19tik eratorritako osasun-krisia eta kapitalismoak inposatutako aterabidea.....	11
1.3 Baliabide naturalen eskasia, gerrak eta nahitaezko migrazioak	12
1.4 2020az geroztik ezarritako neurri sozioekonomikoak: etorkizun hurbilari so.....	14
1.5 Madril, Iruñea eta Gasteizko Gobernuak: kapitalaren interesen defentsan	16
1.6 ESK, jendearen sindikatua.....	17
II. KAPITULUA - ESK-REN SINDIKALISMOAREN PRINTZIPIOAK	19
2.1 Lanaren kulturari aurre egin	19
2.2 Sindikalismo feminista	20
2.3 Patronalaren aurka borrokatu	23
2.4 Sindikalismo ekosozialista.....	25
2.5 Balioak dituen sindikalismoa	26
2.6 Euskaltzaletasuna	29
2.7 ESK Nafarroan	30
III. KAPITULUA - ETORRIKO DIREN BORROKAK	32
3.1. Pobrezia eta gizarte-bazterketarekin amaitzeko, Baldintzarik gabeko Oinarrizko Errenta.....	32
3.2 Pentsio duinak bermatuko dituen sistema publiko baten alde	35
3.3 Sektore publikoa defendatzea eta sustatzea	39
3.4 Zaintza ereduaren aldaketa. Zainketa-sistema publiko baterantz.....	42
3.5 Fiskalitatearen erreforma gizarte bidezko baterako	45
3.6 Langile-klasearen banaketak kapitalari bakarrik egiten dio mesede.....	49
3.7 Ekintza sindikala ESK-n.....	52
3.8 Lan-osasuna. Lanpostuan ez hiltzea baino gehiago.....	56

3.9 Sindikalismoaren erronkak lan- eta ekoizpen-harremanen errealitate berrien aurrean: telelana, adimen artifiziala, automatizazioa.....	63
3.10 Ekoizpen-birmoldaketa planeta salbatzeko.....	65

IV. KAPITULUA - ALIANTZA SINDIKALAK ETA MUGIMENDU SOZIALAK69

4.1 Aliantza sindikalak eta esparru bateratuak.....	69
4.2 ESK-ren sindikalismoa eta mugimendu sozialak	71

V. KAPITULUA - ALDAKETA-ESTRATEGIA. EREDU SOZIAL BERRI BAT75

5.1 Bizitza erdigunean.....	75
5.2 Enplegua eta aberastasuna banatzea	75
5.3 Pobreziaren eta bazterkeria sozialaren aurka borrokatzea	76
5.4 Azpikontratazioaren eta prekarizazioaren aurka borrokatzea	76
5.5 Desazkundera eta ondo bizitzea.....	76

ANTOLAMENDU PROPOSAMENA

VI. KAPITULUA - ANTOLAMENDU PROPOSAMENA79

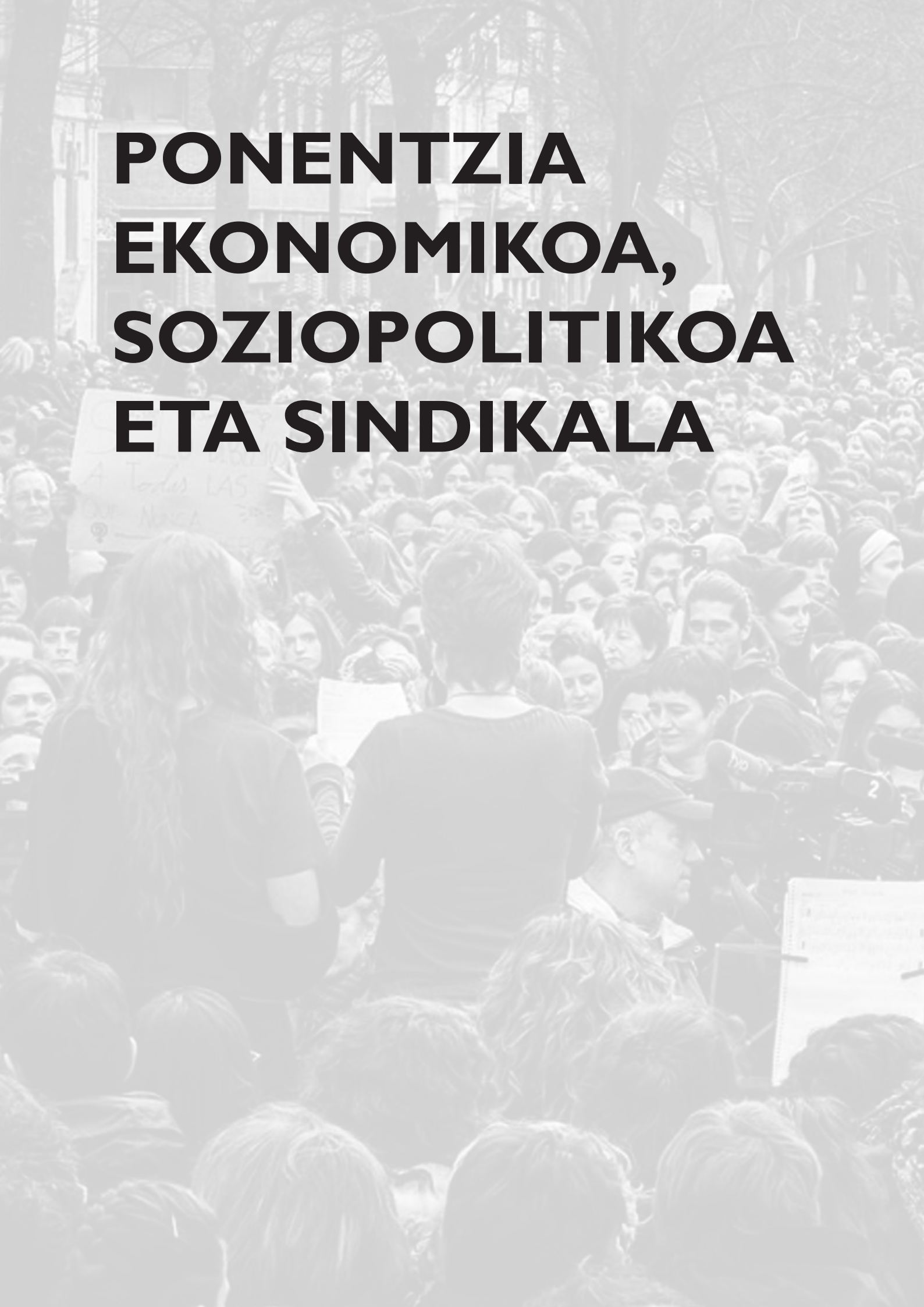
6.1 ESK-ren antolamendu eredu.....	79
6.2 Eginkizunak, funtzionamendua eta organoen osaera	80
6.3 Barne koordinazioa	90
6.4 Proposatutakoa gauzatzeko zer baliabide bideratu behar/nahi dizkiogu erakundeari?.....	91

SINDIKATUKO FINANTZAK

VII . KAPITULUA - SINDIKATUAREN FINANTZAK: KUOTA ETA ELKARTASUN FONDOA94

7.1 Kuota.....	94
7.2 Elkartasun Fondoaren araudia	96

PONENTZIA EKONOMIKOA, SOZIOPOLITIKOA ETA SINDIKALA

I. KAPITULUA

MARKO EKONOMIKO, SOZIOPOLITIKO ETA SINDIKALA

2013ko azaroan Atarrabian ospatutako IV. Biltzar Nagusian ESK sindikatuak nortasun berria hartu zuen, sindikatu ekosozialista eta feminista gisa, eta horrek errealitatearen azterketa sakona egitea eskatu zигun, ikuspegi globaletik, ordura arte egin gabe genuena.

Azken urte hauetan elkarren artean nahasten diren tentsio sozial, ekonomiko, politiko eta kultural sakonak jasaten ari gara. Ziurgabetasun eta kontingentzia garai berri baten aurrean gaude, plano guztietan, muga ekologikoen gainditzean sakoneko determinatzailea delarik.

Egun indarrean den eredu sozial, teknologiko eta ekonomikoa ondorengoan oinarritzen da: irabazi ekonomikoa atera eta dirua biderkatzeko modua muturreraino hobetzeko, eza-gutza eta boterea erabili dituela, alegia. Baina, hori lortzeko, bizitzarentzako ezinbestekoak diren baliabide eta ondasun ugari ziztu bizian xahutu ditu, desberdintasun eta sufrimendu jasanezinak eragin ditu, eta, une honetan, bizitzaren jarraipena arriskuan jarri du. Eredu kapitalista hori logika zehatz batean harrapatuta dago: ez du gaitasunik berak sortutako arazoak konpontzeko. Hala, lau ardatz ditu oinarri: krisi ekologikoa, energia-krisia, zaintza-krisia eta krisi politikoa. Boterea metatzeko eta pilatzeko eredu arrakastatsua da, baina gaur egun zein etorkizunean, pertsonen eta planetaren bizitza duina bermatzeko lanetan huts egin du.

Azken 15 urteotan gertatutako eztanda finantzario, pandemiko eta militar ezberdinek egungo sistemaren arrakalak agerian uzten dituzte. Honako ezaugarriak dituzte: kapital-metaketaaren geldialdia, multinazional handienen parekorik gabeko protagonismoa, aldaketa klimatikoaren azkartze esponentziala, energia fosilaren eta materia kritikoen agortzea, erreproduktzio sozialaren krisi gero eta sakonagoa, bereziki zainketa-krisiari dagokiona, mundu-ordenaren pitzadura eta demokrazia liberalaren pixkanakako deslegitimazioa.

Diagnosi honen aurrean, kapitalaren asmoa kontakizun ofizial batekin konbentzitzea da. Kontakizun horrek bertsio berde eta digital bat eskaintzen digu, eta agenda horrek trantsizio bat gauzatu nahi du, teknologian oinarrituko dena eta ez politikan, eta bost gakotan oinarrituta dagoena.

Kapitalismoarentzat, hazkundea, deskarbonizazioa, desmaterializazioa eta inklusioa fenomeno guztiz bateragarriak dira. Deskarbonizazio, desmaterializazio eta inklusio-jarduera guztiak, hazkundea eragiteko balio dute.

Egoera katastrofikoa izan arren, egungo sistema ekonomiko eta produktiboak arazo horiek bere metodoen arabera konpontzen saiatzen da, ia aldaketarik egin gabe, BAU (Business As Usual) bezala ezagutzen dena, alegia, denak berdin jarraitzea besterik ez dena. BAUa modu masiboan aplikatuko zaie energia berriztagarriei eta digitalizazioari, nahiz eta horrek kolapsora edo zuzenean iraungitzera eraman.

Multinazional handiek, botere korporatiboaren jaun eta jabe direnak, uste osoa dute erabat berpiztuko direla energia enpresa erraldoiak, industria militarra, enpresa teknologiko handiak eta inbertsio-megafuntsak.

Zalantzan jarri arren, balio-kate globaletan konfiantza dago oraindik ere. Horrek ekoizpenaren nazioarteko banaketa suposatzen du, alegia, ekoizpena hainbat herrialdetan egiten diren jardueretan eta zereginetan banatzea. Horri esker, hainbat ekoizpen-etaparen bidez produktu amaitu bihurtzen doan heinean, produktuari neurria egindako balio gehigarria egotzi dakiok.

Zerbitzu publikoetan formula berriak probatzen ari dira, korporazio kapitalista handien esku pribatuetara pasa daitez.

Egungo testuinguruan, ez dirudi etorkizunik izango duenik kapitalismoaren bertsio berde eta digitalak ekar lezakeen trantsizio baten kontakizunik. Kapitala metatzeko ustiapen eta desjabetze-dinamikek, tentsio oso esanguratsuak izateaz gain, egiturazko mugak ere izaten dituzte.

Demokrazia liberal-ordezkatzailearen eredu zilegitasuna galtzen ari da, bai “herriaren gobernu” gisa duen balio urria kritikatzin duten jarrerak daudelako, bai sistema eta bere pribilegioak mantentzeko baliagarri ere ez dela irizten diotenak daudelako. Ondorioz, martxan dagoen uholde neofaxista ahalbidetu egiten da.

Mundu-ordenaren zaugarritasunak ere dinamika ofiziala apurtu du; izan ere, AEBek hegemonia galdu dute, eta horrek gatazka globalaren testuingurua azkartu du. Neurri batean, eredu multilateral desagertu da, nazioarteko erakundeek indarra galdu dute, AEBk kontrolatutako nazioarteko erakundeen pisu-galera espezifiko barne, eta planeta-eskalan gerra-erregimena era progresiboan ezarri da.

I. I TRANTSIZIO EKOSOZIALA: KONTZEPTUA EZTABAIDAGAI

Trantsizio ekosozial emantzipatzaile baterako oztopo nagusia kapitalismoak “instituzionalizatutako ordena” da. Sindikatu ekosozialista, feminista eta antikapitalista garen aldetik, gure ortzi-muga langileen esplotazioarekin amaitzea da, bai eta kapitalak lapurtutako naturaren, zaintzaren eta komunaren desjabetzeari amaiera ematea ere. Horrela soilik lortu ahalko dugu Trantsizio Ekosozial Bidezkoa gauzatzea, betiere, deskolonizatutako eta despatriarkalizatutako gobernantza globalean oinarrituta egongo dena.

Gainera datorkigun kolapso ekologikoa ezin da bere osotasunean ulertu zainketen krisia ere kontuan hartu gabe. Zainketen krisi horrek eragin handiagoa du emakumeengan, genero-ardatzak ez ezik, arraza, jatorri eta klase-ardatzak ere zeharkatzen baititu. Gutxi-

go aberats eta pribilegiatuena da planetaren jasangarritasunean eragin negatiboena duen sektorea.

Elite ekonomikoek, mundu mailan, gatazka ekosozialak biderkatzen dituzte, eta euren jardunak eragin zuzena du herri indigenetan eta nekazaritza-komunitateengan. Gainera, giza eskubideen urraketa ugariren erantzule dira, batez ere emakumeei dagokienez.

Pobreziak emakume aurpegia du, eta hori energia-baliabideetara eraman daiteke. Izan ere, emakumeak dira energia-pobrezia gehien pairatzen dutenak, eta, zehazki, zaintza-lanez arduratzen diren emakumeak, haiek baitira etxeetan denbora gehien ematen dutenak.

Era berean, generoa faktore erabakigarria da krisi klimatikoaren erantzukizun indibidualei dagokienez. Gizon gisa sozializatutakoei lotutako portaerek eta rolek jokaera eta harreman-eredu desberdinak dituzte ingurumenarekiko, emakumeen jokaerekin alderatuta. Gizonek, oro har, klima-aztarna handiagoa eragiten duten portaerak eta jokabideak dituzte. Patriarkatuarengandik eta kapitalismoarengandik eratorritako ondorioak direla eta, emakumeak eta kolektibo zaurgarrienak dira bizi dugun larrialdi-egoeraz gehien jabetzen direnak.

COVID-19aren pandemiaren krisiaz geroztik Ipar Aberatseko herrialdeetan orokortutako kudeaketa ekonomikoa Atzeraldi Handiarekin (2008-2010) alderatzen badugu, aro berri batean sartu garela irudi lezake. Atzeraldi Handiaren ondoren, austerizida politika basati eta kriminal bat ezarri zen, krisiaren gastuak, langile-klasea eta herri-sektore guztiengan kargatzera behartzeko, baita Europar Batasuneko herrialde ahulengan ere (Grezia, Portugal, Espainia eta Italia)

Pandemiaren une gorenetan ekonomia kudeatzeko moduak zerikusi gutxi izan zuen Atzeraldi Handiaren urteekin. Testuinguru horretan agerian geratu zen sistema kapitalistaren aldakortasuna. Sistema hori botere politikoek babesten dute beti, eta, labirintotik ateratzeko gai ez bada ere, formulak bilatzen ditu egoeretara egokitzeko eta onurak lortzen jarraitzeko.

Kapitalak dakarren immobilismoaren eta fikziozko irtenbideen aurrean, eta soilik gutxi batzuen onura ekonomikoan oinarritutako interes patriarkalei eta pribatuei baino ez die-na erantzuten, ESK-k egoera horri ekosozialismotik eta feminismitik erantzuteko apustua egin behar du.

I.2 COVID-19TIK ERATORRITAKO OSASUN-KRISIA ETA KAPITALISMOAK INPOSATUTAKO ATERABIDEA

COVID-19aren pandemiak agerian utzi zuen bizitzaren sostengurako oinarritzko diren zerbitzu publikoen ahultasuna: osasun publikoa, gizarte zerbitzuak, etab. Privatizazio-politikak garatzen urte asko eman ondoren, pandemiaren ezta eza salbuespenezkoak ziren neurriak hartu behar izatea eragin zuen. Neurri horiek, kasu askotan, birusaren hedapena saihesteko baliabide faltagatik hartu ziren, eta osasun-sistemaren eta gizarte-zerbitzuen ahuleziak eraginda.

Gogoan izan behar da langile klaseak krisi osoan zehar erakutsi zuen erantzukizuna, be-

netan funtsezkoak zirela frogatu zuten zerbitzuetako langileen konpromisotik hasi eta funtsezkoak ez ziren jardueren etetea behartu zuten langileenganaino. Azkenik, gobernuek funtsezkoak ez ziren jarduera batzuk geldiarazteko erabakia hartu zuten, baina gogoratu behar da ez zela erabaki baketsua izan, eta berandu eta gaizki egin zela, ordaindutako baimen berreskuragarri baten bidez. Baimen hori langile-klasearen bizkar egin zen, eta enpresentzat ez zuen inolako gasturik suposatu.

Honi guztiari ABEE-aren figuraren aplikazioa gehitu zitzaion. Izan ere, langileen estaldura gutxituz joan zen pixkanaka, enpresentzako finantzaketa mantentzen zen bitartean, eta hori patronalaren galeren sozializazioaren adibide argia baino ez da. Patronal horri ez zitzaion inoiz zalantzan jarri espediente horiei heltzeko unean bere kontuek milioi askoko irabaziak ote zituzten ala ez.

Salbuespenezko neurrien aplikazioak kaleratze-bolada bat geldiarazi zuen arren, ezin dugu ahaztu langile-klaseak ekoizpena geldiarazten zuela osasunaren defentsan eta industriak bere jarduerari eusteko metatu zituen NBE guztiak osasun-, gizarte- eta funtsezko zerbitzuetara bideratzea eskatzen zuen bitartean, Eusko Jaurlaritzak enpresei ekoizpena mantentzeko beharrezko babes-materiala ematea defendatzen zuela. Horrek agerian utzi zuen, beste behin ere, gobernuen profila, eta agerian utzi zuen hartu ziren neurri guztiak beren borondatearen aurkakoak izan zirela.

Pandemiak, beste behin ere, sistema kapitalistaren josturak utzi zituen agerian eta osasuna ekonomiaren gainetik jartzen zuten neurriak hartu baziren, sistema soilik horrela mantentzeko izan zen. Madril, Gasteiz eta Iruñeko gobernuek, gure bizitzak defendatu eta babestu beharrean, kapitalaren interesak defendatzea izan zuten nahiago. Horrek askoz kezkatzen zituen.

COVID-19aren pandemia bukatu zen, baina zinez astintzen gaituen pandemia, egoera hau lehendik zena baino are zailagoa izatea eragin zuena, zalantzarik gabe, kapitalismoa da. Hori da gure pandemia. Pandemia honen aurrean irtenbide bakarra dago: Kapitalismoaren birusarekin behingoz bukatzea.

I.3 BALIABIDE NATURALEN ESKASIA, GERRAK ETA NAHITAEZKO MIGRAZIOAK

Gizateriaren historia migrazioen historia da, eta migratzea gizakiaren ezaugarri bat da, gure prozesuan eskubide gisa errebindikatzeko modukoa, bizitza duina lortzeko edo gerra-gatazketatik, jazarpen politiko, sozial eta erlijiosoetatik edo lurra beraren espoliaziotik ihes egiteko, besteak beste.

Nolanahi ere, borondatezkoa edo nahitaezkoa izan, migrazio-fenomenoak bere punturik gorenetako bat lortu du azken hamarkadetan, larrialdi klimatikoaren, baliabide naturalen urritasunaren eta horiek kontrolatzeko borrokaren ondoriozko gatazka armatuen hasieraren ondorioz.

Baliabide naturalen eskasiaren testuinguruak, sistema kapitalistaren izaera harrapariarekin batera, mundu-taula berri bat planteatzen digu, aldeaniztuna eta gerren hazkunde esp-

nentzialarekin.

Baliabide natural urrienen kontrolaren aldeko gerrak hasi baino ez dira egin, eta errealitate geopolitikoak zalantzazko norabidea eta balizko aliantza multilateralak markatzen ditu.

Izan ere, agerikoa da belizismoaren indarra, eta badakigu gerra dela konponbiderik txarre-na gatazka sozial eta politikoak konpontzeko, gatazka hori pairatzen duten biztanleei, bereziki emakumeei, eragiten dieten min izugarriagatik; izan ere, haien gorputzak gatazka armatu guztietan erabiltzen dira borroka-eremu gisa.

Gerrak hemen hasten dira, Euskal Herriko lantokietan, eta heriotza eta suntsipena eragiten dute Palestinan, Kurdistanen, Saharan, Sudanen, Kongon, Etiopian, Ukrainan, Yemenen eta munduko beste hainbat lekutan. Euskal ekoizpen militarren % 80 Israelgo, Saudi Arabiako, Marokoko, Mexikoko, Brasilgo, Estatu Batuetako eta Espainiako Estatuko Indar Armatueta bideratzen da.

Hori guztia ingurumenean duten eragin izugarria ahaztu gabe, armadak, gerretan zuzenean sortzen diren inpaktuak kontuan hartu gabe ere, isurpen globalen % 5,5 dira, 2022ko txosten baten arabera. Industria osoak mundu mailan isurtzen duenaren baliokidea da, eta abiazio komertzialak kutsatzen duenaren bikoitza baino gehiago.

Euskal Herrian, biztanleria migratzailearen ehunekoak esponenzialki gora egin du azken hamarkadetan, 2008ko Atzeraldi Handiaren ondorengo urteetan eta pandemia-aldian izan ezik. Euskadiren kasu zehatzean, gaur egun biztanleria migratzailea guztizkoaren % 12,4 da, eta Nafarroan, berriz, % 17,9, % 4,1eko eta % 8,6ko hazkundeekin, hurrenez hurren, azken hamarkadan.

Egoera soziopolitiko honek, besteak beste, herrialde aberastuetako langileak eta, zalantzarik gabe, Euskal Herrikoak hartzen ditu bere baitan, non gure arreta eta ekintza guztia pertsona guztien eskubideen defentsan jarri behar dugun. Egungo testuingurua ikusita, inoiz baino irmoagoa izan behar du gure konpromisoak horrekin. Hala ere, ez dugu ukatu behar gaur egun arrazakeria herrikoa deitzen dena oraindik ere egiteke dagoela militantzia-eremuetan ere, kasu batzuetan migrazioaren fenomenoaren problematizatzaile gisa ikusten baita espektro politikoaren eskuinaldean zein ezkerrean.

Ekoizpen-eremuari dagokionez, lan-merkatua gauzatzen den ardatzetako batzuk diren aldetik, gaur egun ezkutuan dauden prekarietateak eta behin-behinekotasunak migratzaile-izaera da gaur egun adierazpenik nabarmenenetako bat. Era berean, egungo Atzerritar Legeak ez du arazorik konpontzen, eta, horrez gain, lehendik zeudenak biderkatzen ditu, milaka pertsona egoera irregularrean utzita eta beren bizi-proiektua gauzatzeko politikoki, sozialki eta ekonomikoki ezgaituta. Legegintza-gaia egiturazkoa da, eta zaildu egiten du administrazio-egoera erregularizatzea eta lan-merkatu formalean sartzea, migratutako pertsonak hasieran aipatutako egoeretara behartuz. Horrek guztiak, berriro ere, modu basatiagoan eragiten die emakumeei, etengabe abusu- eta esplotazio-egoerak jasaten dituztelarik. Hala, milaka pertsonak gaur egun bizi duten errealitatea ezagututa, ezinbestekoa da LHE bezalako ekimenak.

Kolektibo horretara hurbiltzeko erronkak agerikoak badira ere, gainera, oraindik ez daki-gu oso ondo zein den, eta sarritan ohiko sindikatu-gotorlekuetatik urrun dauden enplegu deszentralizatuetan lan egiten dute. ESK-tik aukera dugu proposamen zehatzen inguruko

ekimenak proposatzeko, eta proposamen horien inguruan hausnartzeko eta lan egiteko, bai lan-esparruari dagokionez, bai bizitzaren zaintzari eragiten dioten beste alderdi batzuei dagokienez.

Horri dagokionez, lan-eremuko diskriminazioak eta praktika arrazistak identifikatu, aztertu eta salatzerik badago, sakonago jarraitzea hasierako puntuetako bat izan daiteke ESK-ko sindikalismoa migratu eta arrazializatutako pertsonengana gehiago hurbiltzeko. Aldi berean, kolektibo hain zehatz batentzat lantalde espezifiko bat garatzea, kasu askotan zapalkuntza-ardatz ugari biltzen dituen (arraza, klasea eta generoa), neurri egokia, beharrezkoa eta egungo egoerara egokituia izan daiteke. Alde batetik, lan-eremuan duten errealitatea eta autoantolaketa-sareak sakonago ezagutzeko, eta, horrela, laguntza eta egitura sendoa eman ahal izateko. Eta bestetik, sare eta lotura errealak sortuz soilik hurbilduko den ugaltze-eremua.

ESKn langile migratuei eta arrazializatuiei beren eskubideei buruzko aholkularitza, informazioa eta prestakuntza emateko eta haien aldarrikapenak eta lidergoak mobilizazioaren eta presio politikoaren bidez babesteko espazio espezifiko bat sortzeko aukera baloratzea epe labur eta ertainean aplikatzeko praktika erabilgarria izan daiteke, eta beharrezkoa kolektibo horrentzat eta langile-klase osoarentzat.

Azkenik, mugetako politikak hiltzaile gisa aipatu eta salatu behar dira, urtero milaka pertsonaren bizitza aldatzen baitute. Ildo horretan, elkartasun internazionalistak ezinbesteko elementua izaten jarraitzen du, km 0-tik abiatuta pertsonen eta herrien duintasuna eta eskubideak sistematikoki urratzen dituen sistema ekonomikoaren aurka borrokatzeko tresna gisa.

I.4 2020AZ GEROZTIK EZARRITAKO NEURRI SOZIOEKONOMIKOAK: ETORKIZUN HURBILARI SO

Munduko ekonomia COVID-19aren krisitik suspertu egin da dagoeneko, eta errezeta zaharrak berrartu nahi dituen garai batean sartu da. BAUk bere gain hartu behar izan du zenbait galderari erantzuteko beharra, besteak beste, hurrengoak: nola egin daiteke lurreko bizitzaren etorkizuna, gaur egun ezagutzen dugun bezala, bermatuko duen trantsizio ekosoziala, muga ekologikoak gainditzen ari diren ebidentzia zientifikoak onartuta? Eta horrek kolapso ekosozialean pentsarazten digu, konpondu ezean, gero eta gertuago dagoela.

COVID-19aren pandemian, hamarkada hau markatuko zuten neurri sozio-ekonomikoak ezartzen hasi ziren. Neurri horien helburua da krisi hori berriro ere botere ekonomikoarentzat funtzionala izatea.

Gako nagusiak berreraikuntzarako funts europarrak injektatzean datza eta honek Berreskuratze, Eraldaketa eta Erresilientzia Plan forma hartu du. Plan hori Next Generation funtsetatik eratorri da. Funts hauek Europako Batzordeak ezarritako erreforma sozial, ekonomiko eta pentsioen erreformek baldintzatuta daude.

Espainiako gobernuak berreskuratze-plan osorako 2021ean proposatutako 69.500 milioi euroei 93.500 milioi euro gehiago ematea onartu zuen Europako Batzordeak 2023aren amaieran. Horrela, 163.000 milioi eurora ailegatuko da, erdia baino gehiago kredituetan, eta guztira espainiar Estatuaren BPGaren % 12a.

163.000 milioi euro ziur aski, ESK-k nahi duen trantsiziorako ez da nahikoa izango. Funts hauen % 60a Europako Itun Berdeari lotuta egon behar dute. Argi dago ez garela trantsizio mota beraz ari.

Planaren lehen ordainketa onartzearekin batera, betiko kontu bera jarri ziren mahai gainean: AHTa, garraio pribaturako azpiegiturak, proiektu faraonikoak... eta hori guztia, trantsizioarekin duten harremana hutsaren hurrengo denean edo zuzenean kontrako norabidean egiten duenean.

Enpresa handiek erakundeei finantzaketarik gabeko proiektu horiek eskaintzeko probestu dute aukera, kaxoiren batean hautsa pilatzen ari baitziren. Hori da ebaluatzerak bidalitako proiektuen zerrenda guztiz inprobisatzearen arrazoia.

Horixe da kapitalak nahi duena; nahiago du Gobernuak diru publikoa porlanean xahutu dezaten, zerbitzu publikoetan edo benetako trantsizio ekologiko batean inbertitzea baino.

Funts horiei dagokienez topa dezakegun beste arazoetako bat da laguntza horien gaineko gutxieneko kontrol demokratikorik ere ez dagoela. Erabakiak hartzerakoan ez dago parte-hartzerik, enpresa handiei eta haien megaproiektuei bakarrik erantzuten baitzaie.

Ekonomiaren Berreskurapenerako eta Eraldaketarako Proiektu Estrategikoak administrazioen, enpresen eta ikerketa-zentroen arteko lankidetzak eskatzen duten proiektu estrategiko handi gisa definitzen dira, eta datozen urteetan industriaren eta ekonomiaren etorkizuna ardaztuko dute.

Pandemiak gehien kolpatutako sektoreak, osasungintza eta hezkuntza, egoitzak barne, ez dira proposatutako zerrendan agertu ere egiten. Eta, jakina, etxebizitza-eskubidearen aldeko apusturik ere ez dago, ezta bestelako mugikortasun baten aldeko proposamenik, edo agroekologiaren aldeko proposamenik, edo, adibidez, turismotik, gaizki ordaindutako enpleguetatik eta hondamendi ekologikotik aldentzea proposatzen duten proposamenik ere.

Europar funtsei dagokionez, herri honetako ezkerria (begirada Gasteizen, Iruñean edo Madrilan izan), ez da gai izan proposamen alternatibo bat egiteko edo suposatzen duen tranpari iskin egiteko. Sindikalismoa borrokalari eta eraldatzailetik ere ez gara gai izan diskurtso praktikoa on bat artikulatzeko. Ez gara gai izan, funtsak txertatzearen aldeko tasun bat artikulatzeko, baina, ez baldintza horietan, ezta onartu diren proiektuei babesa emanaz.

Etengabe ari zaizkigu egoera zehatzak (COVID-19a, Ukrainako gerra, etab.) egungo egoeraren arrazoi-iturri bailitzan edo eskubideak murrizten eta gure bizi-baldintzak okertzen jarraitzeko aitzakia gisa saldu nahian. Baina, jakin badakigu, gure krisi iraunkorrak izen zehatza duela: kapitalismoa. Eta egungo ekoizpen eta kontsumo ereduak jasanezina dela.

ESKtik zera defenditzen jarraituko dugu: interes ekonomikoen gainetik pertsonak eta hauen beharrak daudela. Horretarako, baina, kalitatezko zerbitzu publikoak garatzea ezinbestekoa da, pertsona guztientzako eskubide sozialak bermatu eta horrez gain, aberastasunaren banaketan eta justizia sozialean oinarritutako trantsizio ekologikoa martxan jarri.

I.5 MADRIL, IRUÑEA ETA GASTEIZKO GOBERNUAK: KAPITALAREN INTERESEN DEFENTSAN

Eztabaida publikotik at eta era guztiz hertsian, Madrilen lan-erreforma berri bat negoziatu zen, aurreko lan erreformarekin alderatuta aldaketa gutxi batzuk izango dituen eta jakina, Rajoyren erreformaren alderdi kaltegarrienak ere ezabatzen ez dituen. PSOEren eta UPen arteko gobernu akordioak lan-erreforma indargabetzea jasotzen zuen arren, eta EH Bilduk eta PSOEek ere sinatu zuten arren, Madrilgo gobernuak lan-erreformarekin aurrera egin zuen. Baina ez zen hitzemandakoa izan, eta ez dio langile klaseari, lan-harremani dagokionez, inolako hobekuntzarik ekarri.

Sektore publikoko negoziatio kolektiboaren izoztea ekuazio horren barruan sartzen da, baldintzekin markatzen baitira Estatuko aurrekontu orokorren legeetan langile publiko guztientzat. Hau guztia, alderdi abertzaleen oniritziarekin, arlo horretan ez baitute ahotsa goratzen autogobernuaren defentsan, eta pozarren onartzen baitituzte Gobernuak CCOOekin eta UGTrekin adostutako baldintzak elkarriketa sozialeko mahai antzuan, non administrazio publikoen mendeko langile guztientzat erosteko ahalmenaren galerak sinatzen jarraitzen duten. Une honetan erosteko ahalmena % 20tik gora murriztu da.

Arlo publikoaren pribatizazioa administrazio publiko guztien eskumen guztietan mantendu da, eta kasu gutxitan hartu dira zerbitzu publikoak indartzeko edo azpikontratatuak zerbitzuak publiko bilakatzeko neurriak. Pandemian gertatutakoa ere ez da nahiko izan Gobernuak zein kapitalak herritarren oinarriko premiekin negozioa egiteko grinari uko egin diezaioten.

Pentsioen erreformak pentsioen sistema publikoa pribatizatzeko bidea ere urratu du, BGAEei atea irekiz eta erretiro-adina 67 urtera arte atzeratuz. Hego Euskal Herriko pentsiodunen mugimenduaren etengabeko mobilizazioak bakarrik lortu ditu gehiengo sozialen aldeko aldaketak, pentsioak KPlaren arabera doitzea eta gutxieneko pentsioen igoera nabaria. Hala ere, oraindik ere 1080 €-ra iristeko bidea egiteke dago, izan ere, generoaren arabera soldata-arrakala onartezina murrizten jarraitu beharra dago, gaur egun batez beste % 37ra iristen baita.

Emakumeek pairatzen dituzten desorekak begi bistakoak dira edozein esparrutan; esparru ekonomia eta laborala ez dira salbuespena. 2024an, emakumeek gizonen baino gutxiago kobratzen jarraitzen dute: urtean 6.000 € gutxiago EAEn eta 7.000 € baino gehiago Nafarroan. Horrek esan nahi du Euskadin soldata-arrakala % 17,9koa dela eta Nafarroan % 22,37koa; Europako batez bestekoa baino askoz handiagoa, izan ere, % 16koa baita.

Egun, Europako Gutun Sozian adierazitakoari jarraiki, eta kontuan hartuta 2022an erreferentziazko batez besteko soldata hileko 2.278 € gordinetara izan zela EAEn 14 ordainsaritan eta hileko 2.209 € gordinetara 14 ordainsaritan Nafarroan, gutxieneko pentsioek 1.256 €-koa izan beharko lukete EAEn eta 1.192 €-koa Nafarroan. Nafarroan Foru Gobernuak pentsioak 1080 €-ra arte osatzeko urratsak egiten ari den arren, egiari zor, egun ez Iruñeko Gobernuak, ez Gasteizkoa eta are gutxiago ezta Madrilgoa ere, ez dira pertsona guztientzako gutxieneko pentsio duinak bermatzen ari, haien esku egon arren.

Nahiz eta LGSa Europako Gutun Sozian ezarritakotik oso urrun egon, lanbide arteko gutxieneko soldataren igoera handia azpimarratu behar da, gaur egun hilean 1.134 eu-

rokoa baita, 14 ordainsaritan. Hala ere, nahiz eta LGSaren igoera oso nabarmena izan, inflazioak, higiezinaren espekulazioak eta langile-klasearen lan-baldintzek, LGSaren igoera urriegia dela aditzera aditzera ematen dute, eta gero eta langile pobre gehiago dago.

Nahiz eta ekonomia eta lan arloan lege-aldaketa lotsatiek herritar klaseen beharrak ez dituzten batere asetzen, nahitaezkoa da onartzea arlo sozialari dagokionean aurrerapauso handiak eman direla. Ildo horretan, nabarmentzekoa da gizonen eta emakumeen arteko berdintasunaren alorrean eta LGTBIQ+ eskubideen arloan azken urteotan egindako aurrerapenak. Zalantzarik gabe, politika publikoetan eta LGTBIQ+ kolektiboetan eragiteko gai den mugimendu feminista indartsu baten indarrak eragin ditu aurrerapauso horiek, eta haien aldarrikapenak eta eskubide oinarritzkoenak agenda politikoan jartzea lortu dute.

Egoera horren aurrean, argi dago ESK-k neurri sendoak hartu behar dituela langile klasearen eta planetaren bizitzaren interesen alde, eta hori mobilizazio orokor eta iraunkorretik baino ez da posible izango. Estutzeko garaia da, kaleak hartzeko eta gobernu eta patronalaren aurrean planto egiteko. Gure apustua mobilizazioarena da.

ESKn argi daukagu langileen bizkar egindako negoziazioek ez digutela ezer onik ekarriko. Urte hauetan, negoziazio mahaietan indarrak metatzeko eta mobilizatzeko prozesurik gabe esertzeak zera ekarri duela ikusi dugu: alderdi immobilisten eta patronalaren jarrera erreakzionarioek aurrera egiten dutela, langileen borrokari gero eta ekarpen txikiagoa egiten dioten sindikatuen beharrezko konplizitatearekin.

Jakin badakigu herri honetan errealitate sozial eta sindikal zehatz bat dagoela, indar korrelazio oso jakin bat duena, Eusko Jaurlaritzaren zein Nafarroako Gobernuaren politikak baldintzatzeko gaitasuna duena eta gure erantzukizuna da hori gerta dadin behartzea.

I.6 ESK, JENDEAREN SINDIKATUA

ESK sindikatu desberdina da, dena aldatu nahi duena, nahiz eta zailtasun handiak topatu, norberarenak eta besterenak. Guztiontzako gizarte baten aldeko apustua egiten dugu: feminista, ekologista, antikapitalista, antirazista, antifaxista... beste mundu posible bat.

Azken 5 urteotan, sindikalgintzatik haratago doazen borroketan parte hartu dugu, lan-baldintza onak izatea elkartasunik gabekoa edo bidezkoa ez den mundu batean ez digu ezertarako balio. 2019. urtetik 3 greba orokor bultzatu eta horietan parte hartu dugu: 2019ko irailean, klimaren aldeko mundu mailako greban; 2020ko urtarrilaren 30ean, pentsio, enplegu eta bizitza duinen alde; eta 2023ko azaroaren 30ean, greba feminista orokorrean, zaintza sistema publiko baten defentsan.

Langileek arduratzen gaituzte, baina, batez ere, jendeak axola digu. Horregatik, lanekoa gaintuzten duten dozenaka ekimenetan parte hartzen dugu, eta, horregatik, dozenaka gizarte-erakunderekin batera, 22.075 sinadura biltzeari ekin genion. Sinadura horiek Eusko Legebiltzarrean aurkeztu ziren, EAEko pertsona guztientzako BOE bat lortzeko LHE baten alde.

Sistema kapitalista, arrazista, patriarkal eta kolonial honen jatorriaren aurrean ESK-k pertsona guztien eskubideen alde borrokatzen jarraitzen du, gertu geratzen zaizkigunengandik baina baita hainbeste ez daudenengandik ere.

V. Biltzar Nagusitik gaurdaino inoiz imajinatuko ez genukeen errealitate bat bizitzea tokatu zaigu, COVID-19aren krisiak une historiko bat seinatu du, baina egungo errealitatea ere baldintzatu du. Zalantza eta beldur une haietan, ESK-k, gure jendeak, hobekien egiten dakiena egin zuen, aurrerapausoa eman eta egoera konplexu eta ezezagun bati aurre egin. ESK, egun haietan gertatu zena da, beti egin duguna delako; garena da, egunero mundu justuago eta berdinzaleago bat eraikitzeko aurpegia hausten duten pertsonak, bizitzea merezi duten bizitzak. Hori ESK da, hori gara eta hori izaten jarraitu nahi dugu; jendearen sindikatua.

II. KAPITULUA

ESK-REN

SINDIKALISMOAREN

PRINTZPIOAK

2.1 LANAREN KULTURARI AURRE EGIN

ESKn, kultura laboristaren kritika ezarri egin da, eta aldi berean, aurreko mendeko 70-80ko hamarkadetako sindikalismo erradikal obreristaren (laborista) ideietako batzuk zailantzan jarri dira. Izan diren ideia berritzaile guztiak iritsi zaizkio bere mundutik kanpo mugimendu sindikalari. Feminismoa, ekologismoa, gerraren aurkako mugimendua, LGT-BIQ+ mugimendua eta antzeko gizarte-mugimenduetatik etorri dira. Errealitate hori oso modu positiboan baloratu behar da, baina sindikalismoak ez ditu amaitu garai berriek markatzen duten dinamika horren ondorio guztiak.

Aldaketa horiek sindikalismoan bereganatzeko, ekonomia eta gizarte osoan gertatu diren aldaketak onartu behar dira, eta sindikatuen existentzia, funtzioak eta egitura oinarritu duten balio eta kontzeptuei dagokienez zer esan nahi duen ere.

Mugimendu sindikalak kultur birmoldaketa sakona egin behar du, enpleguan oinarritutako eredutik bizitza erdigunean jartzera igarotzeko aukera emango diona, gizartean betetzen duzun lekua, enplegua izan edo ez edo zenbat eman ahal den kontutan izan gabe. Ikuspegi hau Latinoamerikako mugimendu sozialetatik dator, eta mugimendu feministak trebetasunez bere egin du. Bizitza erdigunean jartzea politika, kultura, ekonomia eta komunitateak eraikitzea da, pertsona guztientzat bizitza duina eta bizitza merezi duen bizitza bermatzea lehentasun gisa hartuta.

Mugimendu sindikalak, enplegu-dinamikak mugimendu korporatibisten logikarantz bultzatzea saihestu nahi badu, mugimendu sozialekin aliatu beharko du, jendarte hobe baten eraikuntza bilatzen duten helburuak erdietsiz. Bere hastapenetatik, sindikalismoak enpleguaren defentsa ulertua izan da bizitzaren defentsa bezala. Aspaldi konturatu ginen, baina, enplegua defendatzea eta bizitza defendatzea ez direla zertan baliokideak izan, sindikalismoaren kulturaren hala izaten jarraitzen du.

Gogoan izan behar dugu, termino historikoetan, soldatapeko lanak, enpleguak, oso errealitate berria den heinean lan erreproduktiboak eta zaintza lanak ordea betidanik existitu direla naiz eta aintzakotzat ez hartu. Sistema kapitalistak doako lan hauek, bere onurarako eta sistema bera sostengatzeko, erabili ditu .

Zentzu horretan, lan erreproduktiboak edo zaintza-lanak, egiten dituztenen, gehien bat emakumeak, eskubide sozialak (langabezia-prestazioak, gaixotasun-estaldura, erretiroak, etab.) eskuratzeko jasaten duten diskriminazio izugarriari heldu behar zaio.

Premiazkoa da lan-denbora banatzea eta lanak banatzea, baita zaintza-lanak ere. Lan gehienak emakumeek egiten dituzte.

Lan-denboraren banaketan jarrera irmorik hartzen ez badugu, kapitalak banatuko dizkigu denborak, 2008ko krisi sistemikoa piztu zenetik egiten ari den bezala, kontratazio partzial eta pobreziatik ateratzea ahalbidetzen ez duten enplegu prekario gisan. Lan-denbora murrizteak ezin dio, inolaz ere, erosteko ahalmen galera suposatu langile klaseari, trantsizio ekologiko justu baten eskemaren baitan.

Baina horrek ez du ezertarako balioko enplegua gure jardunaren zentrotik aldentzen ez badugu. Zentraltasun horren ondorioz, geure buruak enplegu txarrak defendatzera behartzen ditugu; energiari, ingurumenari, segurtasunari eta abarri dagokienez, baldintza guztiz prekarioetan, gehiegizko malgutasunarekin, eta horrek enpresen produkzio-beharrak pertsonen bizi-premien gainetik jartzen ditu, besteak beste.

ESK-ko kideok Oinarrizko zein Baldintzagabeko Errenta Unibertsalaren defendatzaile sutsuak gara. Pertsona guztientzako bizitza duinak bermatuko lituzke, izan ere, denok sostengatzen baitugu jendarte hau.

2.2 SINDIKALISMO FEMINISTA

Aurreko kapituluan deskribatutako eredu heteropatriarkal kapitalista, besteak beste, emakumeen gorputzen esplotazioan oinarritzen da. ESK-k etengabe salatu du hori. Sektore erreakzionarioen aldetik feminismoa gutxiesteko saiakerak eta aipatutako errealtateak, argi uzten du sindikalismo feministaz hitz egiten jarraitzeko beharra eta, ESKren zutabeetako bat den heinean, hala aldarrikatu behar dugu.

Egia da ESKren eta mugimendu feministaren beraren helburua genero-ikuspegia eta feminismoa zeharkakoak izatea dela, baina feminismoa bera kontzeptualizatzeko beharra ere badago. Izendatzen ez dena ez da existitzen, eta sindikalismo feministaz hitz egitea, gaur egungo egoeran, betebeharra da ESKrentzat.

ESK-k eredu guztiz feminista baten alde egiten jarraitu behar du. Mugimendu feministekiko konplizitate eta babesetik harago, diskurtso formalak irauliko dituen feminismo baten aldeko apustua egin behar du.

Gure sindikatuak, kanpora begira, feminista izan behar du, baina bereziki, barrura begira. Horretarako, sindikalismoa bere osotasunean eta geure antolakuntza propioa berrikustea ezinbestekoa da. Sindikalismoa, funtsean, patriarkala da eremu laborala, hastapenetatik ere, hala delako.

Lan-harremanak sistema sakon patriarkal batean kokatu eta sortu dira historikoki, eta emakumeak lan-mundura sartzea bera, parametro horien baitan gertatu zen. Hasieratik, emakumeak ez ziren gizonen baldintza berdinetan lan-mundura sartu, ez enpleguen aitorpen sozial eta ekonomikoari dagokionez, ez eta antolamenduari dagokionez ere. Hasiera-hasieratik emakumeak langile-mugimenduetan parte hartu bazuten ere, ez da harriztekoa mugimendu horiek gizonen eta gizonentzat sortu izana eta emakumeen parte-hartzea eta inplikazioa sistematikoki ikusezin bihurtu izana. Izan ere, gaur egun, oso gutxi dakigu

emakumeek bizitza sindikalean parte hartzeko izan dituzten baldintzen inguruan: absentzia, bazterkeria, parte-hartzea eta emakumeen ordezkaritza, besteak beste.

Lurraldearen arabera datuak aldatzen badira ere, Lanaren Nazioarteko Erakundeak adierazten duen bezala, azken 40 urteotan emakumeek jarduera sindikalean duten parte-hartzea nabarmen handitu da, eta gaur egun, afiliazioari dagokionez, gizonek dutena baino handiagoa da. ESKn, gure afiliazioaren erdia emakumeak dira, baina hori ez da islatzen ez egituretan ez parte hartzeko espazioetan.

Hego Euskal Herrian, nabarmenki, emakumeak sindikatuen egituretan ez ezik, esparru exekutiboetan ere sartzen joan dira. Hala ere, esparru horiek, neurri handi batean, gune arrotzak dira oraindik ere haientzat, eta ikuspegi patriarkalei eta praktika feministatik oso urrun dauden militantzia-ereduei erantzuten diete. Emakume sindikalistak erabakiguneetan sartu dira, eta botere-mailak lortu dituzte, baina egitura patriarkalen mende izaki, jarduera sindikala haienak ez diren bestelako tresnekin garatu behar izan dute. Emakumeek ongi dakite, Audre Lordek zioen bezala, nagusiaren tresnek ez dutela inoiz nagusiaren etxea desegingo. Horregatik, ESK-k sindikalismo feminista erreala eraikitzeke bidean aurrera egin behar du, mugimendu feministarengandik ikasitako guztia balioan jarriz, baina batez ere praktikan jarriz, gure antolakundean egitura eta harreman-eredu ez-patriarkalak sortuz. Gure praktika militantean ere pertsonen bizitzari eta zaintzari zentraltasuna emanez.

ESKren erronka handienetakoa bat hurrengoa da: emakume afiliatuek egituretan parte hartzea eta bizitza sindikalean modu aktiboan parte hartzea. Argi dago hori gerta dadin, gaur egungoetatik urrun dauden militantzia-ereduak garatu behar ditugula. Pertsonen ongizateari lehentasuna ematen dioten militantzia-ereduak, haien denborak eta beharrak errespetatzen dituztenak, askoz ere eredu parte-hartzaileagoak... Azken batean, militantzia-eredu bat, bizitzarekin bateragarria dena, eta sindikalismoa feminismotik eraikiko duena, eta ez alderantziz.

ESK-k irmoki sindikatu feminista izateko borondatea defendatzen du. Honek esan nahi du, gure praktikak, ezinbestean, horra bideratuta egon behar duela; gure ekintza sindikaletik proposamen feminista eta eraldatzaileak eratorri behar dira, baina hori ez da inoiz posible izango emakumeek, erabakiak hartzeko orduan, parte hartzen ez badute. Ez du inolako zentzurik sindikatu batek bere burua feministatzat izatea, bertako emakumeek parte hartzen ez badute.

ESK-k gure sindikatuan, hauteskunde sindikaletan, ordezkarien izendapenean, militantzia-zereginen banaketan eta abarretan emakumeek duten lekuaz kezkatzeko eta arduratzeko betebeharra du. Jakin badakigu gure ekintza sindikalean emakumeen parte-hartzea lehenesteak desadostasunak ekar ditzakeela, gizonezko lankideek uko egitea ekar dezakeelako, baina berdintasuna gatazka da, bestela ez litzateke beharrezkoa izango. ESK-ko gizonek beren botere-mailei eta pribilegioei uko egiteko ahalegina egin behar dute.

Jarduera sindikalean emakumeen parte-hartzea txikiagoa izateko arrazoiak askotarikoak dira, baina argi dago diskurtso sinplistik deseraiki egin behar direla. "Emakumeek militantzian parte hartzen ez badute nahi ez dutelako da" gisako diskurtsoekin amaitu beharra dago. Begirada zabalagoa izatea beharrezkoa da baita analisi konplexuagoak egitea ere. Emakumeek militantzia-guneak uzteak lotura estua du ereduarekin berarekin eta emaku-

meok gehien-gehienetan geure gain hartzen ditugun zaintza-kargekin. Emakumeek beren bizitza militantea garatzeko denbora ez izateak, genero-estereotipoek, militantzia-espazio arrotzek eta patriarkatuak berak, emakumeek beren aktibismoa alde batera utzi eta beren gaitasun politikoei uko egin behar izatea dakar.

ESK-k beharrezko baldintzak sortu behar ditu emakumeek antolakundearen parte har dezaten, eta eskura dituzten baliabide guztiak jarri behar ditu hau errealitate bihurtzeko.

Sindikalismo feministak borroka molde tradizionaleri, ekoizpen ekonomikorako moduei eta feminizatutako beste enplegu batzuen kaltetan (funtsezkoak direnak), soldatapeko lan batzuei egotzi zaien zentralitateari, beste modu batean begiratu behar die. Zaintza-lanen duintzeak, generoaren araberrako soldata-arrakalaren aurkako borroka, lan feminizatuen errekonozimendu sozial eta ekonomikoak eta negoziazio kolektiboan eta gure ekintza sindikalean ikuspegi feminista txertatzeak lehentasuna izan behar dute ESKrentzat.

ESK-k, nahitaez, haratago joan behar du, eta kontuan hartu behar ditu emakumeek lan-merkatuan parte hartzeko dituzten baldintzak, euren parte-hartze sindikala eta emakumeen bizipenak, genero-sozializazioaren arabera, eta horrek zer nolako eragin duen haien lan-erabileran eta militantzian. Hori kontuan izateak, emakume langileei balioa ematera eta hauei espazioak uztera behartzen gaitu, hauen antolaketa erraztuz. Lan-erabileraren hobea eta sektore jakin batzuen errekonozimendu handiagoa lortzen baditugu, sektore batentzat eskubideak irabazteaz ez ezik, eredu ekonomiko desberdina zalantzan jartzen eta erabileran ari garela esan nahi du, eta dena alda dezakeen ordena berri batean aurrera egiten ari garela.

Helburu horretan aurrera egiten jarraitzeko, beharrezkoa da ESKren Lan Talde Feminista bezalako tresnak izaten jarraitzea, baita sindikatuan ikuspegi feminista zeharkakoa izaten lagunduko diguten hausnarketarako espazioak izatea ere eta sindikatuaren agenda feminista lehentasunez finkatuko duena.

ESK sindikatu feminista bihurtzea feminismoa antolakunde osoan zeharka onartu eta integratzea da. Begi bistakoa da emakumeen parte-hartzea funtsezkoa dela helburu horretarako, baina praktika feminista ezin da egon gure antolakundeko emakume feministen borondatearen eta militantziaren mende; horregatik, ezinbestekoa da gure delegatu guztien eta antolakundeko egituretako kide diren pertsona guztien derrigorrezko formakuntza ezartzea.

Emakumeok diskriminazio ugari jasaten ditugu, eremu pribatuan, zein publikoan, baina, zalantzarik gabe, emakume izate hutsagatik gure aurka ezarrita dagoen egiturazko indarkeria da aurre egiteko egoerarik zailena. ESK-k, emakumeen partaidetzarako gune irekia izateaz gain, indarkeria sexistarik gabeko gune segurua izan behar du. Hori horrela izan dadin, ESK indarkeria sexistaren aurkako protokolo bat lantzen ari da. Protokolo hori VI. Biltzar Nagusiaren osteko lehen Batzorde Nazionalean berretsiko da.

Sindikatu feminista izateak emakumeek ESKren barruan politikan parte hartzeko duten eskubidea bermatu behar dela esan nahi du, hala, euren kezka espezifikoak onartuz. ESK-k paradigma aldaketa egiteko betebeharra du, berdintasunari lehentasuna eman eta feminismoa lehen lerroan jarri. ESKren sindikalismo ereduaren benetako berdintasuna lortzeko beste tresna bat izan behar du, eta mugimendu feministaren ezinbesteko aliatua, ez lelo edo asmo-adierazpen gisa, baizik eta horren baitako elementu gisa.

2.3 PATRONALAREN AURKA BORROKATU

Patronalaren aurkako borroka klase borrokaren funtsezko elementua da. Lantokietan langileak aurrez aurre jartzen dituen patronalaz ari garenean, patronal zehatza agertzen da, hitzarmen bat edo Enplegua Erregulatzeko Espediente bat negoziatzen ari garen unean aurrez aurre duzun hori. Negoziazio horietan, besteak beste, kaleratzeak, lanaldiaren aldaketak, aldi baterako langabezia, mugikortasun funtzional edo geografikoak, etab. Negoziatzen dira.

Kasu horietan, ESK bezalako sindikatu borrokalari baten nortasuna beste batzuegandik bereizten da. Bestelako sindikatuak, akordioa edo ituna borrokarik gabe bilatzeko konfiantza dute, eta gu, konbentziturak gaude, ideologiagatik ez ezik, esperientziagatik ere, borrokaren bideak emaitza hobek ematen dizkigula hotzean sinatutako akordioenak baino.

Patronala, beste klase batekoa da, kapitalista; eta izaten jarraitu nahi badu, langileak esplotatzera kondenatuta dago, bere etekinak ustiapen horretatik lortzen duelako.

Orain zailago dugu, baina klase borroka eta klase kapitalistaren aurrean gure langile klasearen alde egin beharrik ez dute bere betiko funtsa aldatu. Arazoa, langileok dugu, enpresa munduak ez baitu zalantzarik kapitalak ezartzen digun esplotazioa gitara ateratzeko.

Patronalarekiko lehiak bizitzaren eta kapitalaren arteko talka aurrez aurre azaleratzen digu. Patronalak malgutasun-mekanismo nabarmenak sartzea ahalbidetuko duten lan-harremanak behar ditu, pertsonen bizitzak produkzio-beharretara egokitzeko. Horrela, errealitate hori hainbat esparrutan aurkitzen dugu:

- Gizarte zerbitzuetan, Etxez Etxeko Laguntza Zerbitzua horren adibide argia da. Ia egunero Administrazio Publikoaren zerbitzura dauden enpresen beharren arabera areagotzen edo murrizten diren jardunaldi partzialak, erabiltzaile kopuruaren arabera langile kopuruaren arabera kontratazioak...
- Ehungintzan edo elikagaien sektorean, enpresek dendak astelehenetik igandera, jaiegunetan edo era guztietako ordutegietan irekitzeko duten joerarekin, ugazaben beharrik langileen atsedeenaren eta bizitzaren antolaketaren aurretik jartzen dira.
- Industrian, malgutasun basatia inposatuz, ABEEak erabiliz, bata bestearen atzetik aplikatzen baitira inolako kontrolik gabe, produkzio-beharrik bizitzari eusteko pertsonen premien ginetik jarriz.

Kezkagarria da, gainera, Administrazio Publikoak gero eta joera handiagoa duelako patronala zerbitzu publikoen kudeaketarako kontratatuzko. Azpikontratatzeko inolako eskrupulurik eta, inolako kontrolik gabe eta inpunitate osoz langileen nominak ordaintzeari uzteko zalantzarik ez dute izaten, hala nola, Correosen garbiketan, edo ez dituzten gutxieneko segurtasun-neurriak betetzen, Grup La Pau anbulantzien kasuan.

Patronalak badaki bere estrategiei aurre egiteko langileok dugun modu bakarra, langile-klasearen antolakuntza dela. Horrela, antolakuntza sindikalaren aurkako eraso zuzenak aipa ditzakegu, ekintza sindikal antolatuen hedapena ekidin nahi duten kaleratze eta

zigorrekin, azken urteotan neurri handiagoan gertatu direnak.

Zailtasun handiak ditugu pertsona migratuak antolatzeko. Esplotazio onartezina jasaten dute hainbat sektoretan, hala nola, zaintzaren sektorean edo elikagaien industrian. Hemen jarri behar ditugu gure indarrak, eta gure ekintza kolektiboa irauli, pertsona guztientzat eskubide guztiak lor ditzagun.

Testuinguru honetan, ESK-ko sail sindikalek etengabe egin dute lan enpleguaren defentsan, inflazio zoroaren aurrean erosteko ahalmenaren defentsan, patronalaren zerbitzura dagoen lan-malgutasunaren aurka, sindikatuon aurkako errepresioaren aurka, eta hobekuntzak bilatu ditugu lantoki eta sektore bakoitzeko sektore prekarioenentzat. Bide horretan, gainerako sindikatuarekin batera egindako lanari esker lortu dugu patronala ahalik eta lanpostu gehienetan, gutxieneko batzuk errespetatzera behartuko duten sektoreko hitzarmenak berreskuratzea eta mantentzea.

Erosteko ahalmenaren defentsan borroka erreferentzialak ezagutu ditugu dozenaka enpresatan. Borroka bera mantentzea ia ezinezkoa zen toki horietan, eta plantillaren borroka hori lortu du kasu gehienetan. Irtenbide jasangarri eta berritzaileak bultzatu ditugu enpleguari eusteko, Mecaner-en adibidez. Enpresaren gustura ezarritako malgutasunaren aurka eta langileen bizitza lau ogerlekoren truke saldu nahi zutenen aurka borrokatu gara, hala nola Mercedesen. Kontratazio publikoetan ugazaben abusu zigorgabeen aurka ere borrokatu gara, hala nola, Correos-eko garbiketako sektorea. Alcampon igande eta jaiegunetan saltokiak irekitzearen aurka egin dugu, hainbat enpresatan sindikatuen errepresioaren aurka borrokatu gara eta grebak eta mobilizazioa oinarri hartuta, kaleetan hitzarmen sektorial garrantzitsuak irabazi ditugu, hala nola, Osakidetza garbiketako sektorean, Bizkaiko eta Arabako metalean, Esku-hartze Sozialaren sektorean edo Osakidetza pribatizatutako anbulantziatan, hala nola Arrasateko ELZ-n 4 urteetan %24-ko soldata igoera eta guztiontzako gutxieneko jardunaldiak lortu ditugula.

Patronalaren aurkako borroka ez dira soilik borroka hauek. Gatazka hauek (eta etorkizunean sortuko direnak) erabili behar ditugu kontzientzia pizteko eta haratago heltzeko, borroka hauek bestelako eremuetara hedatu ditzagun.

Aurretik aipatutako borroka horiek patronalaren aurkako etorkizuneko borroka bateratu baten aurrekari izan behar dute, eta horrek ponentzia honetan jorratutako alderdi labora zein sozialak batu behar ditu. Gero eta langile gehiago daude, enplegu bat izan arren, pobreak direnak, eta horien guztien batasuna bilatu behar dugu borrokatzeko. Zalantzarik gabe, horretarako gai izan behar dugu.

Kapitalak subjektuen beharrak eta nahiak hedatzen ditu, eta,aldi berean, haien soldatak eta diru-sarrerak murrizten ahalegintzen da, eta gero eta tentsio handiagoa sortzen du kontsumo-baliabideak ziurtatzeko lan-indarra behar duen patronalaren eta diru-sarrera txikiak kontsumitzeko aukerarik ematen ez dion langile klase pobretuaren artean.

Mahai ganean, enpleguaren diru-sarrerak murrizteko beharra dugu, era berean, lan-denboraren murrizketa zorrotza eta banaketa bultzatuz, bai eta oinarritzko errenta unibertsal eta baldintzarik gabea ere, patronalaren aurka borrokatzeko aukera emango duena, enpleguaren xantaia gaituz. Xantaia bikoitza da pertsona migratuen kasuan, euren oinarritzko beharrak asetzeko soldataren menpe egoteaz gain, enpleguaren menpe ere baitaude, kasu gehienetan eren egoera erregularizatzeko beharra baitute.

2.4 SINDIKALISMO EKOSOZIALISTA

ESKren ekosozialismoak errealitatearen ikuspegi jakin bat du oinarri, azterketa ekologikoan oinarritzen dena. Ondorengo ideietan, funtsean: ESK-k gure sindikalismoaren printzipiotzat hartu genuen ekosozialismoa IV. Biltzar Nagusian. Printzipio hori bi oinarritan oinarritzen da gure sindikatuarentzat: errealitatea eta printzipio ekosozial horiek finkatzeko indar-ideiak garatzera garamatzen hausnarketa.

ESKren ekosozialismoa errealitatearen ikuspegian oinarritzen da, analisi ekologikotik abiatuta, ideia hauetan oinarrituta:

- 1) Muga material eta energetikoak existitzen dira nahiz eta honetaz ez egon adostasun zientifiko indartsurik Klima Aldaketari buruzko Gobernu arteko Panelaren edo haren biodibertsitatearen homologoaren aldean; hala ere, jarrera desberdinak egoteak ez liguke inoiz “baikorrenak” besarkatzera eraman behar.
- 2) Biodibertsitatearen galera, honako arrazoi hauengatik: gehiegizko ustiapena (mozketa, ehiza, arrantza), nekazaritza industrial, garapen industrial, espezie inbaditzaileen eta gaixotasunen hedapena, ingurunearen aldaketa eta aldaketa klimatiko. Kausa horien guztien sustraia bat da: gizarte industrialen funtzionamenduak aurrez aurre egiten die aurre bizitzari eusteko beharrezko baldintzei.
- 3) Larrialdi klimatiko. Klima-aldaketa ekosistemak desoreka sakonak eragiten ari da, izaki bizidunen banaketa, mugikortasuna, ugaritasuna eta elkarrekintzak erroteraldatuz. Klima-aldaketaren eraginak hain dira handiak, ezen ezinezkoa baita kapitalismo globalaren funtzionamendua era egokian garatzea, etengabeko ezusterik gabe: lehorteak, euri-jasak, zikloiak, akuiferoen gazitzea, suteak, etab.
- 4) Teknologia ezingo dio datorkigunari aurre egin. Gure jendartean, zientziak eta teknologia dena konpon dezaketen mitoa oso zabaldua dago, eta, ondorioz, krisi sistemiko bati iskin egiteko funtsezko tresnak direla sinetsita dago. Hala ere, gaur egungo sistema tekno-zientifiko indartsua ez da gai sistemari ezagutzen dugun moduan eusteko. Besteak beste, zientzia neutrala izatetik urrun dagoelako eta ideologiaz beteta dagoelako. Ez da gizartean garrantzitsua izan daitekeen hori garatzen, merkatuak egokitzen jo dezakeen hori edo Estatuaren kontrol- eta hedapen-beharrizanetarako funtzionala dena baizik.

Geure printzipio ekosozialistaren bigarren oinarria ondorengo ideietan sustraitzen da, denak ala denak Desazkundearekin lotutakoak.

Kontsumo materiala eta energetikoa ekologikoki bideragarriak diren esparruetara murriztea. Kontua da ekonomiaren esfera materiala murriztea, eta horrek ez dakar ekonomia osoa murriztea. Are gehiago, ekosistemak eta pertsonak zaintzen dituen ekonomiak bolumena eta konplexutasuna handitu beharko lituzke. Gure ikuspegia pertsonak eta bizitzaren bilbea babestea da, ez ekonomia.

Ekonomiaren birlokalizazioa eta dibertsifikazioa. Egungo eredu mundializatuak

inpaktu ekologikoak eta sozialak metatzen ditu, eta Beherapenak horiek guztiak eten nahi ditu. Ekonomia birkokatzea lurraldeetatik behar sozial gehienak asetzea da. Horrek dibertsifikazio handiagoa eragingo du kapitalismo industrial globalizatua- ren esparruan espezializatuz joan diren jarduera sozialetan.

Metabolismo soziala metabolismo sistemikoan txertatzea. Ekosistemak kapitalismo industrial bano askoz ahaltsuagoak eta erresilienteagoak dira. Ekosistemen aha- legina ez bada hazkundera oinarritzen, baizik eta eguzki-energia erabiliz zikloak ixtean, aniztasuna maximizatuz eta koordinazio-tasa handiekin, logikoa litzateke giza ekonomiek gauza bera egiten saiatzea.

Ekoizpena eta erreproduzioa unitate ekonomiko bakar batean integratzea. Ez dira lan batzuk besteengandik bereizi behar, biak banatuta baitaude. Are gehiago, erre- produkzio lana ekoizpen lan ororen aukera baldintza da. Horri gehitu behar zaio bidezkoa dela lan horiek genero ezberdinen artean banatzea, gaur egun duten ba- naketa desberdina hautsiz.

Gure interdependentzia eta ekodependentzia bere gain hartuko dituen ikuspuntutik, zaintza-lanak funtsezkotzat jotzen direnak izan behar dira, eta, beraz, baliotsuenak.

Lurralde arteko eta lurralde barneko aberastasunaren birbanaketa sendoa, justizia globalean oinarritutako irizpideekin. Horretarako, hainbat neurri hartu beharko lira- teke, hala nola, ondare handien desjabetzeak, oinarritzko errenta ezartzea, zerga-po- litika birbanatzaileak, enpleguaren banaketa, etab.

Nazioartean, besteak beste, zor ekologiko edo kolonialak kitatzeaz arituko ginateke.

Pertsonen autonomia ekonomikoaren areagotzea. Honek, funtsean, desalarizazio eta desmerkantilizazio prozesu sakonak martxan jartzea dakar, eta jabetza eta ekoiz- pen forma kooperatibo eta autogestionatuetarantz aurrerapauso irmoak ematea. Desazkundera oinarritutako ekonomia baten helburua ez da soilik soldatapeko la- naren baldintzak duintzea edo ongizate-estatuari eustea eta zabaltzea. Azaldutako eraldaketak lortzeko, ez da nahikoa izango lana berrantolatzearekin: gainera, beha- rrezkoa izango da soldatapeko lanaren mekanismoekin haustea, harreman sozialak antolatzeko funtsezko ardatza baita.

2.5 BALIOAK DITUEN SINDIKALISMOA

Izan zirelako gara. Gure antolakundera, urteetan zehar, aldatuz joan da, ESKren norabidea markatu duten erronka eta apustu desberdinak onartuz. Hala ere, hasieratik bere horre- tan mantendu dela esan dezakegun zerbait badago: ESK-ko gizon eta emakumeen praktika sindikala, hain zuzen ere. Gure aurretik ibili ziren horiek bezalaxe, ESKren nortasun-ez- augarriek praktikan aurrera jarraitu dute, balio eta printzipio jakin batzuetan oinarrituta.

Praktika hauek, gure jendearen gardentasunean eta zintzotasunean oinarritzen dira. Egu- nero egunero, euren lantokietan langile-klasearen interes kolektiboen defentsa egune- roko praktikan txertatzen saiatzen diren gizon eta emakumeak, interes partikularren eta sindikatuaren beraren interesen aurretik. Gure sindikalismo eredu, boterea metatzeko

helburuarekin delegatu eta afiliazio kopurua kosta ahala kosta handitu nahi duen sindikalismo eredutik oso urrun dago. ESKren aberastasuna ez da ehuneko baten arabera neurtzen; ESK-k pertsonen bizitza hobetu nahi du, lantokietan eta lantokietatik kanpo.

Afiliazioa garrantzitsua zaigu, noski, baina inporta zaigu pertsonak axola zaizkigulako. Horregatik, ezin dugu eta ez dugu afiliazio-fitxa bat egiaztatzeke zain egon nahi. Gure helburua tresna eraldatzailea izatea da, langile klasearen osotasunarentzat erabilgarria, arreta berezia, hain zuzen ere, sistemak gehien zigortzen dituen pertsonengan jarriz.

ESK hobekien ordezkatzeko duena gure jendea da: militanteak, delegatuak... Horregatik, ESK-k ez du bere siglak erakusteko beharrik, ezta kosta ahala kosta inposatu beharrik ere. Gure helburua ondorengo da: lan-baldintzen defentsan eta horien hobekuntzan, langileen arteko batasuna erraztea. Enpresa Batzordeek eta Langileen Batzordeek hori lortzeko behar diren ekintza guztiak sustatuko dituzte. ESK sindikatu parte-hartzailea eta borrokalaria izanik, ekintza kolektibo baten alde egin behar du, helburu komunak lortzeko ahalegina taldean adostuta dagoen ekintza baten alde. Mobilizatzeko ahalmena eta nortasun propioa eta benetako markatzea ESKren helburua izan beharko litzateke, baina hori lortzeko beharrezkoa da guztien inplikazioa, elkartasuna eta konpromisoa, herrialdea edo atal sindikala edozein dela ere. ESK guztiok gara eta guztion artean elkarlanean aritu behar dugu ESK sindikatu ezberdina eta erreferentea izaten jarrai dezan.

Gaur egungo sistema kapitalista, inperialista, androzentriko, klasista, arrazista eta kolonialak haustura eta desberdintasun handiak dituen mundu batera eramán gaitu. Milaka pertsonak, egunero, migratzeko erabakia hartzen dute, beste leku batean, bizitzeko baldintza duinagoak bilatu asmoz. Gizateriaren historia osoa migrazio-mugimenduek zeharkatzen dute: batzuek jatorrizko lekuetan dauden zailtasunengatik migratu dute eta beste batzuek, ordea, behartuta egin dute, giza-trafikoak ahalbidetuta, besteak beste. Gure lurraldera beste toki batzuetatik iritsi diren pertsona horiek, gutako askok lehenago egin genuen bezala, gure lankideak eta borrokakideak dira. Kasu askotan, lan prekarizatuenak egin behar izaten dituzte, eta, era berean, gehiegikeriak jasateko aukera gehiago dituzte, bai enpleguari dagokionez, bai enpleguaren bilaketari dagokionez ere. Gure ekintza sindikalean adi egon behar dugu euren lan eskubide eta baldintzen defentsan, askotan bereziki zaila egiten baitzaie laguntza bilatu eta aurkitzea.

Argi dago oraindik bide luzea dugula egiteko, baina praktika feminista gure jardura sindikalean txertatzea errealitate bat izan behar da. Feminista izatea ez da aukera bat, premia bat baizik. Feminismoa, definizioz, sindikalismoa bezalaxe, berdintasun ezaren aurka dago, borroka feminista borroka sindikalaren parte da eta alderantziz; borroka feminista, zalantzarik gabe, sindikala da, eta alderantziz; izan ere, Angela Davisen ondo dioen bezala, klasea, arraza, sexualitatea eta generoa elkarri lotutako elementuak dira. ESK-k ezin du feminista, antirrazista, ekologista, dekoloniala, borrokalaria edota justizia sozialaren defendatzailea ez den eredu sindikalarekin bat egin. Azken batean, geurea, bere ekintza sindikala lan-esparrutik haratago eramango duen eredu sindikala izan behar da. Eguneroko praktika horrek definitu behar du gure antolakundea.

ESKn bestelako erronka batzuk ere baditugu: kapazitismoari eta adinkeriarri aurre egitea. Soldata miserableak dituzten lan-harremanetan aniztasun funtzionala duten pertsonak jasaten duten diskriminazio sistematikoaren aurka borrokatzea, batzuetan, ustezko “enplegu babestuaren” babespean daudenak. Borroka honek gure ekintza sindikalaren parte

izan behar du. ESK pertsona guztiak hartuko dituen sindikatua bada, desoreka eta zigor handienak jasaten dituzten horiengan arreta jartzea beharrezkoa da. Esparru horretan lanean jarraitzea nahitaezkoa da, beraz. Era berean, delegatu eta ESK-ko militante gisa, gazteengan arreta jartzea ere garrantzitsua da. Adinekoak mespretxatu eta, aldi berean, gazteriari gorazarre egiten dion gizarte batean bizi garen arren, lan-munduak batzuk zein besteak zigortzen ditu. Hala ere, gazteenak dira lan-munduan sistema kapitalista honen prekaritaterik lotsagabeena pairatzen ari direnak. Instituzioek babestutako patronalak, praktika-kontratuen bidez, besteak beste, pertsona horiek lan-merkatuan sartzeko neurriak adosten ditu. Kasu gehienetan, esperientzia handiagoko beste pertsona baten lan bera egiten dute, baina pobrezia mugaren ozta-ozta gainditzen duen soldata baten truke. Horrek, ezinbestean, biritza-proiektu bati ekiteko aukerak zailduko ditu.

Defendatzen dugun sindikalismoaren antolakuntza

ESK-k jendearen sindikatua izan behar du. Langileen parte-hartzean oinarritutako sindikalismoan oinarritua, borroka gauzatzeko beharrezko tresna bihurtuz. Ezin dugu inoiz eurentzako oztopo izan. Eredu horretan, sindikatuko liberatuek afiliazioarekin batera eskuz-esku egingo dute lan, erabakiekiko errespetuan oinarrituta, eta inoiz ez “nik hala agintzen dudalako” gisako logika erabiliz. Kasu bakoitzean, bakoitzaren bizi-egoera ulertuta eta zeharkatzen gaituzten ardatzez jabetuta. Beharrezkoa da borroka ezberdinetan bidelagun izatea eta gure praktika sindikaletik ikusaraztea langileok jasaten ditugun inposizioen eta tratu txarraren aurrean daukagun alternatiba bakarra, klase-antolaketa eta klase-elkartasuna direla.

Pertsonen eta sail sindikalen autonomia antolaketa-balio gisa aintzat hartzeko beharra dago, izan ere, ESKren iragana eta oraina ezingo litzateke hori gabe ulertu. ESK-ko kideen autonomia sustatzea, delegatuen parte hartze aktiboa balio bat izateaz gain, aholkularitzako kideei lan karga lausotu diela esan daiteke.

ESK sindikatu horizontala izan da, da eta jarraituko du izaten, geure DNAren parte da. Horrexegatik, eredu honetan aurrera egiten jarraitzea ezinbestekoa da, sindikatua osatzen dugun guztiok antolakundearen gure sentitu dezagun. Ez afiliazio fitxak hala dioelako, nahi dugun antolakundearen denon artean egunero eraikitzen dugulako baizik.

Gure ibilbide luzean zalantza gabe aldaketa asko jasan ditugu urte hauetan guztietan. Tes-tuinguru soziopolitikoaren eta lan-harremanak ez dira duela 40 urte zirenak eta, kontaezinak dira jasandako aldaketak, etorriko direnak bezainbeste. Hala ere, ESK-k ezin dio ondorengoari uko egin: borroka izpirituari, alegia, eta dena aldatzeko izugarritzko grina.

Sindikatuaren sortu zutenek zerbait erakutsi badigute zera da: beste modu bateko sindikalismoa egin daitekeela, alegia. Zintzotasuna, konpromisoa eta gure antolakundearen balioek pertsonak eta denbora gainditzen dituzte. ESK-k gure identitatearen parte diren balio horiek guztiak berreskuratu eta hedatzen jarraitu behar du. ESK-k gure ezaugarri diren balio horiek guztiak berreskuratzearen eta zabaltzearen aldeko apustua egiten jarraitu behar du, eta horretarako tresna on bat da jokabide-konpromisoak edo garena isladatzen dituzten praktika sindikalak zein jarraibideak sinatzea. Garen hori islatuko duten balio kodeak, baina eztabaida sortzen eta ESK antolakundearen haratago zabaltzen ere lagunduko

digutenak.

2.6 EUSKALTZALETASUNA

ESK sindikatuak Hego Euskal Herrian garatzen du bere jarduna eta sindikatuaren ondorengo printzipio hau mantendu du: gure herriarekiko, hots, kulturarekiko nortasuna errespetatzea. Euskara, beraz, gure herriaren eta kulturaren adierazle argia izan da beti.

Euskararen erabilera eta normalizazioan urratsak egitea, zalantzarik gabe, gure antolakundearen egiteko nagusienetakoa da, azken urteotan konpromiso hori lortzeko aurrerapauso handiak eman ditugun arren.

ESK-k euskararen erabilera bultzatzeko eta sustatzeko betebeharra du, bere barne zein kanpo mailako harremanetan.

Azken urteotan, euskararen presentzia gure komunikazioetan gero eta handiagoa izan da, bai barne zein kanpo mailan, eta presentzia handiagoa izan du sail sindikalen komunikazioetan ere. Hala ere, oraindik bide luzea dugu egiteko, eta ezinbestekoa da beharrezkoak diren tresnak martxan jartzea sindikatua, gero eta gehiago, euskararen eta gure kulturaren defentsaren eta hizkuntza-normalizazioaren aldeko apustuaren isla izan dadin.

Gainera, azken urteotan pairatutako eraso judizialek ondorengo aferei buruz gogoeta egitera behartzen gaituzte: gure hizkuntza-eskubideek jasaten duten urraketa sistematikoa, hizkuntza-normalizaziorako politikak eta azken lau hamarkadetan politika hauek emandako emaitzak. Hauez gain, etorkizuneko erronkez ere hausnartu beharko genuke.

ESK-k pertsona guztiak gure hizkuntza ikastea bermatuko duen eredu benetan publikoaren aldeko apustua egiten du. Gure hizkuntza ezagutzea eskubide bat izateaz gain, ezin da inola ere ordain dezakeenaren pribilegio bat izan, ezta jendearen ahaleginaren eta sakrifizioaren gain erori ere.

Euskara gure herriaren identitatearen seinale da, eskubide bat eta, zalantza gabe, osagai integratzaile ere behar du izan. Zentzu honetan, ESK-k argi utzi nahi du euskal eskola publikoaren aldeko apustua, euskalduntzerako esparru nagusi eta murgilketa linguistikorako berme gisa.

Era berean, Nafarroan indarrean dagoen zonifikazioarekin behingoz amaitzea premiazkoa dela uste dugu, nafarren hizkuntz-eskubideak urratu, murriztu eta ukatzen baititu. Egoera honek, Nafarroako euskarazko alfabetatzea eragozten du eta bertako haurrek euren hezkuntza prozesua euskaraz garatzea galarazteaz gain, milaka haur hezkuntza sistema publikotik kanpo uzten ditu.

Datozen 5 urteotan, ESK-k sindikatuaren euskalduntzearen aldeko apustu argia egin behar du eta hau posible izan dadin neurriak abian jarri.

2.7 ESK NAFARROAN

2010ean ESK-k zatiketa bat jasan zuen, erakunde osoarentzat ondorioak izan zituen arren, zuzenean eta bereziki Nafarroari eragin ziona. Zatiketa horren ondoren, gure militantzia eta herrialdean genituen giza baliabide eta baliabide ekonomiko gehienak sindikatu berri baten inguruan antolatu ziren.

Egoera horren aurrean, erakundeak Nafarroan duen presentziari eustea erabaki zuen, bere jarduera sindikala bigarren maila batean utziz.

14 urte hauetan, ESK-k presentzia mantendu du Foru Lurraldean. Presentzia hori oso garrantzitsua izan da une askotan, eta batez ere oihartzun mediatikoa izan du. Hala ere, ESK-k hamarkada batean baino gehiagotan ez du lortu bere lan nagusia egitea, sindikal-gintza, alegia.

Nafarroa sindikatu honen parte izateaz gain, ESKk ez du inolako zentzurik Nafarroarik gabe. 14 urte igaro dira eta Nafarroak erakutsi du sozialki, politikoki eta sindikalki proiektuarekin jarraitzeko gaitasuna duela. Hala ere, erakundeak herrialde horren aldeko apustua indartzeko unea da. Ezinbestekoa da ESKren presentzia bultzatzea Nafarroan.

Datozen hilabeteetan herrialderako plan estrategiko bat garatzeko konpromisoa hartzen du sindikatuak, gure proiektu sindikalaren hazkundera eta garapenean oinarrituta.

III. KAPITULUA

ETORRIKO DIREN BORROKAK

3.1. POBREZIA ETA GIZARTE-BAZTERKETAREKIN AMAITZEKO, BALDINTZARIK GABEKO OINARRIZKO ERRENTA

NBEren Garapen Jasangarriko Helburuen Gailurrean (GJH) aurkeztutako dokumentuak jasotzen duen bezala, polikrisi aro batean sartu gara. Gatazkek, klima-aldaketak, COVID-19aren pandemiaren ondorioek eta munduko beste erronka batzuek arriskuan jartzen dute GJHak hain gogor betetzea lortu den aurrerapena errailetik ateratzea.

Pandemiaren ondoren, garapen-bidean dauden herrialdeek aurre egin behar diote aurrerarik gabeko kanpo-zorren igoerari, eta egoera larriagotu egin da inflazioaren, interes-tasak igotzearen, tentsio komertzialen eta gaitasun fiskal mugatuaren ondorioz. Premiazkoak dira munduko gobernuen eta nazioarteko finantza-erakundearen erreformak, dagozkien helburuetara eta etorkizunera moldatzeko, eta garapen-bidean dauden herrialdeei ahotsa emateko eta haien parte-hartzea sustatzeko.

Pobrezia eta bazterkeriaren aurka Euskal Autonomia Erkidegoan, Nafarroan eta Estatuan dagoen borroka-eredua ez da gai izan pobrezia eta bazterkeria desagerrarazteko.

EAE, 2023ko martxoaren 29an sartu zen indarrean 14/2022 Legea, abenduaren 22koa, Inklusiorako eta Diru-sarrerak Bermatzeko Euskal Sistemarena. Eusko Legebiltzarrean onartu zen, EAJren, PSEren eta ELKARREKIN/PODEMOS-IUren aldeko botoei eta EH Bilduren abstentzio konplizeari esker. 2024ko urtarrilaren 1ean sartu zen indarrean azaroaren 21eko 173/2023 Dekretua, Diru-sarrerak Bermatzeko Errentaren Erregelamendua onartzen duena.

Atzeraldi Handiaren finantzar-krisia hasi zenetik (2009-2013), eta 2012. urtearen amaieran Lanbideak DSBEaren kudeaketa bere gain hartu zuenetik, Eusko Jaurlaritzak pobrezia arintzera bideratutako politikak okerrera egin du nabarmen. Legean egindako aldaketek eta Lanbideren administrazio-funtzionamendu tamalgarriak DSBEaren eskubide subjektibo paper busti bihurtzen dute.

Hala ere, ez diegu engainatzen utziko: Eusko Jaurlaritzaren politika honek etengabe agertzen dituen gabeziak egiturazko arazoak sortzen dituzte, eta 1989an EAE ezarritako baldintzapeko gutxieneko errenta bermatuen eredutik datoz.

Eredu horrek pobrezia-ekin amaitzeko ezintasuna erakutsi du hiru hamarkada eta erdian. Hala, Pobreziari eta Gizarte Desberdintasunei buruzko azken Inkestak erakusten duenez, pobrezia larrienaren murrizketan eragin positiboa izan arren, ez du pobrezia-ekin amaitzen; izan ere, pobrezia-arriskuan dauden pertsonen laurdenek ez dute diru-sarrerak bermatzeko errenta jasotzen, eta, hala egiten dutenen artean, erdiek pobreak izaten jarraitzen dute.

Erabat alferrikakoa izan da eskubide subjektibo bikoitzaren falazia ezartzeko ahalegina. Eskubide subjektibo bikoitzak esan nahi du DSBEarekiko eta lan-merkatuan sartzea sustatzen duten zenbait baliabiderekiko independenteak diren eskubideak dituela beti, eta ez duenari enplegua emango diola.

Eskubide biek inoiz ez dute bata bestearengana independentziarik izan batez ere 2012. urtetik.

Enplegurako aktibazioa kontraprestazio bihurtu da, eta horrek ez du bermatzen, inolaz ere, enplegua lortzea, ezta gutxiago ere, kalitatezko enplegua lortzea.

Pertsona pobreenganako mesfidantza, jazarpena eta estigmatizazioan administrazioa konplizea izan da. DSBE jasotzeko eskubidea izateko bete behar diren baldintza eta bete-behar ugariak, hasieratik, administrazioak pertsona horiekiko mesfidantza sortzen dute. Horrek, objektiboki, estigma bat ezartzen du kolektibo horrentzat. Pobrezia betikotzen den heinean, betekizunen eta betebeharren sistematan oinarritutako ereduak konplexuak bihurtzen dira, eta zaintza- eta kontrol-neurriak ez ezik, zigor- eta segregazio-neurriak ere areagotzen dira.

DSBEaren eredu horrek behartsuak zatitzera behartzen ditu, horietako batzuei mesede pixka bat eginez eta beste batzuk birrinduz, gizartearen gehiengoaren aurrean beren pobrezia-aren errudun gisa agertuz, arduragabeak, antisozialak eta sozialki arriskutsuak.

Lege berritik eta DSBEaren erregelamendu berritik ezin da ezer espero, gaur egungo betekizun eta betebehara ia guztiak mantentzen baitira. Era berean, ezin da espero DSBE jasotzen duten pertsonen enplegarritasuna hobetuko duenik.

Arau berriak pobreen kontrola, jazarpena eta estigmatizazioa areagotuko ditu; izan ere, Lanbideko ikuskatzaile talde bat sortuko du, eta haren funtzioak eta ahalmenak Lanbideko benetako polizia bihurtuko dira.

DSBE jasotzeko eskubidea izan nahi duten pertsonak bizi behar duten etxebizitzaren eza-gaurriak zailtasun handiak sortuko dizkie pertsona ahulenei. Horri gehitu behar zaio Etxebizitzako Gastuetarako Prestazio Osagarria desagertu izana, orain arte EPOk ematen zuen estaldurarik gabe utziko baititu diru-sarrerarik ez duten pertsonak, DSBE jasotzen dutenak eta alokairuan edo gelen azpierrean bizi zirenak.

Nafarroan, errenta horri Errenta Bermatua esaten zaio, eta, praktikan, EAeko DSBEaren oso antzeko garapena izan du; izan ere, errenta hori eskuratzeko baldintzak eta eskakizunak handitu egin dira, eta hainbat aldaketa egin ere, baina ez da inoiz aurrera pausurik eman pobrezia-ekin amaitzeko helburuan.

Espainiar Estatuan, ez zen inolako errentarik sartu, enplegutik eratorritako eskubide sozia-

lek baldintzatu gabe 2020ra arte, orduan onartu baitzen Bizitzeko Gutxieneko Diru-sarrerera.

Eredu horrek EAEko eta Nafarroako ereduak hartzen ditu erreferentziazat, eta, beraz, ez da pobreziaren aurka borrokatzeko neurri eraginkorra, guztiz estigmatizatzailea izanik.

Beharrezkoa da Baldintzarik gabeko Oinarrizko Errenta ezartzea

ESKn, argi daukagu: gure esku dagoen guztia egin behar dugu salatzen Eusko Jaurlaritzak abian jarri duen eraso, prekaritatearen, pobreziaren eta bazterkeriaren aurkako politikan ezarritako lege-aldaketaren bidez egindakoa. Era berean, argi daukagu arlo horretan egiten dugun borroka ez duela soluziorik izango, harik eta gai izan arte bermatutako eta baldintzapeko gutxieneko errenten erredua desagerrarazteko eta, horren ordez, beste bat ezartzeko, aukera emango diguna kalitatezko bizi-baldintzak baldintzarik gabe, maila indibidualean eta modu unibertsalean eskuratzeko. Izan ere, badago horretarako baliabide nahikoa, batzuei emateko besteei kendu beharrik gabe. Pertsona orok, izate hutsagatik, bermatuta izan ditzake kalitatezko bizi-baldintzak. Ez dago muga materialik hori eragozten duenik; baliabideak gutxi batzuen irabazietan oinarrituta kudeatzen dituen gizartea, besterik ez.

Goiko paragrafoan aipatu dugun horren izena, besterik gabe, **BALDINTZARIK GABEKO OINARRIZKO ERRENTA** da (BGOE). Intelektualki sortu zenetik, BGOEk bidea urratu zuen gure sindikatuan, gizartea eraldatzeko beste tresna bat den neurrian; izan ere, botere publikoen bidez herritar guztiei diru-sarrerak bermatzen dizkie, bizi-proiektu duinago bat aurrera eramanez.

ESK-k babestu egin zuen EAEn **BALDINTZARIK GABEKO OINARRIZKO ERRENTAREN ALDEKO HERRI-EKIMEN LEGEGILEAREN (HEL)** proiektua, atxikimendua eman zuten beste 80 antolakunderekin batera. Ilusioz beteriko proiektua izan zen. Eusko Legebiltzarrean eztabaida zedin 22.000 sinadura jaso arren (egungo legeriak eskatzen duen bikoitza baino gehiago), 2022ko maiatzaren 5ean aurkako botoa eman zuten EAJ, PSE, PP eta VOXek ordezkatutako gehiengoak, eta alde bozkatu zuten EH Bildu eta Elkarrekin-Podemosek.

ESK-k arrazoi askorengatik defendatzen du BGOE baldintzapeko errenten aldean (hala nola DSBE, BGDS edo Nafarroako Errenta Bermatua). Izan ere, hainbeste urteren ondoren pobrezia desagerrarazteko gai ez direla erakusteaz gain, baldintzapeko errenten erreduz guztiz bestelako erredua denez, ez ditu eragiten baldintzapeko errenten albo-kalteak, egitura aldetik saihetsezinak.

BGOEren ezaugarriak dira, besteak beste, baldintzarik gabekoa izatea, sinpletasun administratiboa eta bazterkeria soziala prebenitzeko helburua, gutxieneko segurtasun ekonomikoa bermatzen baitu, eta ondorioz, pobre izatearen estigmatizazio soziala saihestu. Izan ere, pertsona orok hautematen du, eta gainera, birbanaketa-sistema bidezkoagoa da, aberastasunaren birbanaketa bermatzeko edo haren aldeko neurri fiskalen bidez finantzatzen delako. Egiaztatu da diru-sarrerak handienak dituztenen % 20 ordaintzaile garbiak direla, eta gainerako % 80 onuradunak direla.

Orain arte, baldintzapeko errentek ez dute pobrezia prebenitu, ezta desagerrarazi ere. Are gehiago, kanpoan utzi dituzten beti migratzaile edo asilo-eskatzaile asko, ez dituztelako betetzen DSBEa, Errenta Bermatua edo BGDS eskuratzeko eskatzen dizkieten baldintzak.

Badakigu ez dituela arazo guztiak desagerraraziko. Zalantzarik gabe, BGOEk lotura izan behar du zerbitzu publikoen defentsarekin, zaintza-sistema unibertsal eta publikoaren defentsarekin, politika feministekin, Atzerritarren Legea eta politika arrazista eta diskriminatzaile guztiak indargabetzearekin, baita enplegua eta zaintza-lanak birbanatzearekin ere.

ESKren ustez, premiazko neurria da Baldintzarik gabeko Oinarrizko Errenta. Eskaera pragmatikoa da, eskubidea. pertsona pobretuen oinarrizko premiak ase behar dira. Ezin dugu espero bermatutako errenten eta enplegu prekarioen bidez irtenbide eraginkor bat topatzea, herritar guztiei bizitza duina bermatuko diena.

3.2 PENTSION DUNAK BERMATUKO DITUEN SISTEMA PUBLIKO BATEN ALDE

Banaketa-pentsioen sistema publikoa langileen konkista bat da, eta belaunaldien arteko elkartasunean oinarritzen da. Zenbateko hori guztia soldata-errenten parte da, eta horrela islatzen da estatuaren eta EBko herrialde guztien BPGan.

Beharrezkoa da bere gabeziak erakustea eta bere ahalmenak batera defendatzea. Langileen konkista izan arren, haren artikulak eta arauak argi eta garbi ezartzen dituzte patronalak eta botere faktikoek. Joko-arauek kalte egiten diete langile-klaseko sektore prekarioenei.

Gizarte-erresistentziak egon harren, banaketak bidezkoa izan behar duela defendatzen dugu ESKn. Helburu hori lortzeko bidean, gutxieneko pensio duin bat aldarrikatzen dugu, Europako Gutun Sozialak ezarritakoaren arabera, LGS baten baliokidea, zeina, Europako Gutun Sozialaren beraren arabera, herrialdeko batez besteko soldataren % 60ren baliokidea izan behar baita. Beraz, pensio altuen eta baxuen arteko aldeak murriztuko dituen gutxieneko pensioa aldarrikatzen dugu, gizonen eta emakumeen artean. Izan ere, Europako Gutun Sozialean ezarritakoa betetzeak egungo pensioen genero-arrakala % 37tik % 7ra murriztuko luke, gutxi gorabehera.

Une honetan, 2024ko apirilean, pensio publikoak nahikoak ez direnez, gure bizi-baldintzak okertzen ari direla egiaztatzen jarraitzen dugu, eta, bereziki, osasun-zerbitzuen eta egoitzen pribatizazioaren eta zerbitzu horien garestitzearen ondorioak pairatzen ditugu. Oinarrizko produktuen eta zerbitzuen kostuek gure ekonomian izan duten hazkundearen ondorioz (% 38, OCUREn arabera), adineko gero eta pertsona gehiagok ezin dute medikazio zuzena, elikadura osasuntsua, oinarrizko zerbitzu bermatuak (argia, ura, etab.) dituen etxebizitza eroso eta pobrezia-aren atalasetik gorako pensio publikoak eskuratu.

Gutxieneko pensioak hobetzeko hartutako erabakiak oso eskasak dira, eta 1080 euroko gutxieneko pensioa eskatu zenetik sei urte baino gehiago igaro ondoren, zain jarraitzen dugu.

Pentsioen pobrezia eta gutxiegitasunak emakume aurpegia dute, eta oraindik ez da neurri eraginkorrik hartu soldata eta pentsioetan dagoen genero-arrakala desagerrarazteko eta alarguntza-pentsioa nabarmen hobetzeko.

Banaketa-sisteman oinarritutako pentsio publikoen eskemak etengabeko eraso jasaten du. Sistema horiek, gaur egun, soziologia modernoarekin zerikusia duten hainbat arazo dituzte, eta publikoaren etsaiek arazo horiek aprobeztatu dituzte biztanleria zahartzearen ondorioz finantzaketa-arazoak daudela esateko. Baina errealitateak dio, eta hala erakutsi du MPEHK, soldata-hazkundera eta soldata-arrakala moteldu izanak eragin duela hori, eta, batez ere, kotizazioak GASTU EZ-PROPIOETARAKO erabiltzeak (gastu horiek pentsioen aurrekontuaren % 10 baino gehiago ere baziren). Gastu desegoki horiek salatu ondoren, Estatuko Aurrekontu Orokorrek ordaindu dituzte, behar bezala.

Banaketa-sistemak balio du, finantzaketa-iturriek, eskura dauden baliabideen banaketak eta kudeaketak huts egiten dute. Ezinbestekoa da kotizazioetatik datozen diru-sarreak handitzea, eta, horrela, jarduneko langileen soldatak eta pentsioak eta lan-baldintzak duintzea. Eredu kolektibo hori babesten eta etorkizuneko belaunaldientzat mantentzen jarraitu behar da.

Soldaten geldialdia eta soldata-desberdintasuna konpondu behar dira, pentsio publikoen arazoak banaketa-sistemaren pean konpondu ahal izateko, finantzatutako sistemetara jo beharrik gabe eta haien ondorio gaiztoak kontuan hartuta.

Besteak beste, Gizarte Segurantzaren pentsioen sistema publikoa bermatzeko, beharrezkoa da auditoretza sozial bat egitea, Estatuko hurrengo gobernuek Estatuari ez dagozkion beste gastu batzuetarako ateratako kopuruak Gizarte Segurantzaren kutxari itzuliz, eta pentsio-funts pribaturik ez bultzatzea, ez funts kolektiborik, ez banakakorik, laguntza fiskalekin edo bestelakoekin. Pentsio publikoak Gizarte Segurantzaren zati bat dira, baina ez dira zati bakarra; izan ere, Gizarte Segurantzaren sartzen dira seme-alabengatikoko guraso-laguntzak, gaixotasunagatikoko bajak edo kotizazio gabeko pentsioak, etab. Horiek ez dute zerikusirik PENSIOEN SISTEMA PUBLIKOAREKIN, nahiz eta Gizarte Segurantzak kudeatzen dituen eta hala izan behar duen.

21/2021 Legean jasotako 2021eko erreformak bi urteko indarraldia baino ez duen arren, ez da bete Gizarte Segurantzaren kontuen auditoretza egiteko jasotako konpromisoa, eta, beraz, auditoretza hori berehala, modu publiko eta gardenean egitea eskatzen dugu.

Elite politikoez planteatu dituzten pentsio-eredu mistoak, hala nola langile guztiarentzako BGAE bat bultzatzea, pentsio-sistema publikoari mesederik ez dio egiten ezta pentsiodun guztiei. Gaur egun gertatzen dena areagotuko da: soldata-errenten zati batek Gizarte Segurantzaren kotizatzeari uzten dio eta ogasun publikoen baliabideak kentzen dira BGAE horien zerga-arintzeen bidez. Gainera, BGAE horien errendimenduak ere langileen txepetik ateratzen dira, bai ala bai, eta, gainera, bankuari eman beharreko komisioa sortu behar da.

ESK-k beti izan du izaera kolektiboko pentsio-plan osagarrien aurkako jarrera; izan ere, plan horiek indibidualak dira, enplegu-modalitateko BGAE motakoak. Pentsio osagarri pribatuak pentsio publiko duinen defentsaren aurkako erasoak dira; unibertsalak ez direnez, pentsio publikoek baino askoz desberdintasun handiagoak sortzen dituzte; pentsio osagarrien onuradun handiak dira langileen soldata-egituraren dezilerik altuenak eta funtsak kudeatzen dituzten finantza-erakundeak.

Gainera, lan-kapitalaren erlazioa desitxuratzen dute: nola ulertzen da soldata zati batek inbertsio-funtsetan kapitalizazio-errentak sortzea?

Eta Hego Euskal Herriko Pentsiodunen Mugimendua izan da bere usteen irmotasuna, denboran zehar mugitzeko gaitasun iraunkorra eta Pentsioen Sistema Publiko horren defentsa sutsua gehien erakutsi duen kolektiboa.

Duela 6 urte pentsiodunen mugimenduak Hego Euskal Herriko eta Espainiako Estatuko herrietako kaleak okupatu zituen. Harrezkero, astelehenero egiten dira elkarretaratzeak hiriburuetan eta hainbat herritan.

Pentsioen atzerapenek eragindako amorruek eta gogaitasunak, lehenik eta behin Zapateroren gobernuak 2011n izozteak eta gero Rajoyren gobernuak 2013-2017 urteetan ezarritako % 0,25eko eguneratze hutsalek mundu osoan adostasun orokorra eragin zuten, eta horrek bere adierazpena eta kalera irtetea eragin zuen, ikaragarritzko protesta-dimentsio batean.

2018. eta 2019. urteetan aurrera egin ahala, eta pentsioen lehen hobekuntzak lortu ahala (bi urteetarako KPI baino igoera handixeagoak), alargun-pentsioaren ehunekoa ezkontidearen pentsioaren % 54tik % 60ra igo zen, jasangarritasun-faktorearen aplikazioa atzeratu egin zen, eta abar. Horiek horrela, mugimenduaren barruan zenbait desadostasun sortzen hasi ziren lortutako hobekuntzak nahiko onak zirela uste zutenen eta oso eskasak zirela uste genuenen artean.

Zailtasunak zailtasun, euskal pentsiodunen mugimenduak tinko eta aktibo jarraitzen du 2018ko urtarriletik.

Mugimendu pentsiodun demokratiko, plural, ireki, unitario eta antolatu batek bakarrik jasan eta iraun zezakeen egiten ari den bezala. Euskal pentsiodunen mugimenduko lankide askok erreferentzia sindikal edo politikoak dituzten arren, edozein sindikatu edo alderdikiko independentzia, autonomia eta subiranotasuna erabatekoa da. Erantzun sozial bateratu, zabal eta masibo baten adibide bikaina dira, pentsioen eta soldaten narriadura geldiarazteko eta pentsio sistema publiko eta kalitatezko bat eskatzeko.

Hasierako manifestazio jendetsuez gain, beste batzuk ere nabarmendu behar ditugu, hala nola 2020ko urtarrilaren 30eko greba, 150.000 pertsona baino gehiago bildu zituzten protestak Hego Euskal Herriko kaleetan; Bizikleta Martxa Pentsioduna, hamahiru egunez ibili zena 2022ko udan, eta 20.000 pertsona bildu zituena 80 udalerrri baino gehiagotan; pentsiodunen mugimenduko emakumeen asanblada nazionalak, 2021-2023 urteen artean; eta Euskal Autonomia Erkidegoko parlamentuetan Gasteizen eta Nafarroako Foru Parlamentuan egindako protestak eta manifestazioak, Iruñean.

Estatuko pentsiodunen plataformekin sareak sortzeko gai izan dira, eta elkarrekin protestak antolatu dituzte Madrilgo Diputatuen Kongresuaren aurrean. Azkena 2022an izan zen, Hego Euskal Herrian sinadurak biltzeko aurrez aurreko kanpaina baten aurretik, eta 70.000 lortu zituena.

Halaber, 2021ean Bruselan Europako Parlamentuaren aurrean egindako bidaiak eta kontzentrazioa gogoratu ditugu. Eta Macronen erretiro-adina luzatzeko eta pentsioak murrizteko planen aurrean Frantziako Estatuan mobilizazioak egiteko deialdiari elkartasuna eta

babesa adieraztea.

Hainbat herritan pentsiodunen mugimenduko kolektiboak herrietako udalbatzei zuzendu zaizkie, pentsiodunei eta haien aldarrikapenei esker ona eta babesa adieraz diezaieten. Horietako askotan, hainbat udal taldek, baita alkateek ere, euren esker ona adierazi dute.

Kalean egoteko moduek, leiho eta balkoietako zapi eta banderekin, kolore bereizgarriekin, kalejirak alai eta jai giroan, pankarta eta bandera aldarrikatzaileekin, baita ehunka pentsiodun batu zaizkien herri-bazkariekin ere, kaleak borrokatzeko eta okupatzeko modu berriak erakutsi dizkigute.

Astero buletin bat banatzen da berri eta informazio interesgarriekin, eta zuzenean banatzen zaie 5.000 pentsiodun baino gehiagori eta bertan interesa duten gizarte-kolektiboari.

Eta, are gehiago, oinarrizko gizarte-mugimenduaren adibide bikaina dira, maila horizontalean koordinatua, udal-autonomiarekin, emakumeen ordezkariak handiarekin, zubiak eraikitzeko eta beste kolektibo batzuekin konektatzeko gai dena.

Euskal Herriko pentsiodunen mugimenduaren ekimenek ere leku garrantzitsua izan dute egoiliarren senideen elkarteei laguntzeko eta elkartasuna adierazteko, egoitzetan dauden adinekoei kalitatezko arreta ematearen alde eta langileen soldata eta lan baldintzen alde. Era berean, osasun-sindikatuak osasun publiko, unibertsal eta doakoaren alde egindako deialdiek ere garrantzi handia izan dute, baita egoitzetako langileentzat eta ospitaleetako eta lehen mailako arretako langileentzat ere.

Mugimendu horretako pertsona asko ESKn afiliatu dira edo izan dira. Gure erakundeko aurpegi ezagunak dira, bere garaian langile eta gizarte borroketan, errepresioaren aurkako borroketan, askatasun demokratikoen aldeko borroketan eta horietako asko Euskal Herriko askatasun nazionalen aldekoak izan zirenak. Diktaduran eta ondorengo hamarkadetan bizi izandako kontzientzia eta esperientziarik gabe, oso zaila izango litzateke pentsiodunen mugimendu horren ezaugarriak azaltzea. Zalantzarik gabe, eman zaion partaidetza eta antolaketa mailarik gabe, ezin izango zen borrokan jarraitu, egiten ari den bezala.

ESK-n bat gatoz Euskal Herriko Pentsiodunen Mugimenduak azken urteotan aurkeztu dituen eskaerekin. Horien artean, hauek nabarmentzen ditugu:

1. Gero eta pentsiodun gehiagori eragiten dieten kotizazio-karrera luzeetako koefiziente murriztaileak ezabatzea.
2. Ez 25, ez 29, ezta 30 ere ez. Pentsioa kalkulatzeko aldia kotizatutako 15 urte onetan kokatzea, ez dugu erreklamatzeko .
3. Erretiro-adina 2011ko erreformaren aurreko 65 urteetan berreskuratzea. Erretiro-adina luzatzeak pentsiodunen eskubideak urratzeaz gain, eragin negatiboa du belaunaldi gazteen enpleguan, langabeziak eta prekarietateak jota baitaude.
4. Funtsezkoa da enplegu duina sortzeko politikak bultzatzea eta soldaten erosahalmena berreskuratzea, Pentsioen Sistema Publikoa modu egonkorrean bermatzeko. Eta Estatuaren aurrekontuek Estatuaren balizko defizitak estaliko dituztela ziurtatzea.

5. Enpleguko pentsio-planak bultzatzeko 668/2023 Errege Dekretua indargabetzea eskatzen dugu. Pentsiodunen mugimendu eta erakundeok Pentsioen Sistema Publikoaren izaera publikoa defendatzen dugu, eta sistema hori pribatizatzearen aurka gaude, Enpleguko Pentsio Planen edo beste edozein formularen bidez.

6. Soldatetan eta pentsioetan dagoen genero-arrakala amaitzea.

ESK-k euskal pentsiodunen mugimenduak duela sei urtetik hona izan duen borroka, lorpenak eta oraindik pentsio publiko eta duinak lortzeko egiteke dituzten aldarrikapenak aitortu nahi ditu. Eta gure borrontate irmoa adierazten dugu euskal pentsiodunen mugimenduaren protestak babesten jarraitzeko, egiteke dauden aldarrikapenak lortu arte.

3.3 SEKTORE PUBLIKOA DEFENDATZEA ETA SUSTATZEA

Aberastasuna banatzeko berme nagusia dira zerbitzu publikoak

Justizia soziala eta aberastasuna banatzeko mekanismorik onena da osasuna, hezkuntza, mendekotasunerako arreta, zaintza eta oinarritzko gizarte-zerbitzuak —unibertsalak eta doakoak— eskuratzeko sarbidea, gure oinarritzko eskubideak bermatzen dituztenak, baita gure sozializazioa eta “bizitza” ere.

Gure ekintza soziopolitikorako premisa bat izan behar da hori. ESKn, gure borroka soziopolitikoan, etengabekoa izan behar da guztientzako bizitza duina bermatzeko eskakizuna. Borroka hori zerbitzu publikoen etengabeko murrizketak salatzen harago doa. Helburu izan behar du zerbitzu publikoetara (hezkuntza eta osasuna, adibidez) bideratzen den gastu publikoa handitzea, etxebizitza duina bermatzeko gastu hori etxebizitzaren eremura zabaltzea, edo mendekotasunaren arretarako eta zaintzarako sistema publiko unibertsala garatzea.

Horregatik, ESKren ustez, zerbitzu publikoak defendatzeko funtsezko abiapuntua da zerbitzu horiek eskubide unibertsaltzat hartzea: Alegia, aurrekontuen menpe ez dauden eskubide subjektibotzat, eta beraz, botere publikoek nahitaez eskaini beharrekoak.

Pribatizazioak. Gutxi batzuentzako berehalako onurak, guztientzako pobrezia etorkizunean

Kapitalaren suntsitzeko gaitasunak ez du mugarik, eta aspaldi jarri zituen atzaparrak zerbitzu publikoetan, enpresa publiko estrategikoetan eta guztion baliabide naturaletan.

2008ko krisiaren ondoren, kapitalismoa berrantolatu egin zen, eta ustiapen-kapitalismoaren eredutik erauzketa-kapitalismora aldatu zen. Horretarako hobi perfektuak ziren zerbitzu publikoak (osasuna, hezkuntza, baita gas-, elektrizitate- eta ur-hornidura ere), eta hori guztia SEPIren (Estatuko Industria Partaidetzarako Sozietatea) babespean dauden enpresa instituzionalen sarearen bidez gauzatzen zen. SEPIk, enpresa horien esku-hartzea eta kontrola sustatu ordez, klientelismoa erraztu eta etekin handiak eskuratzen laguntzen

dio sektore pribatuari.

Kontuan hartu beharreko beste elementu bat gizartearen pobretzea da, planifikatutako miseria gisa. Zentzugabea dirudi, baina hezkuntzan inbertitu ezean, osasunean desinbertitzen da eta erakunde publikoak desegiten dira; horrela, nahita suntsitzen da zuzenbide-estatu soziala, eta nahita sortzen dira pobrezia-baldintzak, herritarrei egitura soziala eta aukerak kenduta.

Gaur egun, zerbitzu publikoen egoera gero eta okerragoa da, hainbat ikuspegitatik.

Osasun arloan hainbat barne-zerbitzu azpikontratatzeko dira, baliabide-falta dago zerbitzuaren etengabeko hondatze eta degradatzeagatik, ondorioz itxaron-zerrenda amaiezinak daude, eta, are okerrago, horrek eragindako desilusioak mesede egiten dio mutuen eta aseguru pribatuen sektoreari. Hezkuntzan, etengabeko murrizketa orokorrak daude, eta zehazki, EAEn, irakaskuntza pribatuaren aldeko Euskal Hezkuntza Legea dago, irakaskuntza publikoaren kaltetan. Zaintza-, laguntza-, kultura-zerbitzuei eta abarrei dagokienez, zerbitzu pribatizatuak edo hitzartuak dira, inoiz ez dira zuzenean publikoak... Kalitatezko zerbitzu publikoak hobetzeari eta eskaintzeari dagokionez, etengabekoa da borondate politikorik eza.

Osasunaren eta hezkuntzaren aurkako eraso zuzen hori, eta laguntza- eta zaintza-zerbitzuak zuzenean ez ematea, heteropatriarkatuaren eraso zuzena da emakumeen aurka; nagusi den sistemak behartu egiten ditu emakumeak, emakume izate hutsagatik, zaintza-lanez arduratzera, eta edozein murrizketa edo pribatizaziok biderkatu egingo ditu inposatutako zereginak.

Zerbitzu publikoak —eta baliabide natural eta estrategikoak— pobretzeko eta pribatizazioaren bidez bereganatzeko kapitalaren politiken aurka, zeharo erradikala izan behar du ESKren ekintza soziopolitikoak. Publikoaren defentsan, geurearen defentsan, atzerapausorik ez.

Argudiaketa erraza da. Enpresen irabaziek daramate pastelaren zatirik handiena, eta kudeaketa publikoa, bidezkoa, arrazionala eta gardena, gizartearen onurarako da zuzenean. Horixe da abiapuntua sektore publikoaren pribatizazioei zuzenean aurre egiteko; adibidez, enplegu publikoaren % 30 ingurura hurbiltzen diren ereduak bultzatuta, Europa iparraldekoa bezalakoa, hemengo % 13tik oso urrun baitago.

Zaintza-sistema publiko unibertsala

2023ko azaroaren 30eko greba feministaren eta ESKren ibilbidearen ondorioz, zaintzen gaia eta aldarrikapena gure sindikatuaren ekintza sindikal eta soziosindikalaren ardatz nagusi izatera igaro dira.

Gaur egun, ia erabat pribatizatuta dago etxetik kanpoko zaintza eta mendekotasunaren arreta, edo patronatuen, hainbat hitzarmenen eta abarren mende dago. Adinekoentzako egoitzetako, etxeko laguntzako, zerbitzu soziosanitarioetako, eraikinen garbiketako eta erakunde publikoetako langileek —gehienak emakumeak— zerbitzu publikoetako homologazioaren oso azpitik dauden hitzarmenak dituzte, eta oro har, lan-baldintza diskriminat

zaileagoak. Eta ez dugu aipatu herritar eta erabiltzaileei emandako zerbitzuaren kalitatea; izan ere, enpresaren irabazien izenean, beti murrizten da, langileen ahalegina gorabehera.

Ikuspegi soziopolitikotik, ezinbestekoa da zerbitzu horien publikazioa aldarrikatzea. Ikuspegi sindikaletik, ezinbestekoa izango da langile horiek guztiak sistema publikoan asimilatzeko aukera emango duen ikuspegi zabala izatea (subrogatzeko kausa berezia izan daiteke).

Gure Ekintza Sindikala sektore publikoan

Sektore publikoko langileak defendatu behar dira, baita haien lan-baldintzak ere.

2023. urte amaieran, EAEko sektore publikoaren azken greben ardatz mobilizatuak izan dira erosteko ahalmenaren galera (% 18 inguru, 2010az geroztik), osasungintza eta irakaskuntzako ratioen igoera, negoziatzeko ahalmenaren galera (CCOOk eta UGTk estatuko zergapetze-akordioak sinatu zituzten), eta lan-baldintzak eta zerbitzuen kalitatea hobetzeko aldarrikapenak.

Hego Euskal Herriko sindikatuen aldarrikapenetan barneratu behar dira aldarrikapen horiek (erosteko ahalmena berreskuratzea, birjartze-tasak ezabatzea, negoziazio-esparru propioa...). Halaber, sektore publikoko langileen irudia defendatu behar da, askotan zalantzan jartzen baita, batez ere Urkulluren gobernua.

Lege-iruzur egoeran dauden langileak egonkortzeko ebazpena defendatu behar da, ESK-k onartutakoa. % 40 inguruko bitartekotasun-tasa onartezina da. Lan egin beharra dago egonkortze-prozesuak burutu daitezten, lege-iruzur egoeran dauden langileen eskubideak aitortzeko. Izan ere, legeari esker alderdirik kaltegarrienak ezabatu zituen, baita ESK-k estatu mailan egindako ahaleginari esker ere.

Gure ekintza sindikaletik, lehenetsi egin behar dugu azpikontratazioak ezabatzea eta zerbitzuen publikazioa. Zaila da azpikontratatuak zerbitzuak publikatzeko prozesua, eta are gehiago zailtzen du nahitaezko subrogazioaren aldaerak (langileak baldintzarik eskatu gabe lanpostuetan hartzea, kutunkeria, merezimenduzko oposizio-lehiaketa ezabatzea...).

Gure ustez, pribatizatutako zerbitzuak lehengoratzeko prozesuetan, lan-kontratudun langile gisa subrogatu behar dira langileak; gogoan izan behar dugu Euskal Enplegu Publikoaren I/2022 Legeak, 26. eta 29. artikuluetan, enplegatu publikoen pare jasotzen dituela langile horiek.

Era berean, uste dugu langile horiek betetzen dituzten plazak bitartekoak izan behar direla. Hala, LEP batean sartuko da plaza hori, lehengoratzeko-prozesutik datorren titularrak lanpostua utzi eta berehala, arrazoiak edozein dela ere.

Jakina, enplegu publikoa lortzeko salbuespenezko prozesua da hori, eta beraz, enplegu publikoan hasten diren langileek ez dituzte gainerako langileen sustapen-eskubideak izango. Hau da, pertsona horien lan-bizitza osorako egoera finkoa izango da, eta beraz, beste edozein plaza eskuratu nahi badute, behartuta egongo dira LEP batean parte hartzera.

Era berean, kutunkeria eta iruzurra saihesteko, subrogazioaren xede izango dira soilik

zerbitzua zuzenean ematen duten langileak; hala, prozesu horretatik kanpo geratuko dira ordura arte zerbitzuaren titularra izandako enpresako kudeaketa-langileak.

Lehengoratzte-planteamendu horrek ezin gaitu mugatu administrazio publikoak azpikontratutako enpresetan egiten dugun ekintza sindikalean. Izan ere, hobetu egin behar ditugu azpikontratutako eta kanporatutako zerbitzuen lan-baldintzak, baita herritar eta erabiltzaileei ematen zaien zerbitzua ere, eta eraginkorrak izan behar dugu gastu publikoan, enpresa-irabaziak eta gutxi batzuen trikimailuak arlo publikotik desagerrarazteko.

Pandemiak akituta utzi ditu gure langile publikoak. Sistemaren egiturak erakutsi dizkigu eta erakundeak interpelatu ditugu beharrezko inbertsioak egin ditzaten zerbitzu horiek handitzeko. Era berean, agerian geratu da premiazkoa dela egungo lan-kargari buruzko azterketa zorrotza egitea, lanpostuen arrisku psikosozialen ebaluazio egokiaren bidez, horiek berregokitu eta birdimentsionatzeko, eta langile gazteagoak hartzeko erretiro aurreratuko planak bultzatzeko.

Barne-mailan, indartu egin behar dugu arlo publikoan dugun hazkundera eta ordezkaritza. Gure ordezkaritza indartu egin da, eta ildo horretan, indartu egin behar dugu ordezkaritza dugun esparruetako lan nazionala: osasuna, toki- eta foru-administrazioa, esku-hartze soziala... Horretarako, lantalde nazional egonkorrak sortu behar ditugu.

3.4 ZAINTZA EREDUAREN ALDAKETA. **ZAINKETA-SISTEMA PUBLIKO BATERANTZ**

Azken hamarkadetan eremu ekonomikoaren hazkundera neurritz kanpokoia izan da, biosferaren eta pertsonen kontura. Bizitzarekin nekez bateragarria den sistema eta mundua eragin dute, besteak beste, ekonomiaren eta hura errazten duten oinarri materialen arteko loturarik ezak, alegia, gure erabateko mendekotasuna kontuan ez hartzeak —naturarekiko zein fisikoki eta/edo emozionalki gure gorputz zaurgarri eta amaikorrek zaindu eta sostengatzen dituzten pertsonetikiko—.

COVID-19aren krisiaren ondorioz munduko ekonomia gelditu zenean, agerian geratu zuen: benetan funtsezkoa den bakarra gure bizitzak eta planetarena eusten dituen da. Argi eta garbi egiaztatu zen, horrela, kapitalaren eta bizitzaren arteko dikotomia. Zaintza-lanak eta horien kudeaketa, eremu pribatuan zein publikoan, erabat lotuta daude ekonomiarekin eta testuinguru soziopolitikoarekin.

Izaki ekodependenteak eta interdependenteak gara. Ekodependenteak gara, naturaren parte garelako. Baliabide naturalak, gure bizitzak bezala, mugatuak dira eta muga horiekin kontziente eta kontsekuente izan behar dugu. Interdependenteak gara, gure bizitzak konplexutasun osoarekin mantentzeko beste pertsona batzuk behar ditugulako. ESK oso kontziente da dependentzia horietaz, gure zaurgarritasunaz. Horregatik, uste dugu ezinbestekoa dela paradigma-aldaketa bat. Errotik aldatu behar dira gizakiek elkarren artean eta planetarekin duten pertzepzioa eta harremana.

Ekonomiak ere bizitzan jarri behar du arreta, ez daitezen merkatuak izan gure denbora eta espazioa antolatu eta arautzen dituztenak. Bizitzari —eta hura zaintzeari— lotutako

kategoria bihurtu behar da ekoizpena, eta ez gutxi batzuei bakarrik mesede egiten dien etekin ekonomikora lotutakoa, behe klaseak bizitza miserableetara kondenatzen baitituzte. Sozialki beharrezkoak eta ekologikoki jasagarriak diren ekoizpenak behar ditugu.

Ekonomia prozesu bat da, zeinaren bidez onurak lortzen diren bizitzaren erreprodukzioa gauzatzeko; beraz, erdigunean helburua —bizitza bera— kokatu behar da, eta ez bitartekoa.

Pertsonen bizitzak erdigunean kokatzeak nahitaez esan nahi du produkzio-ereduak birplanteatu behar direla, eta etengabe zalantzan jarri behar direla. Horrek esan nahi du sektore batzuk desagertu egin behar direla, eta beste batzuk, berriz, nahitaez hazi eta sustatu behar direla, zaintza-lanekin lotutako sektoreak, adibidez.

Sektore feminizatuak, horietako asko zaintza-lanekin lotuak, sektore prekarizatuagoak dira, gizartearen eta ekonomiaren aldetik errekonozimendu gutxi edo batere ez dutenak, eta ondorioz, emakumeak diskriminazio-egoeretara eta pobretzera kondenatzen ditu. Emakumeok jasaten ditugun desparekotasunen gakoetako bat da lanaren banaketa sexuala, baita estereotipoak, rola eta genero-sozializazioa ere. Egiturazko diskriminazioa ez da soilik enplegu ordainduaren eremuan erreproduzitzen, hortik harago doa. Hala, tradizionalki emakumeoi egokitzen zaizkie zaintza lanak, eta ondorioz, eremu pribatuan geu gara zaintza-lanak asumitzen ditugunak, eta horrek gure garapen profesionala, pertsonala, soziala eta politikoa mugatzen du, baita zenbaitetan eragotzi ere.

Beharrezkoa da balorazio-irizpide hori iraultzea. Izan ere, estu lotuta dago lanaren antolaketa interesatu bati, zeinak sistema kapitalista heteropatriarkalari bakarrik mesede egiten dion eta gizonen pribilegioei eusten dien.

Soldatapeko lanak berez emantzipazioa eta emakumeen askapena ekarriko zituelako ilusioa ez da gauzatu. Emakume askok, enpleguaren bidez, autonomia handiagoa lortu dute gizonetik, baina ez kapitalarekiko. Emakumeak lan-merkatuan sartzeak eragindako aldaketei esker aldatu egin dira etxeetako eremu pribatuko dinamika jakin batzuk, baina oro har, ez dira gizonen eta emakumeen arteko harremanak aldatu. Are gehiago, kapitalismoak aberastasun-iturri handia topatu du genero-desparekotasunean.

ESK-k irmotasunez lan egin behar du feminizatutako lanak aitortzeko; bereziki, zaintza-lanak, inork nahi ez dituen lan erabat prekarizatuak. Badakigu egoera hori genero-ardatzak zeharkatzen duela, baina emakume zuri eta pribilegiatuak garen neurrian, ezin dugu ahaztu ardatz erabakigarriak direla, baita ere, arraza, jatorria eta klase soziala. Zaintza-lanak hainbat testuinguru soziopolitikotan gauzatzen dira, eta hainbat forma hartzen dituzte, baina pertsona oro zeharkatzen dute salbuespenik gabe, zaintzak jaso edo eman behar izateagatik. Horrek ez du esan nahi pertsona guztiak berdin zeharkatzen dituztenik.

Zaintza-lanak, horien antolaketa soziala eta ekonomikoa, desparekotasun- eta bazterkeria-iturri dira. Eta kapitalismoa denez egungo egitura sozialaren onuradun nagusia, bista-kakoa da daukagun eraldaketa-tresna nagusia, hain zuzen ere, zaintzak direla: zaintza-lanen banaketa eta egitura soziala erabat aldatzea, funtsezko lan gisa balioestea eta aitortza sozial eta ekonomikoa ematea.

Zaintza-lanak erantzukizun kolektiboa dira, enplegua antolatzeko moduak zuzenean eragiten du zaintzan. Hortaz, horien garrantziari eta antolaketari buruzko paradigma-aldaketa

lortzeko borrokatzeak zuzenean zalantzan jartzen du kapitalismoa eta haren ekoizpena eta lan-munduaz harago doa.

Zainketei buruz aritzean, ezinbestean bi dimentsiotan aztertu behar ditugu: emakumeek gehienbat eremu pribatuan egiten dugun ordaindu gabeko lana eta sektore feminizatuen soldatapeko lan prekarizatua.

Argi dago zaintza-lanen pribatizazio eta birfamiliarizazio prozesua bizitzen ari garela. Zaintzak salerosketarako erabiltzen ari dira, eta administrazio publikoak eta enpresa pribatuak negozio bilakatzen ari dira premia eta eskubide dena. Era berean, batez ere sistema publikoaren etengabeko murrizketen eta kapitalaren interesen eraginez, zaintza-lanak birfamiliarizatzen ari dira; hala, familiei egokitzen zaizkie, alegia, emakumeei.

Pertsona guztiok, gure bizitzako unerren batean edo bizirik gauden bitartean, zaintzak beharko ditugu edo beste batzuk zaindu beharko ditugu, eta beraz, zaintzea edo zaindua izatea ezin da pribilegio bat izan, eskubide bat baizik. Sistema kapitalistak eta androzentristak zaintzarako baldintzak ezarri ditu maila estrukturalan, eta baldintza zehatzak sortu eta arautu ditu. Horrela, zaintzak norik jaso behar dituen eta zer kalitate izan behar duten zehazteaz gain, norik eman behar dituen ere zehaztu du.

Mendebaldeko gure gizartean emakumeak masiboki sartu ziren lan-merkatuan. Ondorioz, iragan mendearen amaieran, administrazio publikoek sistema publikoak indartu behar izan zituzten, produkzio-lanean hastean emakumeek partzialki bete ez zituzten erreprodukzio-beharrak asetzeko. Sistema publiko horiek, neurri batean, eremu publikotik asetu dituzte emakumeek gauzatutako zainketa-lanak: osasun-sistema publikoa, egoitzak, etxe-ko laguntza-zerbitzua, hezkuntza publikoa, telelaguntza, esku-hartze sozialeko zerbitzuak, eguneko zentroak...

Azken urteotan, ordea, sistema publikoan murrizketa ugari izaten ari dira, eta baliabide publiko asko pribatizatzen ari dira, batez ere kanporatze eta azpikontratazioen bidez, baita zaintza-zerbitzuen merkantilizazioaren eta pribatizazioaren bidez ere. Egoera horrek bi alderdi ditu: batetik, emakume langileen lan-baldintzak are gehiago prekarizatzen ditu; eta, bestetik, zaintzak ordaindu ditzakeenaren eskura dauden pribilegio bihurtzen ditu. Ondorioz, emakumeak eremu pribatuan zaintzera behartuta daude, eta eremu profesional, sozial eta politikoari uko egitera.

Sektore publiko pribatizatuetan, langile klaseak kontrabotere bikoitza egin behar du. Izan ere, esan genezake bi patronalen aurka borrokatu behar dugula: batetik, administrazioak azpikontratutako enpresak, askotarikoak; eta, bestetik, bigarren patronal ezkutu eta askoz boteretsuagoa, hau da, administrazio publikoa, kontratazio publikoaren legearen babespean baitago.

Horrek negoziazio amaigabeak eragiten ditu. Ikusi dugun arren mobilizazio eta borroken bidez hobekuntza nabarmenak lortu ditugula langileentzat eta herritar zaugarrirei eskainitako zerbitzuetan, oso zaila da dagokion administrazioak esku hartzea. Gainera, esku hartzen duenean gatazkan inplikaturako aldeek sortutako egoera konpontzeko, “bitartekaritza-” edo salbazio-figura bat baliatzen du, eta ez dugu lortu erantzule zuzen gisa joka dezan, hala den neurrian. Horrela, oraindik ere emakume langileei apurrak ematen dizkie administrazioak. Gainera, konplize dira enpresak negoziatzeko prest daudelako bakarrik administrazioek bere gain hartzen dutena, ohiko negoziazio kolektiboaren ohiko parame-

troetatik erabat aterata.

Batzuetan, erabakiak benetan hartzen dituenarekin benetako negoziazioa izatea lortu dugu, baina kasu gehienetan erabat mugatzen gaitu administrazio publikoaren kontratazio-agirietan esku-hartzerik ez egoteak. Horregatik, ESKren aldarrikapen nagusietako bat da kudeaketa zuzeneko eta kalitatezko sistema publikoaren defentsa.

2023an Euskal Herrian egindako Greba Feminista Orokorra mugarri izan da zaintzarako eskubidearen aldarrikapenean. Grebak lan-arloan izandako irismenez eta eraginaz harago, zaintzak politizatu ditu, terminoa birkontzeptualizatu du eta emakume zaintzaileak subjektu politiko gisa aitortu ditu. Zaintza-lanak aitortzeko lehen urratsa da, zalantzarik gabe, horien dimentsio politikoa identifikatzea.

Sistema patriarkalaren arabera, emakume gisa sozializatutako pertsonak berezko gaitasun eta trebetasunak dituzte emakume izate hutsagatik (garbitzea, janaria prestatzea, premia emozionalak asetzea...). Gizonek, aldiz, trebetasun horiek eskuratu egin behar dituzte. Zaintzari lotutako lan feminizatuek balio sozial eta ekonomiko gutxiago izateko arrazoietako bat da hori. Soldatak finkatzeko eta batzuen zein besteen lanak ebaluatzeko orduan, generoan oinarritutako aurretiko jarrera dago. Halaber, ezin ditugu ahaztu kapitalak lortzen dituen onura handiak lanaren sexu-banaketari esker, baita emakumeek familian eta eremu pribatuan doan egiten duten lanari esker. Familia nuklearra, binarismoa eta heteroaraua mantentzea ezinbestekoa da emakumeek zaintza-lanak doan egiten jarraitzeko eta kapitalak horren etekina lortzen jarraitzeko.

Kontuan hartuta zaintza-lanen kudeaketa eta banaketa dela emakumeek pairatzen duten desparekotasunaren arrazoi nagusietakoa, eremu sindikaletik lan egitea beharrezkoa da zaintzarako eskubidea—zaintzeko eta zainduak izateko— negoziazio kolektiboan sartzeko, zaintza-lanen banaketa bidegabea desagerrarazteko neurriak proposatuz. Ezin dugu normalizatu zaintzagatiko eszedentzien % 92 emakumeek eskatzea, eta partzialtasun-indize handienak emakumeenak izatea.

Era berean, ESK-k apustua irmoa egiten du zerbitzu publiko guztiak indartzearen alde. Alde horretatik, uste dugu ezinbestekoa dela Zaintza Zerbitzu Publiko unibertsala, kalitatezkoa eta doakoa ezartzea, pertsona guztiek zainduak izateko duten eskubidea bermatzeko, eta aldi berean, baita zaintzak lan-baldintza duinetan egingo direla bermatzeko ere. Zaintzak eskubidea dira, eta ez dira emakumeen ardura, gizarte osoarena baizik. Hala, gizarteak bermatu behar ditu.

3.5 FISKALITATEAREN ERREFORMA GIZARTE BIDEZKO BATERAKO

Gutxi batzuek zergak zalantzan jartzen dituzten arren, horiek beharrezkoak dira. Zergarik gabe ez dago dirurik gastu publikoak ordaintzeko. Eta gasturik gabe ezingo lukete funtzionatu zerbitzu publikoen eta gizarte-prestazioen mendeko erakundeek eta organismoek.

Neoliberalismoak fiskalitatea suntsitzen du

Arazoa, beraz, ez da zergen aldeko edo aurkako eztabaida, baizik eta ESK bezalako sindikatu batek zergei buruz duen iritzia. Izan ere, joera aurrerakoi batean kokatzen gara; zehazki, gure burua ekosozialista eta antikapitalista gisa identifikatzen dugu, eta pentsamendu hori erabat aurkakoa da azken lau hamarkadetan gure kultura sozioekonomikoa hegemonizatu duen neoliberalismoarekin alderatuta.

Neoliberalismoa 1970eko hamarkadaren erdialdetik aurrera garatzen hasi zen kapitalismo historikoa da. Oinarrizko ezaugarriak honako hauek lirateke: merkatuak arautzea jende aberatsenaren mesedetan, errenta eta aberastasun handienei zergak murrizteko zerga-politika batekin; ongizate-estatuaren konkista batzuk partzialki desegitea; sindikatuen aurkako ofentsiba; ekonomiak finantzatzea eta desberdintasunak areagotzea.

Euskal Herriko zerga-sistema, neoliberalismoak kutsatuta

Orain arte, EAEk ez du zerga-politika propiorik izan. Besterik gabe, Espainiako estatuko neurri fiskalak kopiatu dira —denboran eta forman—, eta deskontu bat gehitu da, sozietateen gaineko zergari dagokionez beti bereziki handia izan dena. Ondorioz, presio fiskala txikiagoa izan da eta ez da nabaritu zerbitzuak ematean, bi arrazoirengatik. Lehenik eta behin, kupoa eta beste doikuntza finantzario batzuk zehazteak (BEZagatik doikuntza edo finantza-konpentsazioak) zerga-beherapenen zati bat konpentsatu dutelako. Bigarrenik, estatuko gainerako erkidegoak baino aberatsagoa delako EAE, eta presio fiskal txikiagoarekin, per capita baliabide handiagoak lortu dituelako. Konparazioa egiteko oinarria beste autonomia-erkidego batzuetako prestazioak direnez, badirudi EAE gai dela zerga baxuagoekin zerbitzu hobek emateko. Errealitateak dio, ordea, EAEk behar baino zerbitzu gutxiago ematen dituela (hezkuntza, osasuna, adinekoentzako laguntza, eta abar), garapen ekonomikoaren mailagatik eman beharko lukeenaren aldean. Estatuko zerga-sistemaren arazo asko jaso ditu oinordetzan EAEko zerga-sistemak. Hain zuzen ere, araudi bidegabea duen zerga-sistema sortu du, iruzur-maila oso handia duena. Arazo horiek zilegitasuna kentzen diote zerga-biltzaileari, eta gainera, zergak igotzeko aukera mugatzen dute. Izan ere, azkenean, ezin da beti handitu zergadun batzuen gaineko presio fiskala (batzuetan asko ordaintzen dute dagoeneko), eta berriz, beste batzuei zergak saihesteko aukera eman. Diru-bilketa handitzea zailagoa da EAEk apenas duelako autonomiarik zeharkako zerga garrantzitsuenei dagokienez (BEZa, fabrikazio-zerga bereziak, etab.). Aurreko guztiaren ondorioz, zerga-sistema bidegabea da eta ez da oso malgua krisi ekonomikoak eta etorkizuneko aurrekontu-erronkek epe laburrean eragindako finantza-beharrei aurre egiteko.

Zerga-bilketari dagokionez, PFEZak eta BEZak, ia zati berdinetan, EAEko bilketan % 70eko ekarpena egiten dute. Sozietateen gaineko zergaren diru-bilketa oso lotuta dago koiunturarekin; azken urteotako bilketan % 12 inguruko ekarpena egin du. Hidrokarburoen gaineko zergak (% 9) eta tabakoaren gaineko zergak (% 3), batera, % 12ko ekarpena egin dute baita ere. Gainerako zergek bilketa baino ekarpen gutxiago dituzte. Nabarmentzekoa da ondarearen gaineko zerga 2009-2010 aldian ezabatu zela, eta ondorioz, errenta altuenak zituztenen zergak % 10 baino gehiago murriztu zirela, horiexek baitziren zerga hori ordaintzen zutenak.

Arautzeko ahalmenari dagokionez, foru-ogasunek ahalmen handia dute zuzeneko zergetan, baina ez dute ahalmenik zeharkako zerga garrantzitsuenetan. Funtsean, Lurralde Historikoek ahalmena dute beren diru-sarrera fiskalen % 50 arautzeko, eta aldiz, gainerako % 50 arautzeko ahalmen gutxi edo batere ez. Baina, egia esan, ahalmen hori ia guztia pilatu egiten da PFEZn eta sozietateen gaineko zergan, arautzeko ahalmena duten diru-sarreraren % 95 baino gehiago ordezkatzeko baitute.

Aro neoliberallean sartzearekin batera, lan-errentek garrantzia galdu zuten kapital-errenten mesedetan, neurri batean, zerga-sisteman egondako aldaketengatik. Horrela, aberastasuna metatu zen, eta inoiz ez bezala areagotu ziren desparekotasunak. Fenomeno globala izan zen, eta, jakina, gure lurraldean ere eragina izan zuen. Azken hamarkadetan joera argia egon da bai EAEn bai Nafarroan: kapitaletik lortutako errentak murriztea izan da erreformen helburua. Zentzu horretan, hainbat neurri ezarri dira, besteak beste PFEZaren tasa altuenak murriztea, tarifa espezifiko askoz baxuagoa sortzea kapital-errentetarako, tartekak murriztea, sozietateen gaineko zerga murriztea, ondarearen gaineko zerga aldi baterako ezabatzea, BEZa eta tasak igotzea, etab. Gainera, 2008ko Atzeraldi Handiaz geroztik, are gehiago nabarmendu da aipatutako joera. Zerga itunduen bilketaren eboluzioa aztertuz gero, EAEko zein Nafarroako 2007ko datuak eta 2021ekoak alderatuta (2021. urtea da argitaratutako datuak dauden azkena), ondorio hauek atera ditzakegu:

- Sozietateen gaineko zergaren bilketa izugarri jaitsi da

EAEn, 2021ean, 2017an baino % 43 gutxiago bildu zen: 2021ean 1.155 milioi euro, eta 2017an, 2.034 milioi euro.

- Lan-etekinen bilketa handitu da

Epealdi berean, atal honetan % 40ko igoera egon zen: 2017an 4.041 milioi eurokoa izan zen, eta 2021ean, 5.639 milioi eurokoa. Nafarroan % 56 igo zen: 946 milioitik 1.478 milioira.

- BEZaren bilketa igo da

EAEn % 29,3 igo zen: 2017an 4.037 milioi euro eta 2021ean 6.257 milioi euro. Nafarroan, % 56 igo zen: 946 milioi eurotik 1.478 milioi eurora.

- Europarekin alderatuta, bilketari/BPGri dagokionez azkenetakoak dira bai EAE eta bai Nafarroa

2020an (kalkulatu daitekeen azken urtea), Nafarroan % 31,6 izan zen, eta EAEn, % 33,7. Europako Batasuneko batez bestekoa % 40,2 zen, alegia, bi lurraldeetan baino 8,6 eta 6,5 puntu gorago. Danimarkan eta Frantzia % 46,8 eta % 45,8koa zen, hurrenez hurren. Presio fiskala EBko batez bestekoarekin berdinduz gero, EAEn 4.640 milioi gehiago bilduko lirarteke EAEn, eta Nafarroan, 1.746 milioi gehiago.

- Sozietateen gaineko zergaren presio fiskala Europako baxuenetakoa da

Presio fiskal osoari dagokionez, Europa osoko azken postuetan zeuden EAE eta Nafarroa, baina are okerragoa da sozietateen gaineko zergaren presio fiskalaren egoera. Sozietateen gaineko zergaren bidez bildutakoa, batez beste, BPGren % 2,42koa

izan zen EB-27n, 2020an. EAEn, berriz, % 1,46koa izan zen, eta Nafarroan % 1,27koa. Sozietateen gaineko zergan aplikatutako tasa baxuaren eta iruzur fiskalaren ondorioz, zerga horren presio fiskala EBko baxuenetakoa izan zen. Sozietateen gaineko zergaren presio fiskala Europako batez bestekoarekin berdintzeko, 691 milioi bildu beharko lirateke EAEn. Nafarroan, aldiz, 235 milioi gehiago beharko lirateke. Ondorioa argia da: enpresei zergak igotzeko tartea sobera dago.

- Iruzur fiskala ohikoa da oraindik ere

Gogoratu beharra dago sozietateen gaineko zergak bakarrik enpresek eta sozietateek aitortzen dituzten onurak zergapetzen dituela. Hortaz, irabazirik ez dutela edo galerak dituztela alegatzen dutenek ez dute zerga hori ordaintzen. Zerga horretan izan den iruzurraren erakusgarri da, beste behin ere, EAEn 2018ko ekitaldian (eskuragarri dagoen azken datua) zerga hori ordaindu zuten enpresa eta sozietate guztien % 48,1ek galerak aitortu izana, eta % 19,1ek 6.000 eurotik beherako irabaziak aitortu izana. Nafarroan, 2020an, 19.389 sozietatek aitortu behar izan zuten sozietateen gaineko zerga; horien guztien artetik, 5.897 sozietatek (% 30) irabazirik ez izana aitortu zuten eta 7.846 sozietatek (% 40k) galerak aitortu zituzten. Hau da, enpresen eta gainerako sozietateen % 70ek aitortu zuten 2020an ez zutela ezer irabazi edo galerak izan zituztela. Bistakoa da datu horiek ez dutela errealitatea islatzen. PFEZn aitortutako batez besteko errenta ere bada iruzur fiskalaren beste adierazle bat. Euskal Ogasunaren Urteko azken Txosten Bateratuaren arabera, lan-errentek 2018an aitortutako batez besteko errenta 25.509,34 eurokoa izan zen; aldiz, jarduera ekonomikoagatik aitortutako batez besteko errenta 16.042,53 eurokoa izan zen, alegia, 9.500 euro inguru gutxiago. Nafarroan, 202ko lan-errentak 22.110 eurokoak izan ziren, batez beste; enpresa- eta lanbide-jardueren errentak, berriz, 8.050 eta 10.362 eurokoak, hurrenez hurren. Zifra horiek agerian uzten dute jarduera ekonomikoak aitortzen dituztenek iruzur fiskala egiten dutela.

Zerga-politika errotik aldatzeko irizpideak

ESKn ez daukagu proposamen zehatzen katalogorik fiskalitatearen sakoneko erreforma bat planteatzeko. Horrek ez gaitu kezkatzen. Duela urte batzuetatik hona egiten ari garen hausnarketei esker, aldiz, gure ustez baditugu irizpideak gizarte hobea erdiesteko oinarri materialei eusteko. Alegia, bizitza erdigunean jartzea eta bizileku dugun planetaren etorkizuna bermatzea xede duen gizartea erdiesteko.

1) Gehien duenak gehiago lagundu behar du komunitatean bizitzeak dakartzan beharrak ordaintzen.

ESK-k zuzeneko zerga guztien progresibotasuna defendatzen dugu, baina betiere benetakoa bada. Horretarako, ezartzen den eskala progresibo orok dituen ondasun ekonomiko guztiak hartu behar ditu kontuan.

2) Progresibotasuna mota guztietako ondasun ekonomikoei aplikatu behar zaie. Eta bereziki ondarearen kasuan. Ondarea, denboren bidez metatua eta herentziaren bidez transmititua, aberastasunaren kontzentrazioaren hiru laurdenak sortzen dituen kausa da.

3) Zergak diseinatzeko orduan zerga-politikak ezartzen dituen irizpideek ahalik eta sinplifikatuenak eta gardenenak izan behar dute.

4) Zerga-politikan edozein zerga-arintze edo salbuespen ezabatzea defendatzen dugu, ia kasu guztietan enpresa-munduko kapitalak eta aberastasun handiak ezkutatzen laguntzeko diseinatuta daudenak.

5) Generoko joera diskriminatzaileak edo pertsonen arteko harreman-eredu jakin bat lehenesten edo bultzatzen duten kontsiderazioak (adibidez, PFEZren “baterako aitorpenak”) bultzatzen dituzten xedapen mota guztiak ezabatzea defendatzen dugu.

6) Zerga-ordainketan herritar bakoitzari bakarrik egin behar zaio erreferentzia.

7) Ondare-jarauntsiak eta -dohaintzak bereziki hartu behar dira kontuan zerga-tratamenduan. Familiak ondorengoan ekonomia errazteko egiten duten aurrezkiaren pizgarri gisa arrazoizko zenbateko bat salbuetsita edukita, ondarezko jaraunspenak eta dohaintzak lortutako gainerako baliabideak baino ehuneko handiagoan zergapetu beharko lirateke.

8) Administrazioek desjabetzea erabiltzea zenbait gaitan, hala nola, finka ez-emankorretan, erabili gabeko higiezinetan, etab., herritarren interes orokorrera jotz.

9) Paper bikoitza izan behar duten tasa eta zerga bereziak. Zerga bereziek izaera zuzena eta espezifikoa izan behar dute, ingurumena hondatzen duten jarduera, erabilera, produktu eta kontsumoetara bideratua, are gehiago baliabide naturalen merkataritza-aprobetxamenduaren bidez gauzatzen direnean.

Jarduera horiek ekonomikoki zigortzea komunitatearekiko eta naturarekiko harreman-eredu iraunkorrago eta ekologikoago bat bultzatzera bideratu behar da.

10) Gure ustez, zerga-kargaren xede gisa salbuetsita egon beharko luketen hiru diru-sarrerak iturri bakarrak honako hauek dira: Baldintzarik gabeko Oinarrizko Errenta, bizi den etxebizitzaren alokairua ordaintzeko diru-sarrerak, betiere administrazioak diruz lagundutako alokairu-pisu bat bere esku jarri ez badu; eta pertsonak zaintzeko diru-sarrerak, osorik edo zati batean administrazio publikoek estaltzen ez dituzten bitartean.

3.6 LANGILE-KLASEAREN BANAKETAK KAPITALARI BAKARRIK EGITEN DIO MESEDE

Eredu ekonomiko kapitalistak produkzioan oinarritutako sistematik (gainbalioaren bidezko ustiapena) kontsumo-sistemara eboluzionatu du, eta, horren bidez, langile-klaseak ondasunak eskuratzeko diru-sarrera nahikoak izan behar ditu. Pertsonak izatean oinarritzen dute beren zoriona, eta kapitalismoak hori sustatzen eta aprobetxatzen du.

Publizitatea, prentsa, telebista eta are indar handiagoz, duela hamarkada batzuetatik hona, sare sozialak, jende zoriontsuaren irudiekin jabetzak metatuz, kapitalismoak erakundetatik gero eta isolatuago eta ingurune sozialarekiko edozein konpromisotatik urrunago

dauden gizabanakoak sortzen laguntzen duen engranajearen zati dira. Artifizialki sortutako informazioan eta beharren estimuluetan bilduta gaude. Berrikiago, informazioaren eta komunikazioaren teknologiek gizabanakoa, kontsumitzaile ez ezik, sare sozialekiko elkarrekintzak sortzen dituen datuen bidez, merkantzia baliotsua ere bihurtu dute, eta horrek onura handiak ekartzen dizkie multinazionaleri, kapitala modu nazkagarrian pilatzen jarraitzen baitute.

Gizakiok merkantzia bihurtu gara. Kapitalismoaren testuinguru deshumanizatzaile honetan, mundu hain globalizatuan, indibidualismoak eta pertsonen arteko lehiak, zorionerako helburu gisa, partida irabazten dute klase-elkartasuna edo eskubide kolektiboen aldeko borroka bezalako kontzeptuen aurrean, eta kontzeptu horiek jada ez dituzte ulertzen pertsona askok, baita gazte askok ere, gizarte-aldaketarako tresna gisa. Balio horiek aldarrikatzen zituzten ideologiak (demokrazia, komunismoa, sozialismoa, anarkismoa) kolapsatuzat jotzen dira iraganean.

Eta hau guztia hasiera besterik ez da, konpontzen ez badugu. Sare sozialek, Instagram eta TikTok bereziki, eta gazte gehienek erabiltzen dituzten podcast berriek, indibidualismoa sustatzen duten mezu zuzenak eta zeharkakoak igorri besterik ez dute egiten beren algoritmoen bidez. Dinamika hori aldatzen eragin nahi badugu, jendea errealitate horren inguruan kontzientziatu behar dugu, kapitalak defendatzen duen indibidualismo horren aurrean; izan ere, kapital horren aurrean tinko eutsi behar diegu gure klase-elkartasuneko balioei eta egoera txarrean dauden kolektiboen interesen defentsari.

Kapitalismoa sistema ekonomiko bat da, desparekotasuna beharrezko duena irauteko eta hazten jarraitzeko. Hala, egungo egiturazko desparekotasunez baliatzeaz gain, horiek indartu eta mantendu egiten ditu. Ordena sozial heteropatriarkal, arrazista, klasista eta koloniala behar du kapitalismoak, pertsonen eta baliabide naturalen esplotazioaren bidez aberastasuna metatzeko eredu ekonomiko bidegabeari eusteko.

Langileen artean dauden egiturazko desparekotasunek, generoan, jatorrian edota kapazitatean oinarritzen direnek, kapitalari mesede egiten diote. Sistemak ondo daki langileen artean desparekotasunak eragiteak eta/edo sustatzeak errentagarritasun handiagoa eta gatazka sozial gutxiago dakarrela.

Kapitala beti da irabazle langile-klasearen zatiketa lortzen duenean. Hori lortzeko, gainera, hainbat modu baliatzen ditu industria- eta enpresa-antolakuntzarako, langileen arteko elkartasuna oztopatzeko eta lehiakortasuna bultzatzeko.

Horretarako, kapitalak erabiltzen dituen elementurik argienak dira azpikontratatzeko, deszentralizatzea, ekoizpen-prozesuak kanporatzea, ABLEak edota telelana. Dena den, beti bilatzen dituzte hutsuneak langile-klasea zatitzeko. Adibidez, pribilegioak banatzeko estrategien bidez, maila indibidualean —plus edo eskubide pertsonal gisa, zatiketa eraginez langile finkoen eta behin-behinekoren artean, lanaldi osoko eta partzialekoen artean— zein maila kolektiboan —soldata-eskala bikoitzak—, baita borondatea erostearen bidez ere, antolakunde sindikalei kontratazioak eskainita lan-baldintzak prekarizatzeako plan guztiak sinatzearen truke, adibidez. Langile-klasearen zatiketa xede duten praktika horietan guztietan, erraza da jarrera diskriminatzaileak topatzea, dela generoagatik, arrazagatik, desira ez normatiboengatik, genero-identitate edo -adierazpenagatik, ideologia politikoagatik, aukera sindikalagatik edo adinagatik.

Bereziki aipatzekoak dira patronalak migratzaileei ematen dizkien tratu txar sistematiakoak. Atzerritarren Lege bidegabea baliatuta, xantaia egiten diete erregularizazioan enpleguak daukan garrantziaren bidez; hala, desparekotasunez betetako “mesede-jokoa” planteatzen dute, enpleguaren xantaia bikoitzaren bidetik otzantasuna lortzeko.

Hornikuntza-kateen oinarrian, munduko hainbat txokotako langileen esplotazio gero eta basatiagoa dago, baita ibilbide logistiko handi eta sostengaezinak ere. Gero eta ohikoagoa da hornikuntza-kate horiek produkzio-sistema bera itotzea, eta horregatik, hornikuntza-kate eroen aurka borrokatzea funtsezko tresna da etorkizunerako.

Lehentasunez, zatitzen gaituzten faktore guztiak ezabatu behar ditugu. Horretarako ardatz nagusietako bat azpikontratazioen aurkako borroka da, horixe baita patronalen taktika nagusia langileen antolakuntza suntsitzeko eta aberasten jarraitzeko. Enpresetan, gero eta ohikoagoak dira kontratak eta autonomo faltsuak.

Azpikontratazioak, halaber, ustez gardenak diren formak hartzen ditu, justifikatzeko eta aurrera eramateko. Esaterako, Enplegu Zentro Bereziak ugaritzea, Administrazio Publikoetako enplegu babestuko formula faltsuaren pean, eta gero eta enpresa pribatu gehiagotan. Jatorrian bokazio sozialarekin sortu zena —alegia, enplegua eta zeregina emateko lan-merkatuan sartzeko trabak jartzen dizkieten gaitasun anitzak dituzten pertsonei—, gaur egun kapitalak funtzional bihurtu du, etekinak areagotzeko. Dena da negozio, engranaje ekonomiko bidegabe eta irrazionala elikatzeko. Kapitalak ez du mugarik.

Batasuna ezabatu nahi dutenek lan-indarra zatitzen dute langileek hainbat enpresarentzat lan egin dezaten, nahiz eta haien jarduna espazio berean egin edo ekoizpen-prozesu bera- ren parte izan. Hala, enplegatzaile desberdinak dituztenez, nahiz eta ondoko pertsonaren lan berbera egin, zailagoa da aldarrikapenak planteatzeko indarrak batzea.

Zatituta dauden subjektuen antolakuntzaren bitartez, oztopo horiek ezabatzen saiatzeaz gain, lantokia eta gizartea bereizten dituen muga gainditu behar da, erabaki estrategiko eta taktikoen bidez mugimendu eta indar askoz zabalagoa sortzeko. Elkarren arteko antolakuntza, beharra baino gehiago, betebeharra da.

Borroka sindikal eta sozial handiak bultzatzeko unea da; horregatik, borrokarako eta erresistentziarako dugun gaitasun guztia prestatu behar dugu, arrakastak pilatu ahal izateko.

Lantokien barrutik atera behar dira gatazkak, beste lantoki batzuetakoekin bateratu, eta mugimendu sozialen konbergentzia eta elkartasuna bilatzeko. Azken finean, borroketan batasuna lortzen saiatu behar da.

Azpikontratazioen aurkako kanpaina indartsu eta etengabeari lehentasuna emateaz gain, helburu hori lortu bitartean, ESK-ko atal sindikalek beste hainbat helburu izan behar dituzte gogoan, egunerokoan.

- Parte hartzen dugun hitzarmen kolektiboen negoziazioetan, eremu pribatuan, helburu izango dugu azpikontratatzea, ABLEak, zerbitzuen kanporatzea, etab. debekatze-ko klausulak ezartzea.

- Sektore publikoan, defendatu egingo ditugu pribatizatutako zerbitzuen publikotasuna eta zuzendaritza-funtziorik gabeko langile azpikontratatuak subrogatzea, zer-

bitzu pribatizatuetan modu prekarioan zeuden pertsonen enplegurako eskubidea eta enplegu publikoa berdintasunez eskuratzeko eskubidea orekatzeko akordioak sustatuz.

- Pertsona guztien lan-eskubideak defendatuko ditugu, migratzaileak esplotatzeko enpresa askok erabiltzen duten erregularizazioaren xantairi aurre eginez. Enplegu publikoa berdintasunez eskuratzeko duten eskubidea defendatuko dugu.
- Hitzarmen sektorial duinen aldeko borroka zabaltzen lagunduko dugu, elkartasunez jokatzuz lan-baldintza onenak eta txarrenak dituztenen artean. Horretarako, halaber, aurre egingo diegu diskurtso berekoiei; enpresa-hitzarmen on baten babesa dutenean, baldintza kolektiboen hobekuntzak interpelatzen ez dituen horien diskurtsoei, alegia. Etengabe aldatzen ari den mundu honetan, baldintza eta ordainsariei lotutako ziurgabetasuna eta segurtasun zein berme falta gainditzeko, oso tresna ona dira hitzarmen sektorialak.
- ESK-ko atalek, bereziki enpresa nagusietakoek, etengabeko arreta eskaini behar dute, eta bertan lan egiten duten enplegatu guztien esanetara egon behar dute, lan-kontratuak dioena gorabehera.
- Mekanismoak bilatuko ditugu enpresa nagusia eta lantoki edo industrialde berean lan egiten duten kontratak eta azpikontratak koordinatzeko. Ahal dugun guztietan, batzorde bateratuen aitortza lortzen saiatuko gara, negoziazio kolektiboaren bidez. Aitortza hori ezinezkoa denean, koordinazio-mailan bultzatzen saiatuko gara, atal sindikal bakarretan lan eginez.
- Enpresa-taldean kasuan, enpresa guztien arteko koordinazioa eta komunikazioa lortzen saiatuko gara, bai atal sindikalari dagokionez, bai enpresa-batzordeari dagokionez.
- Ekoizpen-prozesu beraren parte diren enpresen arteko konexioa bultzatuko dugu, enpresa-talde batekoak izan edo ez, balio-kate osoaren baitan delegatuen arteko saretzean aurrera egiteko.
- Multinazionalen kasuan, zailtasunak kontuan hartuta, gure mugetatik harago harremanak eta aliantzak bilatzen saiatuko gara.

Kapitalak zatitu egiten gaitu irabaziak areagotzeko, uste baitu dena diruarekin eros daitekeela. Hori lortu ezean bakarrik jabetzen da arazoaz. Horregatik, klase batasuna da tresnarik onena pagotxa hori behingoz amai dakien.

3.7 EKINTZA SINDIKALA ESK-N

Sindikalismoaren funtzioetako bat, zalantzarik gabe, negoziatzea da, akordioak egitea langile-klase guztiaren lan-baldintzak hobetzeko. Negoziatio kolektiboa negoziatio-gaitasuna dugun enpresa eta sektoreetan eskura dugun erremintetako bat da, langileen lan-baldintzak hobetzen eta eragiten dieten eremu guztietan eskubideak babesten laguntzen duena.

Hain zuzen, negoziazio kolektiboaren bitartez hobekuntzak lortzen saiatu behar dugu, esaterako, bidezko soldatak, beti KPlari lotutako soldata-igoeren bidez; lanaldiko hobekuntzak; lanaldia murriztea horrek langileen erosahalmenean eraginik izan gabe; hobekuntzak pertsonen segurtasunean eta osasun fisiko zein psikikoan; eta onura sozialak hobetzea lizentzien eta baimenen bitartez; baita langileen laneko, familiako eta norberaren bizitza uztartzen lagunduko duten akordioak ere, zaintzarako eskubidea bermatzen lagunduko dutenak.

Dena dela, ezin dugu negoziazio kolektiboa ikuspegi globaletik aztertu, eta aintzat hartu behar dugu negoziazio kolektiboa ez dela homogenea eta ez diola langile-klase osoari berdin eragiten. Hitzarmenen bitartez arautu gabeko jardueretan ari diren gehienak emakumezkoak dira.

Espekto horretan daude, hain justu, guztiz feminizatutako hainbat sektore, eta horien artean nabarmenena da etxeko langileena eta zaintza-lanena. Negoziazio kolektiboa askoz aktiboagoa da, eta hobeto betetzen da gizonak subjektu nagusiak diren jardueretan eta enpreetan.

ESK-k gai izan behar du sektore horietan esku hartzeko, langileak antolatzeko eta bere jardura sindikala eremu horietara ere eramateko. Ildo horretan, garrantzitsua da dagoneko Etxeko eta Zaintzako Langileen sektorearekin hasitako lana jarraitzea eta indartzea, eta langile horiek sindikatuan antola daitezen eta bertan parte har dezaten sustatzea.

Negoziazio kolektiboa tresna eraginkorra izan dadin, egungo parametroak aldatu behar ditugu, eta mahaigaineratu behar dugu gudu-zelaiak ez direla lan-baldintzak soilik, eta garrantzitsua dela enpresei eta negoziazio kolektiboari helaraztea gure bizitza orokorrean hobetuko duten aldarrikapenak, eta ez soilik gure enpleguko bizitza hobetuko dutenak.

Hori guztia aintzat hartuta, ESKren moduko sindikatu batek ezin du bere jardun sindikala beste zentral sindikal batzuek sustatzen duten itun-kultura hutsera murriztu, eta ez du hori nahi; izan ere, negoziazio kolektiboa tresna baliozko bat den arren gure helburuak erdiesteko, ez du zertan behinena izan. ESKren moduko sindikatu baten jardura sindikala, pertsonak garrantzitsuentzat dituena, ezin da noizbehinkako negoziazio kolektibo hutsera mugatu. Hitzarmenen artean tarte handia dago egunerokoan pertsonen ongizatearen alde borroka egiteko, gure antolakundearen oinarriko printzipioen ikuspegitik.

Lanaren eta soldataren gizartea auzitan jartzea eta enpleguaren kritika izan dira antzianatik ESKren zutabe ideologikoetako bi. Kapitalismoak enplegua ondasun goren bihurtu du, gure bizitzak antolatzen dituena, hainbeste, ezen eskubide sozialak ere hari lotuta baitaude. Enpleguaren garrantzia eta zentraltasuna dela eta, beste lan batzuek prestigioa galdu dute, eta ikusezin egin dira; esaterako, militantzia-lanak eta zaintza-lanak, erabat ezinbestekoak direnak gure bizitza sostengatzeko. Zaintzei dagokienez, gainera, ezin zaio ez ikusiarena egin lan horiek duten genero-lerratz handiari, gehienbat emakumeek egiten baitituzte. Ildo horretan, garrantzitsua da gizonek hausnarketa kolektibo bat egitea haien emakumezko kideen aldean dituzten pribilegioen inguruan, horri dagozkion erantzukizunak beren gain hartzea, hala eremu publikoan nola pribatuan.

Enpleguaren zentraltasuna borrokatzeak lagundu egiten du gizarte bidezkoagoa eta berdinzaleagoa eraikitzen, gutxi batzuen interes ekonomikoen gainetik pertsonen bizitzak erdigunean jarriko dituen gizarte bat. Langile-klaseak ez du enplegurik behar, kapitalak

behar du gure eskulana, ekoizten eta aberastasuna metatzen jarraitzeko.

Egia den arren zaila dela pentsamendu hori egungo egoeran garatzen, egia da halaber posible dela gure ekintza sindikaletik mekanismoak ezartzea eta alternatibak planteatzea ekoizpen-ereduan eta lanaren antolamenduan aldaketa lortzeko.

Gure jardun sindikala eredu-aldaketa horretara bideratuta egon daiteke, eta halaxe behar du, adibidez enplegua murriztea eta banatzea, gutxiago lan egitea } eta ahalik eta baldintzarik onenetan egitea eskatu behar baitu. Gaur egun enplegua izateak ematen duen estatus morala zalantzan jartzen jarraitu behar dugu, eta jardun sindikaletik ere lanaren kulturari aurre egin diezaiokegu, eta langile-klaseari ikusaraz diezaiokegu patronalaren uzia lan-harremanak deshumanizatzea dela, eta langileak haientzat ez garela haien mozkinak handitzeko behar den gurpilaren pieza bat besterik.

Egungo lanaldia murriztea eta aparteko orduak egitearen aurkako borroka funtsezkoak dira soldatapeko lan-denbora murrizteko eta hura banatzeko, eta, gainera, lagundu egiten dute jende gehienaren bizitzaren gero eta erdigunerago hurbiltzen, gutxi batzuen irabazi ekonomikoen aurretik.

Soilik eta lehenetsunez soldata-igoeren alde borrokatzeko lan-aldarrikapenen aurrean, ESK-k argi du lan-baldintzak hobetzea askoz gauza zabalagoa dela noski uko egingo ez diogun soldata duina kobratzea baino.

ESKren jardun sindikalaren xedek lan-eskubideak defendatzea izan behar du, eta langile guztientzako hobekuntza handiak posible egitea. Eginahalak egin behar ditugu gure lantokietan ez daitezen zereginak kanporatu eta azpikontratatu, eta gure borroka moduan ulertzea dagoeneko enpresa edo organismo publiko edo erdipublikoetan azpikontratatu ta daudenen egoeraren eta baldintzen hobekuntza.

ESK-k “sasi-autonomo”ak egotea bera salatu behar du, eta horren kontra egin, eskubide osoko langile gisa plantillan sartzea erraztu behar du eta figura hori darabilten enpresen iruzurra azaleratu behar du.

ESK ez da beste antolakunde batzuk bezalakoa, ez edukian eta ez forman. Gure konpromisoa jendeari dago lotua, langile-klaseari; horrexegatik, lehenetsuna izan behar du plantillekin etengabeko harremana izateak, langileei harrera emateak gure eskura dauden bi-tarteko guztien bidez. Plantillekiko kontaktu eta harreman horrek haien beharrak agerian jartzeko balio izan behar digu, haien kezkei erreparatzeko eta langile-klase osoaren interesak defendatzeko, ezkutuko gaiak argitara ekarriz eta pedagogia- eta salaketa-lana eginez.

Langileek eskubidea izan behar dute etengabe informatuta egoteko, eta gure betebeharra da eskubide hori exijitzea eta betearaztea. Bereziki garrantzitsua da etengabe ekonomia-ren, kontratazioaren eta azpikontratazioaren alorretako informazioa ematea.

ESKren jardun sindikala garatzeko ditugun lehenetsunen artean, honako hauek izan behar dute inportanteenak lantokietan:

- a) Lanaldia murriztearen eta desaraupetzearen kontra borrokatzea.
- b) Enpresak ezarritako edozein neurrik, proposamenek edo komunikaziok gene-

ro-ikuspegia txertatuta izatea exijitzea.

c) Aparteko orduak deuseztatzea.

d) Azpikontratazioaren, kanporatzearen eta ABLE-en bidezko kontratazioaren eta abarren kontrako borroka.

e) Genero-arrakalaren kontrako borroka, berdintasun-planak sustatuz eta landuz eta horiek betetzea eta zorrotasunez egitea exijituz.

f) Soldaten eskala bikoitzen aurka borrokatzea.

g) Partzialtasunaren gehiegizko erabilera eta ordu osagarrien eta/edo lanaldia handitzearen bidez ezarritako gehiegizko malgutasuna bukaraztea.

h) Lan-istripuen kontra borrokatzea, osasunerako eskubidea lanaren erdigunean jarritz.

i) Urte, aste edo eguneko lan jardunaldiaren murrizketa bultzatzea.

Negoiazio kolektiboa

Azken urteotan, negoiazio kolektiboak aspaldi ikusi gabeko gatazkak ekarri ditu (2018an, negoiazio kolektibotik eratorritako grebak guztien % 57,9 ziren, 2022an, aldiz, % 85,4 izan dira).

Besteak beste elikagaien, etxebizitzaren, erregaien, gasaren eta elektrizitateen prezioaren gorakadak ekarritako hiperinflazioak izugarri handitu ditu bankuen eta enpresen mozkinak, eta frogatua gelditu da, beraz, inflazio handiaren kausa nagusia dela etekin finantzarioen eta enpresako etekinen marjinak langile-klasea pobretzearen truke handitzea.

Egoera hori dela eta, erosahalmena mantentzearen aldeko grebak eta mobilizazioak gakoak dira, eta halaxe izaten jarraituko dute; horregatik, beharrezkoa da horiek indartzea, ezberdinkeria handitu ez dadin.

Datu hori positiboa izanagatik, ezin dugu ukatu mugatua dela. Ezin dugu geure burua en-gainatu eta ukatu gatazka horien iturria langile-klasearen erosahalmenaren galera dela, eta ez negoiazio kolektiboaren ikuspegi globalago bat.

Alderdi horri dagokionez, mundu sindikalak orokorrean eta ESK-k bereziki erronka bat dute: egungo gatazkak negoiazio kolektiboaren eremu guztietara hedatzea, esaterako, lan-osasunera, berdintasunera, prekaritatearen aurkako borrokara, lanaldien murrizketara eta abar.

Horrez gain, negoiazio kolektiboari organo bateratuetatik aurre egin beharrean atal sindikaletatik egitearen alde egiten duten antolakunde sindikalen aurrean, ESK-k batzarrak dinamizatu behar ditu plantillen eztabaidagune eta erabakigune gisa. Negoiazioak soilik egitura sindikalen bitartez kudeatzeko dinamika desegin behar dugu, gero eta ohikoagoa baita. Sinergia horrek lehen mailako plantilla (afiliatua) eta bigarren mailakoa (langile afi-

liatu gabeak) banatzen ditu.

Azkenik, gatazka dialektikoa dago, etengabea, negoziazio kolektiboaren eremuen inguruan. Eztabaida hori apur bat fikzioskoa da, eta haren jatorria da profil sindikalak indartu nahia, eta ez batzuk eta besteak bateraezinak izatea. ESKren ustez, funtsezkoa da sektoreko eta probintziako hitzarmenak hobetzea eta estatukoei gailentzea, eta horiek sektore jakin bateko oinarrizko zorutzat jotzea.

Nolanahi ere, ez da dago kontraesanik probintziako hitzarmenen eta bestelako negoziazio-eremu txikiagoak irekitzearen artean. Ezin diogu uko egin enpresa jakin batzuetan indar-korrelazioei esker lan-baldintzak hobetzeari eta enpresa-etekinari hozkada handiagoa emateari. Gakoa da elkartasun-loturak sortzea langile-klasean, eta batzuen eta besteen interesak elkarren aurka ez jartzea. Zoru komun altua ezartzeak epe luzean onura dakarkie eremu txikiagoko hitzarmenei ere.

Hori guztia betetzeko, lehenasuna da kontzientzia sortzea probintziako edo sektoreko hitzarmenen garrantziaren inguruan, eta, horrez gain, negoziazio kolektiboaren gida oso bat egitea, sakon garatuko dituen ESK-k babesten dituen printzipioak eta ideiak, tresna ezinbestekoa izango baita gure sekzio sindikal guztientzat, negoziazio-prozesuetarako.

Gida hori ekintza sindikaleko taldetik egingo eta koordinatuko da, beti ESK-ko delegatuen tailerretan jasotako ildoetatik eta ideietatik abiatuta, Donostian egindako ekintza sindikalaren topaketetako eztabaidetan hasi genuen moduan. Ezinbestekoa da gida hori ikuspegi feministatik egitea. Horrez gain, interesgarria da norberaren esperientziez gain kanpoko jendea ere aintzat hartzea, beste ekintza sindikal mota batzuk ikusi ahal izateko.

Gidan jasotako elementu guztiek gure etengabeko kezka sindikalak izan behar dute, marra gorriak ezarriko dituztenak negoziazio kolektiboan eta gure egunerokoan ordezkari gisa egiten dugun lanean.

Ezin dugu ahaztu, ponentzia honetan eta aurrekoetan behin eta berriz azpimarratu dugun moduan, gatazkara, mobilizaziora eta grebetara jotzea funtsezkoa dela helburuak erdies-terko bidean aurrera egiteko, estrategia sindikal eta juridikoak koordinatuta eta eginda beti.

3.8 LAN-OSASUNA.

LANPOSTUAN EZ HILTZEA BAINO GEHIAGO

Hego Euskal Herriko lan-istripuen tasa oso altua da, hain zuzen, 2008tik mila langile baino gehiago hil dira lan-istripuetan.

Oso egoera larria da, lan-baldintzen prekarizazioak, prebentzio-neurri egokiak abiarazteko patronalaren utzikeriak, administrazioek Legea aplikatzen dela bermatzeko duten eraginkortasun faltak eta sindikatuek patronalari lan-baldintza duinak, seguruak eta osasun-garriak ezartzeko ezintasunak ekarria.

Lan-osasuna zerbait eztabaiaezina da, baina enpresarien begietan etekin ekonomikorik ez dakarkien gastu ekonomiko bat besterik ez da. Gure ikuspuntutik, lan-osasuna eta prebentzioa lan-eremuari zuzenean lotutako osotasuna osatzen dute.

la hiru hamarkada igaro dira Laneko Arriskuak Prebenitzeko Legea indarrean sartu zenetik. Legea hasiera-hasieratik bete zen gutxi, eta denboraren poderioz atzera egin da prebentzio-neurrien aplikazioan.

Inongo zalantzarik gabe baieztatu dezakegu patronalak 30 urte daramatzala zigorrik gabe Laneko Arriskuak Prebenitzeko Legea urratzen. Prebentzio-plan gehienak paper hutsa dira, eta ez dute benetako euskarririk. Orobat, kanpoan uzten dituzte azpikontraten plan-tillak eta beren konturako langileak, adibidez.

Horrez gain, gero eta eskumen gehiago ematen zaizkie mutuei, gero eta gehiago pribatizatzen da langileen osasuna. Agerikoa da lan-osasuna ez dela errentagarria patronalarentzat, eta hala osasunaren arreta nola prebentzioa merkataritza-ikuspegitik ari dela garatzen. Neurri egokiak hartuko balira, langileek ez genuke lanean gaixotu edo hil beharko, baina patronalari errentagarriagoa zaio gaixotasunak eta heriotzak bere gain hartzea prebentzio-neurri egokiak eta lan-osasuna erdigunean jartzen duen eredu bat garatzea baino.

Gaur egun Euskal Herriko instituzioak kudeatzen dituzten alderdi politikoek, gainera, utzi egiten diete, beste norabait begiratzen dute; Laneko Ikuskaritzak ere ez du bere lana egiten, ezgai da eta ez du interesik patronalak alor horretako legezko araudi zabala gutxienean ere bete dezala kontrolatzeko.

OSALAN eta NOPLOI ez dira eraginkorrak, eta zehapen-bitartekoak eta -gaitasuna falta dituzte egunero gertatzen diren irregulartasunak zorrozki eta bermeekin kontrolatu ahal izateko. Ez diete jasotako salaketei erantzuten, eta ez dituzte beren kabuz kontrolatzen istripu-tasa handia dutelako edo berezko arrisku ezkutuengatik zaintza handiagoa behar duten enpresak. Lan-osasuna ez da instituzioen lehentasuna izaten ari, ez prebentzioari dagokionez, ezta geroko arretari dagokionez ere.

2014an Hego Euskal Herrian bazarrik gabeko 58.092 laneko istripu egon ziren, 34.783 arin bazarrekin, 211 larri bazarrekin eta 39 heriotza eragin zutenak. 2023an, ia 10 urte beranduego, bazarrik gabeko 49.947 istripu egon ziren, 50.101 ari bazarrik gabe, 240 larri bazarrekin eta heriotza eragin zuten 55. Horrek frogatzen du azken urteetako joera goranzkoa dela, ez delako neurri eraginkorrik hartu horiek saihesteko.

Zifrak tamalgarriak dira, eta, kontuan hartuta bazarrik gabeko lan-istripuak enpresek erregistratzen dituztela eta gehienetan ez direla erregistratzen, baja ekarri duten istripuen datuek oso egoera kezkarria erakusten dute. Patronalak ez du dagokion erantzukizuna bere gain hartu. Gai da osasun-arazoak ezkutatzeke eta gaixoak kriminalizatzeko, azken urteotan gaixotasunagatik aldi baterako ezintasunen kontrola mutuen bitartez ezartzea lortu baitu, eta, horrenbestez, kontrol hori esku pribatuetara igaro da.

Espainiako Enpresaburuen Elkartearen Konfederazioa, Espainiako Enpresa Txiki eta Ertainen Konfederazioa patronalek eta CCOO eta UGT sindikatuek sinatutako Enplegurako eta negoziazio kolektiborako V. Akordioaren abaroen garatu nahi diren neurrien artean dago "alorrean eskumenak dituzten administrazioei eskatzea mutua horiekin hitzarmenak egin ditzaten proba diagnostikoak eta tratamendu terapeutikoak eta birgaitzaileak egiteko jatorri traumatologikoko kontingentzia arruntengatik aldi baterako ezintasun prozesuetan". Horren aurka gaude, ulertzen dugulako osasun-sistema bikoitza sortzea eta osasun-sistema publikoa pribatizatu dadin sustatzea ekar dezakeela.

Nafarroan, Osasungintza Publikoaren aldeko Nafarroako Plataformaren ekimen baten bitartez, Parlamentuak mutuen planak baztertu zituen, eta gobernuari exijitu zion hitzarmen hori sina ez zezan, iazko irailean. Euskal Autonomia Erkidegoko Legebiltzarrak, ordea, ez zuen egin, eta, are gehiago, ukatu egin zuen mutuen eta Gizarte Segurantzaren proposamen hori bazegoenik ere. Hortaz, presioa bikoiztu egin behar dugu EAEn, eta planto egin behar dugu gure osasun-sistemaren aurkako eraso hori geldiarazteko.

Instituzioek, patronala ez lotsarazteko ahaleginean ari direnez, ez dituzte lan-istripu hilgarri guztiak horrelakotzat jotzen; hain justu, 2023an 33 aitortzen dituzte, eta beste 4 in itinere, eta sindikatuok, ordea, 55ren berri izan dugu, eta beste lau euskal herritarrenak atzerrian. 22ko alde horrek agerian uzten du instituzioek arazoari heldu beharrean hura ezkututzen saiatzen direla, ez dutelako patronalaren aurka egin nahi, nahiz eta hark ez duen egin nahi egungo laneko istripu-tasa lazgarria saihesteko behar den inbertsio ekonomikoa.

Zenbait sektoretan, gainera, errazagoa da istripu larriak edo hilgarriak jasatea, adibidez, basogintzan, eraikuntzan, garraioan, industrian eta abar. Premiazkoa da neurriak hartzea langileek lantokian osasuna eta, okerrenaren okerrean, bizitza gal ez dezagun.

Zenbat eta lan-prekaritate handiagoa, orduan eta laneko arrisku gehiago; horrexegatik, gazteek, migratzaileek eta emakumeek jasaten dituzte osasun-arazo larrienak. Laneko segurtasunaren eta osasunaren alorreko babes-falta horren adibiderik garbiena da. Haien Laneko Arriskuak Prebenitzeko Legearen aplikazio-eremutik kanpo egon ziren 2022ko irailera arte, eta badakigu gaur egun ez gehienetan direla laneko istripuztat jotzen haien lan-jardunagatik edo haren ondorioz gertatutakoak.

Gaixotasun profesional gehienak ez daude aitortuta, eta ez dira aintzat hartzen, hala lan errepikakorrekin eta zama altxatzekoekin lotutakoak, gihar- eta hezur-sisteman eragin zuzena dutenak, nola arrisku psikosozial guztiak, oso osagai emozional handia duten aitortzarik gabeko zaintza-lanei lotutakoak, sektore feminizatuei bereziki eragiten dietenak.

Estresari lotutako gaixotasunen maila ia bikoitza da emakumeengan (gizonekin alderatuta). Hori, gainera, bihotzeko gaixotasunekin, hezur-giharretakoekin, depresioarekin eta akidurarekin (NIOSH 2018) lotuta dago, baina gehienetan gaixotasun arruntzat hartzen dira, mutua patronaletara jotzean sistematikoki ukatzen baitute gaixotasun horiek lanetik datozenik.

10 urtean, emakumeen laneko gaixotasunak % 44 handitu dira, baina badakigu askoz gehiago direla aitortu gabekoak. Horiek sortzen diren prekaritate-egoerak eta mutua patronalen jarrerak, patologia horiek lanetik datozela ukatzen dutenean, askoz egoera larriagoa ezkututzen dute.

Emakumeen lanaldi bikoitzak zuzeneko eragina du laneko osasunean.

Heriotza ez-traumatikoen laneko faktorea gero eta argiagoa da. Gizartean azken urteotan intzidentzia kardiobaskularra nabarmen jaitsi den arren, lan-munduan ez du isla berbera izan. Espainiar estatuan bihotzekoak jota hil direnen kopurua % 40 ere jaitsi da, oro har bizi-ohitura osasungarriagoi esker; eta Hego Euskal Herrian ere joera antzekoa izan dela ondoriozta daiteke. Hego Euskal Herriko populazio aktiboaren bihotzekoen intzidentzia, aldiz, 2006ko kopurutan dago.

Uler dezakegu, beraz, laneko faktoreek, adibidez, estresak, gero eta erritmo handiagoek, presioak, prekaritateak eta abarrek eragin nabarmena dutela horrelako heriotzetan.

ESKn irmoki salatu dugu azpikontratazioaren eta laneko istripu-tasaren arteko lotura makurra. Kontratetan eta azpikontratetan gertatutako heriotzen kopuru handia ikusi besterik ez dago. Behin eta berriz salatu dugu azpikontratazioaren ondorioz prekaritatea handitzen ari dela, eta lan-osasuna bermatzeko arloa ez da salbuespena.

Gero eta azpikontratazio gehiago dago sektore guztietan, eta, oro har, enpresa azpikontratista horiek hartzen dituzte beren gain lanik arriskutsuenak. Prebentzioan egin beharreko inbertsioaren ondorioz lan arriskutsu horiek egiteak duen kostu ekonomikoa dela eta, askotan enpresa matrizeek lan horiek azpikontratatu egiten dituzte.

Azpikontratazioaren helburua da, beraz, patronalaren gastuak txikitzea, langileen lan-baldintzen bizkar. Azpikontratetako langileen lan-baldintzak bermatzea, beraz, patronalaren kezketan azkenetakoa da.

Horrexegatik egin dugu kanpaina gogor bat azpikontratazioaren aurka, eta ESKn, laneko arriskutsu oso larriei eta hilgarriei erantzuteko protokoloaren barruan, kostuak murrizteko sistema horrek eragindako laneko heriotzak eta istripuak salatzen buru izan gara, eta arreta berezia jarri dugu, adibidez, Telefónica-Movistarren, Michelinen eta haien kontratetan. Txalogarria da matrize horietan eta Petronorren egindako lana, argitara ekartzen baitu prebentzio-lana matrizeetan kontratekin koordinatuta antolatzeko beharra. Bikoiztu egin behar dugu azpikontratazio-araubidean egiten diren lanetan lan-araudia betetzeko presioa, hil ala bizikoa da.

Instituzioek ere ez dute zalantzarik egiten herritarrentzako oinarrizko zerbitzuak azpikontratatzeko, azpikontratetako plantillen laneko segurtasun- eta osasun-baldintzen kontrolik gabe. Horren adibide garbia da anbulantzietan gutxieneko segurtasun-neurriak hartu ez izana Grup La Pauk, zeinak hainbat arau-hausteren ondorioz 100.000 euro baino gehiagoko zehapenak jaso baititu, Eusko Jaurlaritzaren erantzukizun subsidiariopean dagoen zerbitzu batean. Ohikoa da gehiegizko azpikontratazioa eta kontratetan hartu beharreko segurtasun neurriak ez zaintzea, horrenbestez, bai patronalean bai instituzioetan.

Orobat, ohiko istripuez gain, oso ohikoak dira heriotza “ez traumatikoak”, arazo kardiobaskularrek eraginak. Historikoki, patronalak eta administrazioak “heriotza natural” deitu izan die, baina denboraren poderioz eta datuak hobeto ezagutzeari esker, gero eta agerikoagoa da laneko faktoreek duten lotura.

Kausa anitzeko istripuak dira, eta norberaren berezko faktoreez gain, bizi-ohiturek ere eragina dute haietan. Lanetik eratorritako faktore garrantzitsuenetakoa dira estresa eta arrisku psikosozialak. Azken urteotan, okerrera egin dugu, nabarmen.

Osasun Ministerioaren arabera, azken 15 urteotan arazo kardiobaskularren ondoriozko espainiar estatuko heriotzak (gizarte osoan) dezente murriztu dira: 22.028 heriotza izan ziren 2006an, eta 13.463, 2021ean.

Lan-munduan gertatzen diren heriotza ez-traumatikoetan, ordea, ez da beheranzko joera hori inondik ageri, eta, aitzitik, batzuetan gora ere egin dute. Halaber, gogoan hartu behar dugu lanorduetan hil direnak bakarrik zenbatzen direla. Kotizatzen ari diren langileen

kopurua handitu izanak ez du inola ere justifikatzen heriotza ez-traumatikoen kopuru hori; aitzitik, hein handi batean konpentsatu egiten du gizarte osoan ikusitako beheranzko joerak. Horiek horrela, agerian utzi behar dugu laneko arrisku-faktoreen intzidentzia agerikoa dela, estres-maila eta arrisku psikosozialak mailaka igotzen ari direla eta horrek heriotza ez-traumatikoak ugariak izatea dakarrela.

Dena dela, lan-osasunaren inguruko iruzurrik handiena gaixotasun profesionalena da. Mutuek sistematikoki bideratzen dituzte lanetik eratorritako gaixotasunak Gizarte Segurantzara; hartara, patronalak bere mozkinak ziurtatzen ditu, eta plantillan sortutako gaixotasunak Gizarte Segurantzak hartu behar ditu bere gain, zergadun ororen patrikaren kontura.

Ez dago tresnarik langileen eskubideen abolizio hori eta gizartearekiko iruzur hori kontrolatzeko. Patronalak hartzen du erabakia, alde bakarrez. Hori ikusita, langileok epaitegietara jo behar dugu, laneko gaixotasun horiek aitortu daitezten. Adibidez, mutuek prozedura publikoetan darabiltzaten baliabideak eta perituak diru publikoz finantzatzen dira, eta horrek are gehiago zailtzen du sistema.

Datu ofizialen arabera, azken urteotan gero eta gaixotasun profesional gehiago zenbatu dira: 3.607 2020an eta 4.795 2023an. Nolanahi ere, zifrak aztertuz gero, ikus dezakegu errealitatetik oso urrun daudela, eta iruzurra begien bistakoa dela guztiz.

Iruzurraren tamaina OMEk berak ere aitortzen du, haren arabera lanak eragindako heriotzen % 20 eragiten baitituzte laneko istripuek, eta gainerako % 80 gaixotasun profesionalak eraginak baitira. Datu hori nabarmen ezkututzen, eta Gizarte Segurantzara bideratzen da.

2022an EAEn laneko faktoreengatiko 54 minbizi-kasu bakarrik aitortu ziren. OMEk dio minbizi guztien % 30 eta % 40 artean datozela laneko faktoreetatik. Beraz, datuek argitara ekartzen digute mutuen jokabide zitala, gobernuen onespina duena.

Estatuan aitortu diren amiantoak ekarritako minbizien ia erdiak EAEn gertatu dira. AS-VIAMIn datuen arabera, azken 10 urteotan 251 pertsona hil dira EAEn amiantoarekin kontaktuan egon izanaren ondoriozko eritasunek jota.

Esan gabe doa presio sindikalak eragina duela horretan, eta eremu horretan azpimarratu behar dugula CAFeko langileek Irunen eta Beasainen izan duten konpromiso nekaezina, jarraitu egin behar baitute enpresak hartzen dituen pabiloi industrialetako amiantoa ken dezan aldarrikatzen, haietako plantillan amiantoarekin kontaktuan egoteagatik ezin konta ahala heriotza egon bada ere. Planteatutako kalte-ordainak nahikoak ez diren arren, 2022ko urrian 21/2002 Legea, Amiantoaren Biktimentzako Konpentsazio Funtz bat sortzekoa, onetsi zen, eta presio sindikala zalantzarik gabe funtsezkoa izan zen horretarako. ESK-k ere gure alea jarri zuen borroka horretan.

Hala eta guztiz ere, errealitatetik oso urrun gaude oraindik, hau da, laneko minbizi asko eta askok oraindik ez dute aitortzarik. Datuak, Europako beste herrialde batzuetakoan aldean, oso baxuak dira, eta horrek ere iruzur orokortua agerian uzten du.

Hortaz, lanetik eratorritako gaixotasunen tratamendu eta kostu guztia Gizarte Segurantzaren kontura doa, eta beranduago mutuek minbiziren bat lanetik eratorritakotzat aitortu duten arren, ez dute diru hori itzultzen. Patronala beti suertatzen da irabazle.

Zer egin dezake ESK-k?

Lan-osasuna gure ekintza sindikalaren funtsezko zutabe bat da, bai eguneroko lanean nola enpresetako batzordeetan, segurtasun- eta osasun-komiteetan eta sekzio sindikaletan beraietan, non salatzen baititugu arrisku-egoerak, gaixotasunak, heriotzak eta arrisku psikosozialen eta buruko osasunaren garrantzia, bai kalean, salaketekin eta mobilizazioekin.

ESKren V. Biltzar Nagusitik igaro diren bost urteek argi eta garbi frogatu digute kapitalaren interesak pertsonen bizitzaren eta ingurumenaren aurretik jartzen dituztenen alderik zitalena.

Ezbairik gabe, 2020 hasiera sakon aztertu behar da, ezin garbiago erakusten baitu sistema kapitalista edozertarako gai dela, langile-klaseen bizitzaren kontura gutxi batzuen pribilegioak mantentzeagatik.

2020ko otsailaren 6an, Zaldibarko zabortegia amildu zen, eta zabor artean lurperatuta gelditu ziren Alberto Sololuzeren eta Joaquín Beltránen gorpuak, zeinak ordurako emana baitzuen zabortegiaren egoerak zekarren arriskuaren berri. Haien gorpurik ez da aurkitu.

Zaborrontzia amildu eta lau egun beranduago, Urkullu lehendakariak autonomia-erkidegoko hauteskundeetarako deia egin zuen, eta kazetariak galderak egitean erantzun zien Zaldibarrera ez zela joan ez zuelako gustuko “egoteagatik egotea”. Sei egun behar izan zituen bertaratzeko eta hildakoei elkartasuna adierazteko. Gertatutakoak argitan uzten du segurtasun-neurririk oinarritzkoenak eta ingurumena errespetatzekoak betetzen ez zituen patronalaren zigorgabetasuna, eta zigorgabetasun-egoera horretan, instituzioak gakoa dira, esaterako, Zaldibarren kasuan, lehendakaria buru dela.

Erantzun soziala eta sindikala oso garrantzitsua izan zen, Eibarko eta Ermuko kaleak bete egin ziren, eta elkartasuna zabortegiraino bertarako eramán zuten. Bultzada horri esker, Zaldibar Argituz herritarren ekimenak, Ekologistak Martxan eragileak eta Euskal Herriko Eskubide Sozialen Kartak indarrak batu zituzten, enpresako jabeek eta Eusko Jaurlaritzako teknikariek eta arduradunek gertatutakoan izandako erantzukizuna epaitegietara eramateko. Lau urte beranduago, epaiketarik ez da egin oraindik.

Zaldibarren gertatutakoaren ostean, COVID-19aren pandemia piztu zen, eta beste behin ikusi genuen herritarren eta langileen osasuna bigarren mailara igaro zela, kapitalak irabaziak sortzen jarrai zezan, eta funtzionala bihurtu zuela bere interesetarako edozein egoera, beste behin ere pertsonen bizitzen gainerik.

Patronalak osasun-materiala bildu zuen (maskarak, gelak eta abar), ekoizten jarraitzeko, eta, bien bitartean, zentro soziosanitarioek ez zuten herritarren eta langileen beraien artean kutsatzea saihesteko oinarritzko gauzarik ere. Horrelaxe, larrua jokatu behar izan genuen faktoria handietan ekoizpena geldiarazteko, Mercedes-Benzen, adibidez, eta NBEak zentro soziosanitarioetara bidal zituzten eskatzeko. Horrelaxe lortu genuen Laneko Arriskuak Prebenitzeko Legearen 21. artikulua bete zedin.

Iragarri genuen jarduera etengo zela etxerik gabeko pertsonen harrera-zentro batean, artatutakoen eta langileen osasuna bermatzeko neurriak hartu ezean, eta instituzioak

behartu genituen Euskal Herri osoan ezohiko arreta-zentroak irekitzera. Horri esker, argitara ekarri genituen gure herri eta hirietako kaleetan bizi diren milaka pertsona horiek, instituzioek ikusi nahi ez dituztenak.

Egoera jasanezina izan zen Osakidetzan eta Osasunbidean, baita adinekoak, zaugarritasun-egoeran dauden haurrak, buruko osasun-arazoak dituzten pertsonak eta abar artatzeko egoitza-zentroetan ere. Gure leloa garbia izan zen: “NBE guztiak osasun-langileentzat, gizarte-zerbitzuetakoentzat eta gainerako industria-sektoreetakoentzat”.

Protesta egin genuen lantoki guztietan prebentzio-neurriak falta zirelako, eta bizitzak kapitalaren interesen, heriotzaren interesen, aurretik jarri genituen. Halaxe egin genuen 2020ko martxoaren amaieran antolatu genuen Haserre Egunean, COVID-19a pertsonarik hauskorrenei jotzen ari zitzaien bitartean. Egoera horretan, inoiz ahaztuko ez dugun kide bat galdu genuen, gainera, Jimmy, ESK-ko ordezkaria Tennecon.

Beti mantendu dugu kalean osasunaren alde borrokatzeko borondatea. Hainbat urtez ELAekin, LABekin, STEILASekin, EHNEekin, HIRUekin eta CGT-LKN Nafarroarekin batera egin dugu laneko istripuen aurkako jarduna, batuta.

Batasun hori 2023 hasieran hautsi zen, ELA protokolotik irten baitzen. Ulertzen dugu hori atzerapauso bat dela, eta ahuldu egiten duela lan-osasunaren defentsa. ESKn batasunaren alde egiten dugu apustu, ahalik eta proposamen eta espazio bateratuenak sortzearen alde.

Laneko heriotzak eta lan-istripuak, zoritxarrez, ez dira murriztu, ez dira desagertu, argi uzten dute datuek zeinen larria den egoera, eta are gehiago, zeinen beharrezkoa den erantzun irmoa ematea, langileen artean ahalik eta batasun handienaz lan egitea eskatzen duena, bai enpresa mailan bai gizartearen aurrean.

Beraz, lan-osasunaren arloan ere batera egin dugu lan kolektibo sozial engaiatuekin, eta bereziki aipatu nahi ditugu Azpeitiko Elkar-ekineko jendea, haiekin partekatu baititugu Luis Enrique Sorianoaren heriotzaren jatorria lana izatea aitortzearen aldeko salaketa soziala, juridikoa, sindikala eta politikoa.

Apustu egin dugu LABekin, STEILASekin, EHNE-Etxalderekin, HIRUekin eta CGT-LKN Nafarroarekin partekatzen dugun protokoloa jarraitzearen alde. Honako ildo hauek indartu nahi izan ditugu:

- Lan-istripuei eta osasun-galerei erantzuteko dinamika indartzea.
- Prekaritatearen aurkako borroka eta lan-osasunaren defentsa indartzea.
- Mutuen aurkako borroka indartzea.

Barnera begira, aitortu beharra dugu sindikatuak defizit garrantzitsua duela. ESK-k lan-osasunaren arloko lan sistematikoa egituratu behar du, bertan aholkularitza sindikaleko mekanismoak eta trukea, kolektibizazioa eta eztabaida ahalbidetuko duten egiturak garatzeko, prebentzioko ordezkari guztiei prestakuntza egokia bermatzea abiapuntu hartuta. Lan Osasuna Taldea berraktibatzea lehen urrats garrantzitsua da, egin beharrekoa, eta horretarako behar ditugun baliabideak aztertu behar dira, lantokietan egiten dugun lana hobetzeko.

Zalantzarik gabe, maila nazionalen taldea berraktibatzea aurrerapauso bat izan da, lan-osasunaren eremuan guztiok genuen defizita kontuan hartuta, azken urteotako hila bete guztietan bildu baita, erantzuna emateko egiturazko beharrei eta gertatzen den guztiarentzako erantzun sindikala emateko. Oso balantze positiboa egin dezakegu, partaidetza-maila handia dela eta.

2023 apirilaren 28an, STEILASekin koordinatuta, taldetik planifikatutako lehen kanpaina aurkeztu genuen, mobilizazio baten eta amaierako oso ekitaldi indartsua eginez Lan Ikuskaritzan.

Ahalegina egin behar dugu lan-osasuna presente egon dadin ekintza sindikal eta negoziazio kolektibo guztian, eta arreta berezia jarri behar zaio lan-osasunaren eta prekaritatearen arteko loturari, baita azpikontratazioarekin duenari ere.

Tentsioa eta gatazkak ugaritu behar ditugu prebentzioari eta lan-osasunari dagokion guztian. Datozen urteetan, arreta espezifiko eman behar diegu txandakakotasunari eta gauekotasunari lotutako lan-osasuneko arazoei, baina are indar handiagoz heldu behar diegu arrisku psikosozialei.

Zaldibarren gertatutakoan edo COVID-19aren pandemia piztean ekin genuen bezalaxe ekin dugu 2024aren hasiera beldurgarriarekin, 13 hildako egon baitira lan-istripuetan. ESKn halaxe egiten jarraituko dugu, oso garbi daukagu, borrokan jarraituko dugu; izan ere, beti esan izan dugun bezala, gure bizitzek haien mozkinak baino gehiago balio dute.

3.9 SINDIKALISMOAREN ERRONKAK LAN- ETA EKOIZPEN-HARREMANEN ERREALITATE BERRIEN AURREAN: TELELANA, ADIMEN ARTIFIZIALA, AUTOMATIZAZIOA

Teknologia berriak

Gaur egun, aurrerapen teknologiko bizkorrek asko ekoizteko aukera ematen digute, lan gutxiago eginez. Trantsizio-fase batean gaude, non kapitalismoak onura modu berriak biltzen dituen eta sindikatuak arreta berezia jarri behar duen lan-harremanetan, enpleguaren suntsipenean eta aberastasunaren banaketa faltan izan ditzakeen ondorioengatik.

Mugikortasunaren eremuko aldaketak, berotze globala, elektrifikazioa, telelana, prozesuen automatizazioa, automata kolaboratiboak ugaritzea, robot logistikoak eta garraiokoak ezartzea, adimen artifizialaren garapena... ez dira etorkizuna, oraina dira, eta zeharkako eta zuzeneko galera esanguratsuak ekartzen ari dira dagoeneko, gero eta eragin handiagoa izaten ari direnak desagertzen ari diren enpleguen kopuruan eta geratzen diren kalitatean.

Automatizazio horrek eta aurrerakuntza teknologikoek lanpostu asko suntsitzen dituzte. Gauza logikoa da enpresaren ikuspegitik; izan ere, soldatak aurrezten dituzte, eta gizakion lan-indar gutxiago behar dute ekoizpen-kantitate bererako edo handiagorako.

Esan gabe doa logika hori eraso hutsa dela langileentzat, are gehiago teknologia erabiliz lanaldi txikiagoekin ekoizpena mantendu edo handitu egin daitekeela aintzat hartuta.

Horregatik, patronalaren aurka borrokatu beharra dago, eta ekintza sindikalean jarraitu behar dugu errealitate berri horien inguruko arauketa berri posibleen edo desarautzetik eratorritako abusuen aurrean. Oso adi egon behar dugu, eta errealitate horretarako sindikalismo erabilgarria garatzen ahalegindu behar dugu. Ezin diogu errealitateari gure gaintetik pasatzen utzi behar, gure apustuak bidezko trantsizioa izan behar du. Enpleguak desagertzeak ez du traumatikoa izan behar, gizalegez konpentsatu behar dira.

Laburtzeko, teknologiaren eta ekoizpenaren hamarnaka aurrerakuntzak aukera ematen dute artean inoiz lortu gabeko ekoizpen-maila izateko. Hori horrela, hiru aukera daude:

- 1) Patronalak irabaziak handitzea enplegua suntsituz eta automatizazioaz eta teknologia berriez baliatzea bere irabaziak handitzeko.
- 2) Lanaldia erabat murriztea soldata txikitu gabe, dagoeneko badagoen gainbalioak eta murrizketak berak digitalizazioarekin, automatizazioarekin, adimen artifizialarekin eta abarrekin batera dakarren ekoizpen-irabazia handitzeak justifikatuta.
- 3) Erakundeek beren zerga-politikak aldatzea, teknologia horien erabilerak azkenean gizarte osoan eragina izan dezan, adibidez, Oinarrizko Errenta Unibertsalaren bidez.

Sortzen diren enplegu berriek ahalik eta baldintza onenak izan behar dituzte, eta behar bezala konpentsatu behar dira. Enplegua suntsitzen ari den egoera honetan, argi utzi behar da enplegua sortzeko modurik eraginkorrena, berehalakoena eta iraunkorrena gaur egun dagoena banatzea dela, eta, horretarako, lanpostu berriak sortu behar dira eremu publikoetan, hala nola osasunean, hezkuntzan, zaintzan...

Telelana

Telelanak, gainerako aurrerapen teknologikoek bezala, kontuan hartu eta borrokatu beharreko onurak eta arriskuak ekarri ditu. Ekoizpen-ereduak aldatu egin dira eta ustiapen- eta antolaketa-forma desberdinak hartu dituzte, eta sindikalismoak ezin du estatiko jarraitu horren aurrean. Beharrezkoa da, halaber, klaseko sindikatuok horri beste ikuspegi batetik aurre egitea eta aldaketa horiei buruz sakon hausnartzea.

Telelanaren bertuteen artean, kontziliatzeko aukera, lanaldia murrizteko aukera, garrarioaren kutsadura murriztea ahalbidetzen duten joan-etorrien murrizketa, “in itinere” istripuen arriskuak, kostuak eta denbora aurrezteak daude.

Teknologia horrek baditu bere arriskuak ere:

Telelana lantokitik kanpo egiten da; oro har, langile-taldeak isolatzen dira, eta plantillen eta mugimendu sindikalaren arteko kontaktua larriki zailtzen da. Lan-denbora eta aisia-denbora bereizten ez jakiteko arriskua ere badago, etxean lana inbadituz. Era berean, eta batez ere emakumeen kasuan, berriz ere eremu pribatura baztertuak izateko arriskua dugu. Emakumeak enpleguan sartzea ez da lortu soilik independentzia ekonomikoari dagokionez, baizik eta ezinbestekoa izan da emakumeen sozializatorako eta partaidetza

sozial eta politikorako ere.

Telelanak osasunean eragina izan dezake, altzari ergonomikorik ez erabiltzeagatik, argiztapen txarra izateagatik, etab. Gainera, erraz gerta daiteke karga ekonomikoa izatea, enpresak ez dituelako bere gain hartzen beste material batzuen energia- eta amortizazio-kostuak.

Telelana hedatzea lan-harremanen eredu berri baterako sarbidea izan daiteke, zerbitzuak emateko plataforma digitalen bidez. Lan-modalitate horrek arrisku asko ditu sindikatu-mailan; beraz, diskurtsoa garatu beharko dugu, eta gogoeta egin ekintza sindikalean dituen inplikazio praktikoei buruz, negoziazio kolektiboari buruz lan-osasunean, deskonexio digitalean, lanaldiaren kontrolean eta kostuen konpentsazioan, besteak beste.

Hori bai, badakigu askotan telelana xantaia gisa erabiltzen dela langile guztientzako negoziazio kolektiboan. Hori saihesteko modu bakarra da klausula bat sartzea negoziazio kolektiboan, eskubide hori amaitzeko erabakia enpresaren esku egotea eragozteko. Langilea ados jarrita edo langilearen esku egon behar izatea.

Errepresioa 3.0

Enpresek eta gobernuek ere kontrol- eta zaintza-aurrerapen teknologiko sofistikatuak erabiltzen dituzte sektore borrokalariak zapaltzeko. Polizia-kidegoen kasuan, teknologia hori euskal politikagintzan ate birakari ugari elikatzen dituzten diru publikoaren kopuru handiekin ordaintzen da; diru hori ez da bideratzen nahigabeak sortzen dituen gizar-te-premiei aurre egiteko. Sindikalismo borrokalaria polizia-kidegoen helburu errepikaria izan da eta izaten jarraitzen du, eta, beraz, Mozal Legeaz gain, aro teknologiko honetako errepresio modu berriei ere aurre egin behar diegu.

3.10 EKOIZPEN-BIRMOLDAKETA PLANETA SALBATZEKO

Bizi garen kontsumo-gizarteak orotariko baliabideak agortzen ditu, eta sekulako energia-kantitateak ekoitzi beharra dakar. Hortaz, beharrezkoa bihurtzen da energia ez-berriztagarrien estraktibismoa, eta bestelako materialen zerrenda luze batena, eta horrek eragin lazgarria du jarduera horien ondorioak jasaten dituztenengan. Ez da arazo bakarra, neurrigabeko kontsumoak hondakin-mendiak, ur kutsatua eta ezin arnastuzko airea sortzen baitu. Hobeto bizitzeko, murriztu egin behar dugu materialen eta energiaren kontsumoa.

Eraginak banakako aldatetekin apaldu daitezke, adibidez, kontsumoa murriztuz, bizitzarako denborak motelduz eta egindako kaltea konpontzeko lan eginez. Emakumeen ekoizpenak ikusaraztea eta balioestea eta erantzukizun hori gizonekin banatzea, beraz, bizitza jasangarria lortzeko erdiguneko gaitako bat da. Azken finean, gehiegi kontsumitzen dugunon desazkunde materialean datza, ahaztu gabe justua izan behar duela, Hegoalde Globalean bai baitago oinarritzkoena ere ez duenik ere.

Esparru komunitarioan, mundu mailako erresistentzia-borrokak daude eredu kapitalistaren kontra, zeina epe motzean diruzko etekinak maximizatzean oinarritzen den, giza

komunitateen eta ekosistemen eta sistema jasanezina sostengatzeaz arduratzen diren emakumeen osasunaren bizkar bada ere. Emakumeek, herri indigenek, mugimendu sozialek eta abarrek osatzen dute erresistentzia hori. Klase-kontzientzia duten sindikatuekin batera egiten dute. Oreka berrezartzen saiatzea autosufizientzian oinarritzen da, deszentralizazioan, autoantolakuntzan eta erasopeko herri guztiekiko elkartasunean. Gizarte guztiek ikasi behar dute eusten; urratzen; desobeditzen; eraikitzen; lurraldean protagonismoa hartzen; eta partaidetzazko aurrekontuak, denbora-bankuak, truke-kooperatibak, aisia jasagarria eta proiektu kolektiboak, fabrika autogestionatuak, elkartasun-mutuak, herri-jantokiak eta abar garatzen.

Sindikalismoa askotarikoa da oso, eta erronka horri hainbat eratan heltzen dio. Badago sindikalismo erreakzionario bat, nahiago duena ezer ez aldatzea enpleguak mantentzeko. Lanaren Nazioarteko Erakundeak Bidezko Trantsizio deritzonaren alde egiten du, eta lan-baldintzei eta prestakuntzari erreparatzen die. Beste sindikatu batzuek trantsizio baten alde egiten dute, baldin eta horrek esan nahi badu enplegu berde ugari sortuko direla. ESK-k urrunago heldu nahi du. Ez da nahikoa enpleguak aldatzea. Geure burua korrante ekosozialista eta antikapitalista baten parte moduan ulertzen dugunez, gurearen gisako sindikalismo bat eta orain arte aipatutakoek egiten dutena bereizten dituenari buruzko hausnarketa teorikoan parte hartzeaz gain, praktikan jarri behar dugu posible zaigun orotan.

Sindikatu ekosozialista garenez, besteak beste osagai hauek dituen hausnarketa programatikoa egin behar dugu: ESK-k eragile proaktiboa izan behar du trantsizio beharrezko horretan. Besteak beste, honako hau proposatzen du ESK-k:

- Enplegua birplanteatzea, honela zehaztuta: lanean ematen dugun denborak zentzua duen, batez ere enplegua=soldata gehiengoz gailentzen den ikuspegitik; egiten dugun lana bateragarria den geure bizitza gidatzen duten balioekin; enpleguaz dugun ikusmoldean rol garrantzitsua duen lana banatzearen aldeko borroka, hau da, enplegu-orduak eta zaintza-lanak banatzearen aldekoak.
- Eremu publikoaren aldeko apustua, irakaskuntzan, osasungintzan eta beste sektore publiko batzuetan ere bai. Ahal dela, beti borrokatzea esfera guztien privatizazioaren aurka. Administrazio publikoek azpikontratutako zerbitzuak lehengoratzea. Lehengoratze-prozesuek behar besteko gardentasuna izan dezaten eta azpikontratutako pertsonen enplegua defendatu dadin, ESK-k 2021ean irizpide komun bat ezarri zuen lehengoratze-prozesu horiei aurre egiteko.
- Nekazaritzako eta arrantzako sektorea paradigma agroekologikotik garatzea. Elidakura-subiranotasunaren inguruan hausnartzea. Lurraldea berrantolatzea eta gazte langabeei lurrak, irakaskuntza eta erraztasuna ematea, kalitatezko nekazaritza ekologikorantz jotzeko, kontsumo tokikoa eta osasungarriagoa errazteko, horrek lanpostuak sortzeaz gain herritar guztientzako onura ekarriko bailuke. Ildo berean, apustu egin behar dugu ekoizpen-banaketa-kontsumo sare laburrei lotutako tokiko eta artisautzako ekoizpenaren alde.
- Enpresa ugari ari dira dagoeneko beren trantsizio ekosoziala pentsatzen edo abiarazten hasten. Trantsizio hori, noski, erdigunean interes kapitalistak jartzen dituen bezala, bateraezina da gure ideia ekosozialistekin. Automobilgintzaren sektoreko enpresez

ari gara, adibidez, Mercedesez eta Volkswagenez, baita findegiez, esaterako, Petrono-
rrez, edo energia elektrikoko sortzaile handiez ere. Horrelakoetan, gure kezkek bi
fronte izan behar ditu: batetik, lan-eskubideak mantentzearena, ezin dena enpleguan
soilik gelditu; eta, bestetik, enpresak abian jarritako trantsizio-eredu kapitalistari kri-
tika ekosozialista egitea.

- Lan egiten dugun enpresak krisi-egoeran daudenean, aukerak planteatu behar dira,
ahal dela, ekonomia eta gizartea logika kapitalistatik harago antolatzea posible dela
pentsatuz. Ez da erraza, ezta hurrik eman ere, eta beste sindikatu batzuekin talka
eginarazten digu.

- Beharrezko trantsizioaren aurka doazen beste enpresa batzuk desagertzea. Ez
daukagu zalantzarik industria militarrekin, nuklearrekin edo segurtasunean arit-
zen direnekin (polizia).

Sindikatuoi eta gizarte osoari, baina guri bereziki langile-mugimenduan dugun lekuak erant-
zukizun handiagoa dakarkigulako, unea heldu zaigu ez ikusiarena egin ezin diegun eztabai-
dei eta jarduketa praktikoei heltzeko. Planetarekin errespetua izan nahi dugu, eta apustu
egin nahi dugu ekoizpen-bitartekoen jabetza pribatutik harago doazen jabetza-moldeen
alde. Enpresak eraldatzeko esperientziak egin nahi ditugu trantsizio ekosozialeko planen
bidez, jabetza kapitalistaren orbita eta merkatuaren burdinazko agintea gaindituko dute-
nak. Fase berri baten abiapuntuan gaude, eta espero dugu ESKren VII. Biltzar Nagusirako,
hemendik bost urterako, aurrera egiten jarraitzeko aukera emango diguten esperientziak
ematea.

IV. KAPITULUA

ALiantza SINDIKALAK ETA MUGIMENDU SOZIALAK

4.1 ALiantza SINDIKALAK ETA ESPARRU BATERATUAK

ESK-k beti aldeztu izan ditu borroka esparru bateratuak laneko hobekuntzak eta hobekuntza sozialak erdiesteko tresna moduan, baldin eta edukiz ondo hornituta bazeuden. Gure lantokietan eta bestelako espazioetan apustu egiten dugu aliantzen alde, banantzen gaituzten diferentziak alde batera utzi eta ahalik eta helburu partekatu gehien lortzeko.

Lan eta borroka bateratuak sustatzeko dugun borondatea ez da inola ere bateraezina geure diskurtsoa edukitzearekin, ezta gure lana beldurrik, konplexurik eta kanpoko esku-sartzerik gabe egitearekin ere.

ESK-k lehen erresistentzia-frontea ezarri behar du lantoki bakoitzean, eta, hortik aurrera, sektore mailan eta maila konfederaletan ahalik eta borroka-fronte zabalenak sortzeko kapitalismo basati eta harrapariaren aurrean.

Sindikatuaren arteko harremani eta beste antolakunde batzuekiko aliantzei dagokienez, ESK-k datozen urteetan STEILASekin duen harremana sakondu nahi du. Elkarlan estrategikoa da ESKrentzat, batez ere hausnarketan partekatzeko gai garenean horien sakontasuna eta irismena handitzen ditugulako. ESK-k eta STEILASek, STEILASen azken kongresuan aitortu genuenez, antolakunde senidetuak gara, eta halaxe izaten jarraitzeko borondatea dugu.

Azken bost urteotan, sindikatuaren arteko harremanak aldatu egin dira, ordea, okerrera. Euskal Herriko bi zentral sindikal handienen, ELAren eta LABen, arteko harreman txarrek baldintzatu egin dituzte sindikatuaren esparruko mobilizazio bateratuak, baita espazio soziopolitikoetako aliantzak eta lana ere.

ELAren eta LABen elkar ulertu ezinagatik, Euskal Herriko langile-klaseak ezin izan dio erantzun irmoa eman Yolanda Díazen azken lan-erreformari greba orokorrerako deia eginez. Deialdiaren porrotaren ondorioz, eragin handirik gabeko zenbait mobilizazio besterik ez ziren egin.

Zailtasunak zailtasun, ESK bat dator Hego Euskal Herriko gehiengo sindikalaren posizionamendu sindikalarekin (ELA, LAB, STEILAS, CGT-LKN, EHNE, HIRU eta CNT), zeinak bere hatsarre ideologikoetan ekintza sindikala lantokietako borrokan eta eredu ekonomiko aldatzeari oinarritzen baitu.

Lantzen ari garen aliantzak eta ekintza-unitateak ez dira mugimendu sindikalera mugatzen, baina. ESK eraldaketarako borondatea duen eragile soziopolitiko bat da, eta dena aldatu nahi du, ez lan-harremanak soilik. Aldaketaren eta elkarrekiko ikaskuntzaren logika hori

dela eta, ez dugu sindikalismoa ulertzen bestelako eragile sozialekiko harreman esturik gabe. Eredu eta arazo ugarritan koordinatzen gara eta aritzen gara elkarlanean askotariko antolakunde eta mugimenduekin. ESK-k historikoki parte hartu du mugimendu feministan, esaterako, eta euskal gatazka ebazteko bidea bilatzen ere engaiatuta egon gara, horren alde egin dugu apustu, Foro Sozialean parte hartu baikenuen desagertu arte. Halaber, ESK parte aktiboa izan da EAEn Baldintzarik gabeko Oinarritzko Errentaren aldeko legegintzako herri-ekimenean, eta indarrak biltzeko lan andanaren eta greba baten bidez ere defendatu du, adibidez, Aiaraldea eskualdeko etorkizuna, lan soziosindikal onaren erakusgarri.

ESK-k antolakunde eta mugimendu sozialekin dituen harreman egonkorren artean, zailtzarrik gabe garrantzitsuenetako bat, eta ESK-k apustu irmoa egiten duenetako bat da Euskal Herriko Mugimendu Feministarekin duen aliantza. Aliantza horrek Euskal Herrian 2023ko azaroaren 30ean egindako Greba Feminista Orokorrean parte izatera eta bertan parte hartzera eraman gintuen. Greba horren zailtasunak eta beste zentral sindikal batzuen jarrera guztiz gaitzesgarriak gorabehera, ESK-k tinko sinesten du zaindu beharreko espazio bat dela, eta bertan lan egin beharra dagoela, zintzotasunez, aliantza horiek indartuz eta Mugimendu Feministarentzat tresna bat izanez, zentzugabeko protagonismoetatik ihes eginez, ez helburu zehatzekin ez era arrakeroan erabili gabe, eta geure burua parte duela baina gu buru izan gabe, ez baitagokigu hori.

Eragile sozial eta sindikal askok partekatzen dugun ekintza-batasunaren espazio estrategikoak, Euskal Herriko Eskubide Sozialen Kartak, askotarikoak pasatu ditu azken bost urteotan, esaterako, 2020an pentsiodunen mugimenduak greba orokorrerako deia egin zuen, eta ondoren hausnarketa-prozesua egin zen, gero lan-espazio bateratu horretan gelditzeko erabakiarekin amaitu zena. Nahiz eta ESKn hainbatetan hausnartu dugun espazio horretan dugun partaidetzaz, azkenean antolakundearen nahia beti izan da haren alde egiten jarraitzea. ESKren iritziz, planteatutako kanpainak eta mobilizazioak interesgarriak izan dira ondorio kualitatiboetarako, hobekuntzak ekarri baitituzte antolakunde sozialekin egindako hausnarketa partekatuen eta lan-hausnarketaren eremuan, baina urriak izan dira mobilizazio sozialari lotutakoak. Mobilizaziorik ezaz eta erantzun irmoa sortzeko herritarren gaitasun gabeziak hausnartu egin beharko genuke. ESK-k, inplikaturik dagoenez, ezin dio iskin egin bere erantzukizunari, ezta gainerako antolakunde parte-hartzaileek ere. Antolakunde sindikalek, gehienbat, hausnartu egin beharko lukete gure diskurtsoa eta aldarrikapenak herritarrengana helarazteko ezgaitasunaz.

Ekintza-batasuna ez da erraza lortzen, eta ondotxo daki hori ESK-k. Batasuna eraikitzeko egunero lan egin beharra dago, eta askotan horrek norberaren planteamenduei uko egitea eskatzen du. ESK-k errespetatu egiten du, eta ulertu ere egin dezake, beste antolakunde batzuen harremanak zergatik hoztu diren. Hala eta guztiz ere, ESK-k uste du ekintza-batasuna ezinbestekoa dela langile guztiak mobilizatzeko eta helburu komunak erdiesteko. Ilido horretan, ESK-k apustu egiten du Euskal Herriko errealitate sindikalaren potentzial osoa herri honetako langile-klasearen zerbitzura jarriko duen batasuna berrantolatzearen alde.

Estatuan, bat gatoz espainiar estatuko sindikatu kideekin: IAC, SA, CUT, CSI, Confederación Intersindical. Ekintza bateratuari berriz heldu nahi diogu, ezker sozialak eta sindikalak Espainiako estatuan nagusi diren politika sozialdemokratei erantzun egin behar dielako eta aurrerakuntzarik ez delako egon funtsezko eskubideetan, esaterako, adierazpen-askatasunean eta erabakitze eskubidean.

Ipar Euskal Herrian harreman historikoa izan dugu Solidaires antolakundearekin, eta haren egitura ezartzea aukera ona da datozen urteetan lan bateratua esploratzeko.

UGT eta CCOO sindikatuekin egoera ezer gutxi aldatu da azken bost urteotan. Bake sozialaren aldeko apustuak eta sistemari eusteko duten zereginak zaildu egiten du antolakunde horiekin elkarlanean aritzea, eta haiekin espazioak partekatzeko aukerak enpresako borroka eta sektorekoak besterik ez dira, izatekotan.

Aliantzen errealitate asimetriko horrek frogatzen du, banaketa sindikalaren iturria nortasun-diferentziak direla azpimarratu nahi den arren, edukiak eta estrategia sindikala direla ekintza bateratu egonkorra ezinezko egiten dutenak.

Ikusita herrialde batzuetan gorabidean dauden ideologia batzuen egoera nazioartean zer garrantzi hartzen ari den eta horrek zer ondorio dituen eta izan ditzakeen, ESK-k aliantzak indartu beharko ditu nazioartean lan egiten duten antolakunde ekin, hausnarketa- eta lan-espazio komunak sortu ahal izateko.

4.2 ESK-REN SINDIKALISMOA ETA MUGIMENDU SOZIALAK

ESK-n garbi daukagu eraldaketa sozial sakona behar dela pertsona guztien laneko eskubiak hobetuko dituzten funtsezko aldaketak gertatzeko. Horregatik, uste dugu ezinbestekoa dela bizitza sozialaren alderdi guztiei heltzea, eta horrek esan nahi du presente egon behar dugula gure afiliatuak parte hartzeko prest dauden ahalik eta mugimendu sozial gehienetan, eta Hego Euskal Herriko askotariko borroketan lagundu behar dugula.

40 urteko historia dugu sindikatuan, eta gure ibilbide tradizionala izan da afiliatuak animatzea mugimendu sozialetako antolakundeetan, plataformetan eta sareetan parte har dezaten, pertsona guztientzako gizarte justuago eta berdinzaleagorako eraldaketa sozialerako gure ideologiarekin bat badatoz, noski. Horixe egin dugu iraganean, orain ere horretan dihardugu eta horretan jarraituko dugu etorkizunean ere, sortzen diren antolakunde eta mugimendu berriekin.

Jarraian, Euskal Herrian gertatzen ari diren egoera sozialetako batzuk aztertuko ditugu, analisi honek balio izan dezan ESKren barruan hausnarketa hobetzeko eta gertatzen ari diren borroka sozialetan gehiago murgiltzen laguntzeko.

Azken bost urteok errepatatuta, ponentzia osoan zehar deskribatu dugun moduan eredu kapitalista hau auzitan jartzen duten eta bizitza antolatzeke era berriak proposatzen dituzten mugimendu sozialetan parte hartu dugu. Jarrera eta bideratze horren ondorioz, ESK geure burua sindikatu feminista, antikapitalista, antimilitarista, ekologista, internazionalista eta antirrazistatzat dugu; horregatik, beste behin nabarmendu nahi dugu, parte hartu dugu aipatu berri ditugun aldarrikapenen aldeko antolakunde eta ekimenetan.

Politika eskuindar, erreakzionario, misogino, arrazista, homofobo, lesbofobo eta transboen gorakada, emakumeen, migratzaileen, LGTBIQ+ pertsonen eta abarren funtsezko eskubiak baztertzean oinarritutakoa ikusita, kolektibo edo mugimendu erresistenteen borrokekin bat egin dugu, eta eskuin muturreko ideologien olde horren aurkako erantzun guztien agendan parte hartzera garamatza.

Honako hau zioen Eduardo Galeanok: “Munduan haien lekua lapurtu diete. Haien lanak eta lurak kendu dizkiete. Asko gerretatik ihesi doaz, baina askoz gehiago doaz soldata suntsituetatik eta lur erraustuetatik ihesi”.

Munduan 108,4 milioi pertsona behartu dituzte lekualdatzera (UNHCR, 2022ko abendua). Emigrazio behartu horietako gehienak garapen ekonomikoko eredu kapitalista globalizatuak, European ondo errotutako eredu korporatibistak sortzen ditu, Hegoalde Globalean lurak errausten eta horiek defendatzen dituztenak hiltzen dituenak. Garatzen diren politika praktikoez klima-aldaketa, biodibertsitatearen galera eta baliabide naturalak agortzea azkartzen dute, eta kutsadura sortzen dute ingurumenean, ia beti atzeraezina.

OMALek (Multinazionalen Latinoamerikako Behatokia) ondo definitzen duenez, megaproiektuen garapena dugu aurrean. Korporazio kapitalista globalizatuak buru dituzten proiektuak dira, I+G+b politikatik abantaila fiskalen, laguntzen, dirulaguntzen eta finantza-zioaren zorro zabala eskaintzen dizkieten eremu publikoaren eta pribatuaren aliantzetatik sustatuak, gaitasun eta zerbitzu publikoen kalterako.

Ustiapen-eredu horiek indarkeria eta eskubide-galerak dakartzate. Negozioa egin nahi dute, kosta ahala kosta. Berdin die gizakien oinarrizko beharrak (osasungintza, etxebizitza, hezkuntza, zaintzak eta abar) ez asetzea, lan-eskubideak galtzea, pertsonen haien ekotzen-formen bitartez jasotzen dituzten indarkeriak eta migrazio-prozesuetako indarkeriak, ezberdinkeria handitzea eta baliabide naturalak xahutzea. Horrez gain, korporazio handi horiek alde batetik bestera ibiltzen dira, inolako zigorrik gabe, gobernu demokratiko deritzenen abaroen.

XXI. mendeko kapitalismoak proiektu berri bat sortu du, minimo demokratikoak desgaiten dituen enpresa transnazionalen izatezko gobernuaren bitartez (OMAL). Neokapitalismo horrek bizitzak higatzen ditu, legearen babespean. Esan gabe doa, gainera, askoz ere larriagoa dela emakume migratzailea, arrazializatua eta egoera administratibo irregularrekoentzat, Atzerritarren Legeak babesik gabe utzitakoentzat, arrazismo instituzionalak duen euskarri administratibo publiko guztiaz halakoak sistematik eta zigorgabetasun osoz manipulatuak eta kolpatuak betikotzen baitu.

Egoera administratibo irregularrean dauden gehienak babesgabetasun handia dute laneko esplotazioaren aurka. Langile aktiboak dira, eta etxeko lanen eta zaintza lanaren sektorearen % 15 osatzen dute; ezkutuko ekonomiako langileak, baldintza prekarizatuak langileak, bizirik irautea jokoan dutenak, lanean diharduten espazio pribatuetan giltzapetutako emakumeak. Beste % 6k ostalaritzan egiten dute lan, baina legezko gutxiengoan eta lan-hitzarmenen azpiko lan-baldintzetan. Horrek eragin negatiboa du soldatetan, atsedaldietan, ordutegietan, gaixotasun-bajetan, oporretan, eta laneko osasunean eta segurtasunean. Laneko esklabotza-mota berriak dira, pertsonen salerosketa, zeinetik enpresa-klasen batzuek etekina lortzen duten, eta zeinarekin administrazio publikoak ez ikusiarena egiten duen. Dena da jakina, baina ez da ezer egiten.

Eta ez dira laneko eskubideak soilik urratzen, funtsezko zerbitzu publikoetatik kanpo ere uzten dira, esaterako, etxebizitzatik. Errolda eta etxebizitza duina lortzeko dituzten zailtasunak, batzuk logelen gehiegizko alokairu lotsagarrien bidez lortzen ari diren aberastasuna. Horrek guztiak indarkeriazko eta erabateko babesgabetasun sozialeko egoerak sortzen ditu, eta asko eta asko kalean bizitzera eta lo egitera behartzen ditu. Bazterkeria

sozialeko mekanismo bat da. Hiru dimentsioko errealitate bat dugu aurrean: humanoa, soziala eta politikoa.

Antolakunde sozialen lan-eremua osatzen duten errealitate sozialen errebaso honetan ezin aipatu gabe utzi gerrek eragindako migrazio behartuak, eta bereziki azpimarratu behar da arma-industriak duela horren erantzukizun nagusia.

Arma-enpresa handiak ditugu gure etxeetatik hurbil, gure zergen zati batekin finantzatuak; ekoizpen zibilaren mozorropean heriotza eta suntsipena eragiten dute hemendik milaka kilometrora, eta albo-kalte guztiz larria dakarte, sekulako migrazioak.

Gerra hondamendia da. Gainera, gerretan, heteropatriarkatua era esponentzian biderkatzen da, infinituraino, emakumeen gorputzak gudu-zelai bihurtzen ditu, eta gerrako ospilaren zati. Hori giza eskubideen urraketa izugarria bada ere, ez dirudi hainbesteko basakeriaren erantzuleei axola dienik. Armak fabrikatzeak ez dakar bakerik, eta armak fabrikatzen badira, lehenago edo geroago herriak kolonizatzeke eta hiltzeko erabiliko dira.

Administrazio publikoak zeregin garrantzitsua du ekoizpen militarra ekoizpen zibil bihurtzeko politikak bultzatzen, lanpostuak mantentzen daitezzen. Argudioak sobera daude ondorioztatzeke gerrarako ekoizteari utzi behar diogula.

Dagoeneko euskarari jazartzen zitzaion diktadura frankistan ez bagaude ere, Euskal Herrian oraindik ere eskubide linguistikoak urratzen dira. Euskarak eraso larriak jasan ditu, oraindik oztopoak jartzen dira udalerrri batzuetan euskara hizkuntza balioduna izan dadin administrazio publikoan eta bere zerbitzuetan, gaztelaniaren pareko tratua izan dezan. Euskara normalizatzeko tresnak ezgaitu egiten dituen oldarraldi juridikoa dago.

Aitortu beharra dago sindikalismoak ere parte hartu duen presio sozialari esker aurreakuntza handiak egin direla euskal preso batzuek jasaten zuten tratu laido garri, inhumano eta legez kanpokoaren aurka. Nolanahi ere, oraindik ere preso, iheslari eta deportatuen giza eskubideak urratu egiten dira. Aldarrikapen- eta borroka-espazio kolektibo horietan, garrantzitsua da ESK-k parte hartzea, ohiko legedia aplikatu dadila eta giza eskubideak errespetatu daitezela exijitzeko.

Mugimendu sozialekin aliantzak sortzen jarraitu behar dugu. ESK-k sortuta dauden sareetan parte hartu behar du, eta mugimendu sozialek sustatutako borroketan parte hartu beharra dauka. Gure lekua korporazioen zigorgabetasunaren aurka pertsona migratuak erregularizatzearen alde, harrera- eta errola-politiken alde eta etxebizitzarako eskubidearen alde lan egiten dutenen alboan dago. Gerrak suntsitutako herriekiko elkartasun-ekitaldietan parte hartu behar dugu, arma-ekoizpenaren kontrakoetan, behartutako lekualdaketen kausak eta haren ondorioak salatu behar ditugu, beti mugimendu feminista, antikolonial eta antirrazistarekin aliantzan, emakumeek hemen eta han jasaten dituzten indarkeriak salatzen baitituzte. Eredu kapitalistatik kanpo bizitza-eredu komunitarioak erakitzeke hausnartzen ari den eta esperientzia praktikoak egiten ari den jendearekin batera egon behar dugu, hau da, kapitala metatzearen, lan-ustiapenaren, merkatuaren menderakuntza erabatekoaren eta jabetza pribatuaren aurka.

Sindikatu bat garenez, ESK-k aldarrikapen hori lantokietan eta gure sindikatuko antolakuntza-egitura guztietan txertatzen saiatzeko erronka daukagu. Engaiamenduak sindikala eta soziala behar du. Berreraikitzeke eta proposatzeko garaia da, erronka handietakoa, paradigma aldaketakoa eta bizitzarako ekonomia jasangarrietarantz aurrera egitekoa.

V. KAPITULUA

ALDAKETA-ESTRATEGIA.

EREDU SOZIAL BERRI BAT

5.1 BIZITZA ERDIGUNEAN

- Zaintzen sistema publiko eta unibertsala defendatzea. Privatizazioak bukaraztea eta horiek lehengoratzea..
- Plantilla publiko zein pribatuen lan-baldintzak hobetzeko borroka; pribatuen baldintzak publikoen baldintzekin parekatzea.
- Egoitza-zentro publiko zein pribatuetako plantillak handitzea.
- Etxez Etxeko Laguntza Zerbitzua indartzea, eta bertakoen lan baldintzak hobetzea (lan-osasuna, soldata, lan-denborak eta abar).
- Etxeko Langileen Sistema Berezia amaiaraztea, eta horiek Gizarte Segurantzako Araubide Orokorrean sartzea. Barneko langileen lana desagerraraztea. Lan Ikuskaritza indartzea, eta etxebizitzara sartzen uztea, lantokia delako. Lan-osasuna defendatzea, eta administrazioen utzikeria salatzea. Horretarako, ESKren lana sustatu behar dugu langile horien artean, eta sekzio sindikalak sor ditzatela erraztu.

5.2 ENPLEGUA ETA ABERASTASUNA BANATZEA

- Erosahalmena galdu gabe lan-denbora murriztearen alde egitea. Ezinbestekoa da negoziazio kolektiboari premisa horrekin heldzea, hobeto bizitzeko gutxiago lan egiteko beharra defendatuta.
- Gizarte-zerbitzuak defendatzea: Lehen ere esan dugunez, zerbitzu publikoak mekanismorik onena dira aberastasuna banatzeko ; horretarako, ESKren sekzio sindikalek hainbat eremutan defendatuko dute plantillak benetan handitzea, baita zerbitzu horiek hobeto finantzatzea, privatizazioak deuseztatzea eta eremu publikora itzultzea ere.
- Harekin batera errenta banatzeko eredian erabateko aldaketa dakarren zerga-sistema bat defendatzea, ponentzia hobetan azaldutako irizpideei jarraituz.

5.3 POBREZIAREN ETA BAZTERKERIA SOZIALAREN AURKA BORROKATZEA

- Baldintzarik gabeko Oinarrizko Errenta defendatzea, eta “Orain! Baldintzarik gabeko Oinarrizko Errenta baten alde” kolektiboarekiko elkarlana jarraitzea.
- Argilan-ESKrekiko elkarlana indartzea.
- Era aktiboan elkarlanean aritzea Hego Euskal Herrian egiten diren zerga-eragozpeneko kanpainetan. Gerrak amaitzea behartutako migrazioa amaitzea da, eta emakumeek jasaten duten esplotazioa amaitzea da emakumeek jasaten duten hondamendia eta muturreko indarkeria amaitzea.

5.4 AZPIKONTRATAZIOAREN ETA PREKARIZAZIOAREN AURKA BORROKATZEA

- Enpresa matrizeetako ESKren sekzio sindikalek koordinatuta egingo dute lan sekzio sindikalekin (halakorik badago); langileek eskubide eta arazo berberak dituzte, haien soldata edonork ordaintzen duela ere: soldata-berdintasunaren eta plantillen lan-baldintzen defentsa. Enpresa-batzordeen arteko lankidetzak sustatzea.
- Laneko Segurtasun eta Osasun Batzordeak bateratzeagatik borrokatzea, eta, bestela 171/2004 Errege Dekretuan, urtarrilaren 30ekoan, Laneko Arriskuak Prebenitzeko azaroaren 8ko 31/1995 Legearen 23 artikulua garatzen duenean, jasotakoa defendatzea, enpresa-jarduerak koordinatzeari buruzkoa.
- Administrazio publikoen pribatizatutako zerbitzuak lehengoratzeko planak eskatzea, ponentzia honetan jasotako moduan lanpostuak mantentzea defendatuta.
- Enplegu publikoa lortzeko nazionalitatearen betekizuna ken dadila eskatzea. Eskakizun hori XXI. mendean mantentzeak agerian uzten du gure agintarien xenofobia, eta ehunka migratu prekarizaziora kondenatzen ditu.

5.5 DESAZKUNDEA ETA ONDO BIZITZEA

- Gure ospitale publikoetan, eskolako eta enpresako jantokietan eta abarretan sukaldean kudeaketa ezartzea, elikadura-subiranotasuneko eta 0 kilometroko menuekin.
- Energia-autokontsumoko komunitateak ezartzeko eta finantzatzeko udal-planak.
- Hurbileko produktuak saltzeko tokiko merkatuak ezartzea eta finantzatzea.
- Hirigintza-plan ekojasangarriak, hirigintza-politika egiaz aldatzea dakartenak, eta berdeguneak, garraio publikoa eta mugikortasun jasangarria handitzea sustatuko dutenak.

ANTOLAMENDU PROPOSAMENA

VI. KAPITULUA

ANTOLAMENDU

PROPOSAMENA

6.1 ESK-REN ANTOLAMENDU EREDUA

ESKk VI. Biltzar Nagusian izango dituen antolamendu egiturek honako ideia hauei erantzun behar diete:

- 1) Organo bakoitza osatzen duten pertsonen leialtasuna izan behar da organo horrek egin beharreko lanaren balio zentrala, baita ESKren egiturako gainerako organoekin izan behar duen harremana ere.
- 2) Harrema pertsonalak izateak garrantzia du, harremanen ildo nagusia izan dadila elkar zaintzearen printzipioa.
- 3) Organoak izan daitezela gardenak, nola barnetik, hala bata bestearekiko. Horri dagokionez, komunikazio eraginkorrak izan behar du gardentasunaren oinarri: aktak ondo eta epe motzera egitea; jaso behar duten pertsona guztiek jasotzea eta behar diren eranskin guztiak eranstea.

Autokritika, kritika propositiboa hobetzeko aukera gisa, adostasuna bilatzea lehenetsiz, eztabaida aberastasun ideologikoaren eta benetako parte-hartzearen iturri gisa, erakundearen barruan babestu eta indartu beharreko balioak dira.

Pertsona bakoitzak bere gain hartutako eginkizun eta zereginekin duen erantzukizuna, erakundearekiko eta haren egiturekiko leialtasuna, funtsezkoak dira sindikatu osoaren funtzionamendurako.

Ezberdinarekin lan egiteko prestasuna. Pertsona bakoitzak modu batean lan egiten du, eta denak dira beharrezkoak eta proiektuari ekarpenak egiten dizkiote.

- 4) Funtzionamendua demokratikoa izan dadila organoetan erabakiak hartzeko orduan, baita organoen artean ezartzen den hierarkian ere.

- 5) Organo bakoitzak egin beharreko lanak eraginkortasunez argitara daitezela. Efi-kazia hori ahalik eta zorrotzen neurtu behar da. Horretarako, egoerak eskatzen duen adinako gardentasunez jardun behar da, eta honako hauek jaso behar dira aktetan: egin beharreko lanak, lan horiek egiteko epemugak, lan horien emaitzak nola zabalduko diren, etab.

- 6) Organo bakoitzak ohitura hartu behar du bere ardurak nola betetzen ari denaren balantzeak aldian-aldian egiteko, eta adostu denaren arabera, egiturako gainerako organoei helarazi behar dizkie.

7) ESKren organo guztiak dira irekiak bere afiliatuen parte hartzeari dagokionez. Afiliatuek parte hartzeko eska dezakete, eta hitza erabiltzeko eskubidea izango dute.

8) Euskalduntzea, ezin dugu lurraldearen errealitate soziolinguistikoari ezikusiarrena egin, eta horrekiko koherentziaz, exijitu behar da sindikatuaren ordezkariak organoetako kide diren pertsonak bilerak euskaraz jarraitzeko gai izatea. Erakundeak pertsonak beraien ezagutzak hobeto ditzaten baliabideak jarriko ditu, aurreko paragrafoan aipaturikoa bete dadin.

9) Emakumeen parte hartzea erabakiguneetan: III. Biltzarretik aurrera ESKk “emakume eta gizonen arteko oreka zaintzeko” konpromisoa hartu zuen. Gauzak horrela, VI. Biltzarrean konpromiso hori ehunekotara ekarri zen, eta ezarri zen erabakiguneen %33, gutxienez, emakumeek hartuko zutela, sindikatuaren maila guztietan.

Bada garaia 2014an ezarritako minimo hori gainditzeko; horregatik, erabakiguneetan emakume gehiagok parte har dezaten hartu diren neurriak berrikusteko ahalegina egin behar dugu, eta neurriak hartu behar ditugu ezarritakoa bete dadin.

Horrez gain, indarrez aurrera egin beharra dago, jendartea pauso garrantzitsuak ari baita ematen. Ulertzen dugu %33 horrek nahi dugun jendartearen erakusle izan beharko lukeela; hots, datozen bost urteotan emakumeen ordezkariak %50era iristea nahiko genuke, sindikatuaren erabaki organo guztietan.

6.2 EGINKIZUNAK, FUNTZIONAMENDUA ETA ORGANOEN OSAERA

GAUR EGUNGO IZENA	AURREKO IZENA
Asanblada Nagusia	Asamblea General
Batzorde Nazionala	Comisión Nacional
Herrialdeetako Probintzialak: Arabako Probintziala Bizkaiko Probintziala Gipuzkoako Probintziala Nafarroako Probintziala	Comisiones Provinciales: Comisión Provincial de Araba Comisión Provincial de Bizkaia Gipuzkoako Probintziala Nafarroako Probintziala
Koordinadora	Coordinadora Nacional
Antolagune	Antolagune
ESK-ko Topaketak	Encuentros militancia
Ordezkarier Batzarra	Asamblea de delegados/as
Atal Sindikalak	Secciones sindicales

Indarkeria matxistaren aurkako protokoloa ESKn	Protocolo contra la violencia matxista en ESK
Lantaldeak: Administrazio eta Finantzen Lantaldea Lan Osasuneko Lantaldea Lantalde Feminista Komunikazio Lantaldea Ekintza Sindikalako Lantaldea Formazio Lantaldea Aholkularitza Lantaldea	Equipos de trabajo: Administración y finanzas Salud Laboral Lantalde Feminista Comunicación Acción sindical Formación Asesorías
Hausnarketarako Txokoa	Grupos de reflexión estratégica

Erabakigune burujabeak

Afiliazioak estruktura guztietan ahal du parte hartu ahotsa baina boturik gabe.

Asanblada Nagusia

Asanblada Nagusiak sindikatuari lotutako guztiari buruz jakingo du, baita sindikatuak gizartean duen eragiteko moduz eta etorkizunean egin beharreko politika sindikalez ere. Bere erabakiek sindikatu osoari eragingo diote. Bozketa bidez hartuko dira, gehiengo sinplea nahikoa izango da erabakitzeko.

Gutxienez, bost urtean behin deituko da.

Ez-ohiko moduan, Batzorde Nazionalaren heren bat edo afiliatuen % 10ek eskatuta deitu ahal izango da. Kasu horietan, Asanblada Nagusiak eskaeran planteatutako gaiei baino ez die erantzungo.

Biltzar Nagusian parte hartzeko helburua afiliazioaren % 4 da. ESK-ren adierazpen eta erabaki subiranoaren esparrua da. Izena eman duten pertsonak botoa emateko eskubidea dute, eta Herrialdeetako Probintziales gizonen eta emakumeen arteko proportzionaltasuna zainduko dute.

Batzorde Nazionala

Asanblada Nagusien arteko epean Batzorde Nazionala da zuzendaritza ondorio guztietarako, eta bere erabakiek sindikatu osoari eragiten diote. Haren erabakiak inoiz ezin dira Asanblada Nagusian hartutakoen kontrakoak izan, azken horren mendeko da. Antolagunek deituko du, gutxienez, hiru hilabete behin. Ezohiko bilerak egiteko, gutxienez, Batzorde Nazionalaren herenak eskatu behar du, edo bestela, bi Herrialdeetako Probintziales edo pertsona afiliatuen % 1ek. Halakoetan, Batzorde

Nazionalak eskaeran planteatzen diren gaiak soilik erantzungo die.

Organo horrek baino ezingo du erabaki:

- Greba Orokorra deitzea.
- Ekonomia gaiak, baldin eta ekitaldi bat baino gehiagotarako konpromisoak badakartzate.
- Beste erakunde batzuen kanpaina proposamenak onartzea, baldin eta ekitaldi baterako edo gehiagorako konpromisoak badakartzate. Era berean, beste erakunde batzuek proposatutako kanpainak babestea, baldin eta ekitaldi baterako edo gehiagorako konpromisoak badakartzate.
- Partekatutako guneetan parte hartzeko jarrerak aldatzea edo ez.
- Plan estrategikoak onartzea eta ebaluatzea.
- Behar iraunkorretarako langileak kontratatzea.

Batzorde Nazionalan 60 lagunek dute botoa emateko eskubidea, gehi Koordinadora osatzen dutenek. 60 pertsona horien artean egongo dira Antolaguneko pertsonak eta, ahal den neurrian, Herrialdeetako Probintzietako pertsona guztiak eta afiliazio handia duten lantalde eta atal sindikaletako langile aktiboak. Boto-eskubidea duten pertsonen parte-hartzea ziurtatzeko ahalegina egingo da.

Asanblada Nagusien artean erabakitzeko organo gorena da.

Boto-eskubidea duten emakumeen % 33k gutxienez egon behar du, eta parte-hartzaileen kopurua handitu daiteke edozein unetan, horretarako ezarritako bideen bidez.

Ez da lehentasunezko partaidetza-organoa, baina beharrezko mekanismoak ezarri behar dira interesa duen edozein afiliatuk parte har dezan.

Herrialdeetako Probintzialak

Pertsonak afiliatuak soilik osatu ahal dute herrialdeetako Probintzialak. Funtsezkoa da probintzial horien garrantzia azpimarratzea, erregularitasun handienaz elkartzen diren erabaki organoak baitira. Astean behin edo hamabostean behin bilduko dira.

Zehaztu beharra dago ohiko gai zerrendan lekua egin behar zaiela hausnarketarako eta eztabaidarako espazioei, sindikatu osoari eragingo dioten lan planak sortzea eta zabaltzea helburu.

Herrialdeetako Probintzialek sindikatuaren zuzendaritza funtzioa hartzen dute, herrialdeari soilik eragiten dioten aferetan. Batzorde Nazionalaren menpe daude, biltzar nagusien artean. Haren erabakiak inoiz ezin dira Batzorde Nazionala hartutakoen kontrakoak izan, azken horren mendeko da.

Kopuru txiki batek Herrialdeko Probintzial bakoitzak bete beharreko zereginei erantzuteko balioko du. Kopuru handiago bati esker, organo mota horiek ordezkariak handiago izatea lortuko da, buruzagi berrien prestakuntza erraztuko da, etab. Garrantzitsua da herrialdeetako aholkularitzekin lotura eta afiliazio-pisu handiena duten atal sindikalek parte hartzea.

Funtsezkoa da espazioaren lidergoa ziurtatzea, bilerak antolatzeko denbora duten pertsonak egotea eta Herrialdeetako Probintzialei esleitutako zereginak beteko direla ziurtatzea. Horregatik, garrantzitsua da administrazioko, koordinazioko eta ekintza sindikaleko figurak indartzea, Batzorde Nazionalaren bileren artean sindikatuaren zuzendaritza Herrialdeetako Probintzietan oinarritu ahal izateko.

Herrialdeetako Probintzialen indartzea ezinbestekoa da, esparru proposatzaileagoa eta antolaketa gutxiago landuko duena izatea da ideia. Funtzioak ere zehatzagoak izango dira. Emakumeen parte hartzea erraztuko duten neurriak jarriko dira (ordutegiak, baita goiz eta arratsalde artean txandakatu ahal izatea, iraupena, formatua).

Datozen urteetarako helburu nagusia da zaintzetan sakontzea, bizitzarekin bateragarriak diren militantziak eratzea. Horretarako, ezinbestekoa ardurak beste gizarte erakunde batzuekin partekatzen ditugun espazioetan banatzea. Erakunde horiek lehentasunezkoak dira ESKren jardun soziopolitikoarentzat. Pertsona liberatuek egiten duten lana baino harago doa gure garrantzia; hala, sindikatuan aktiboki parte hartzen duten pertsonak ahaldundu eta parte hartzera bultzatu behar ditugu, sindikatuaren jarduna bermatzeko eta sindikatuak gizarte mugimenduetan eragin dezan sustatzeko.

Herrialdeetako probintzialen helburua da gizarte mugimenduetan diharduten gure afiliatuen errealitatea sindikatuari helaraztea. Praktika ona litzateke “errolda” pasa eta komunikazio bideak sortzea.

Lanak, ahal den neurrian, bikoteka egingo dira. Honako hauek izango dira funtzioak:

- Ordezkarien Batzarrak planifikatzea.
- Tokian tokiko beste erakunde batzuekiko harremanak, herrialde mailan kanpainak proposatzea, tokian tokiko komunikabideekiko harremanak, etab.
- Sektorekako antolaketa, jardun sindikalaren eta bizirik dauden gatazken jarraipena, delegatu eta militante berrien harrera, etab.
- Mobilizazioak egiteko, materiala sortzeko, eztabaida eta hedapen jarduerak egiteko proposamenak egitea, etab. Eta hori guztia Koordinadorari helaraztea.
- Aholkularitza sindikal eta juridikoarekin koordinazioa tokian toki. Koordinazio horren barruan, egiteko nagusienetako bat izango da Sail Sindikal berrien, delegatu berrien eta abarren “tutoretza” egitea.
- Aholkularitza sindikal eta juridikoaren esku jarri sindikatuaren eztabaida guneetan parte hartzea errazteko dauden tresna guztiak.
- Herrialdean lan sektorialerako espazioak sortzea eta koordinatzea (garbiketa, sektore publikoa, industria, esku hartze soziala, etab.).

- Lantaldeetan eta lantze kolektiboko taldeetan parte hartzea bultzatzea.
- Topagune kolektiboak sortzea, esate baterako, gaikako lantalde zehatzak sor daitezen errazten (hizkuntza normalizazioa, LGTBIQ+, maskulinitate berriak, etab...).

Herrialdeetako Probintzialak herrialdeari soilik dagozkion gaietan sindikatuaren zuzendaritza dira eta Batzorde Nazionalaren menpe daude Biltzarren artean. Gutxienez %33a emakumeak izan behar dira.

Atal Sindikalak

Enpresa bereko afiliatu guztien taldekatzea eta sindikatuaren funtsezko oinarria dira, Herrialdeko Probintzialaren menpe daudelarik.

Garrantzitsua da hauen bilera sustatzea.

Enpresetan esku hartzeko tresnarik zuzenena denez, atal sindikalek funtsezko zeregina dute ESKren jardueran. Bere jardun-eremuan esku hartzeko duen gaitasun autonomoa sustatzeko, Herrialdeetako Probintzialei ekarpena egin behar die, eta prestakuntzaren bidez bere gaitasuna eta autonomia handitu behar ditu.

Antolaketa-autonomia:

ESKn barne-desadostasuna onartzen eta errespetatzen dugu, eta organo bakoitzaren autonomia errespetatzen dugu.

Sindikatuako edozein egiturak uste badu bere eremuan hartutako erabakiak eragozpenak direla bere eremuan gauzatu beharko litzatekeen politika sindikalerako, erabakitik aldentzeko gaitasuna izango du, betiere irizpide hori, bi instantzien artean modu arrazoituan eztabaidatu ondoren, dagokion organoaren 2/3en gehiengo kualifikatuak sostengatzen badu.

Atal sindikalen kasuan, ordezkarien 2/3en laguntza izan beharko du. Desadostasuna duen instantziarekin eztabaida arrazoitua izan ondoren, bilera batera eta idatziz deituko da afiliatoria, eta nahikoa izango da bertaratutakoek bi herenen babesa.

Etorkizunari begira, eztabaida zabala ireki behar da antolaketa-autonomiari eta egituren arteko desadostasunen kudeaketari buruz. Horretarako, Batzorde Nazionalean jorratzeko konpromisoa hartzen dugu, VI. Batzar Nagusiaren ondoren.

Koordinazio eta kudeaketa espazioak

Koordinadora

Sindikatuaren ordezkaritza da. Estatu mailako beste erakunde batzuekin harremanak izateaz arduratzen da, sindikatuaren eguneroko kudeaketa-lanak egiten direla ziurtatzen du, eta sindikatuaren egitura guztiek behar bezala funtzionatzen dutela zaintzen du. Zeregin hori, gehienetan, Antolagunean egingo da, baina beste bide batzuetara jo behar duten

aukerak egon daitezkeela pentsatzeari uko egin gabe, eta beti ere gainerako egiturekin barne-komunikazio egokia bermatuz. Era berean, gai-zerrendak egiten ditu eta eztabaidarako materialak Batzorde Nazionalera eta Antolagunera bidaltzen ditu.

Sindikatura ordezkatzeari; nazio mailako beste erakunde batzuekiko harremana; sindikatua-ren kudeaketa lanak egiten direla bermatu; bestelako egiturekiko barne komunikazioa egokia dela bermatu; gai ordenak egin eta koordinatu eta eztabaidarako materiala Batzorde Nazionalari eta Antolaguneri helarazi.

Koordinadoraren beste egiteko bat da kanpaina propioak eta beste erakunde batzuekin partekatutako proposatzea, baita nazio mailako beste kanpaina eta mobilizazio zehatzei atxikimena ematea ere, Asanblada Nagusian edo Batzorde Nazionalan onartutakoarekin bat datozen xedeak badituzte. Orobat, ekimen propioak edo maila nazionalan ESKk parte hartzen duen ekimenak zabaltzen eta sozializatzen direla ziurtatuko du.

Herrialdeetako Probintzialesi helaraziko zaie talde horren barruan egitekoak nola banatu diren.

Koordinadorak bere izaeragatik beste erabaki-organo batzuetara eraman behar ez diren erabaki guztiak hartzeko ahalmena izango du. Horrez gain, salbuespen gisa, Antolagunerekin lankidetzan erabakiak hartzeko eskumena izango du Batzorde Nazionala eta herrialdeetako batzordeak garaiz edo behar bezala artikulatu ezin direnean. Halakoetan, hartutako erabakiak dagokien erabakiguneetan berretsi beharko dira.

Asteroko bilerak egingo ditu.

Koordinadora gutxienez 5 afiliatuk osatzen dute, horietako 2 gutxienez emakumeak, eta Asanblada Nagusiak aukeratzen ditu. Sindikatura ordezkatzeko du eta Asanblada Nagusian eta Batzorde Nazionalan hartutako erabakiak praktikan jartzen ditu. Gutxienez bi emakume egongo dira. Aurreko baldintzak betetzen badira, lurralde bakoitzeko gutxienez pertsona bat egonteko saiakera egingo da.

Antolagunek Koordinadoraren proposamen bat aurkeztuko du, baldintzak betetzen dituen Herrialdeetako Probintzialen proposamenak jaso ondoren, eta irekita utziko du Asanblada Nagusian hautagaitza alternatiboak aurkezteko aukera.

Batzorde Nazionalak beteko ditu izan daitezkeen lanpostu hutsak eta/edo bajak, gertatu osteko hurrengo bileran.

Koordinadorak hiru pertsona gehiago proposatu ahal izango dizkio Batzorde Nazionalari, haren funtzionamendu erregularrerako eta sor daitezkeen edo egitea erabakitzen diren zeregin eta proiektuak kontuan hartuta. Koordinadora osatzen duten pertsonen kopurua ez da inoiz 8tik gorakoa izango. Bi kooptazioetatik batek, gutxienez, emakumezkoa izan beharko du, eta 6 edo 8 lagunekoa bada, paritarioa izan beharko du. Egiten den lehenengo Batzorde Nazionalak berretsi beharko du proposamena.

- Antolagune

Herrialdeko Probintzial bakoitzeko pertsona batek parte hartuko du, Koordinadorako partaideak eta Lantalde zein Hausnarketarako Txokoaren bakoitzeko pertsona batek har-

tuko du parte ere.

Lan planen kontraste, jarraipen eta koordinaziorako espazioa izango da. Bertan parte hartzen duten pertsona guztiek koordinazio lanak dituzte. Bere ardura izango da urtean behin, gutxienez, birgogora dadila indarkeria matxista buruzko barne protokoloa.

Erabakiak hartzeari dagokionez, bere funtzio nagusia izango da Herrialdeetako Probintziales eta Batzorde Nazionalak erabakiak ditzaten errazteko koordinazio eta antolaketa lanak egitea.

Batzorde Nazionalaren deialdia egiteaz eta gai-zerrenda ezartzeaz arduratuko da, baita ESK-ko militantziaren topaketak antolatzeaz ere.

Hilabetean behin egingo dira bilerak, eta maiztasun gutxiagoz, baldin eta koordinatu eta antolatu beharreko gaiak hala eskatzen badute.

Antolaguneren zeregina izango da, halaber, Koordinadorekin lankidetzan aritzea, salbuespenez hartu beharreko erabakiak hartzeko orduan, denbora edo forma arrazoien-gatik Herrialdeetako Probintziales edo Batzorde Nazionalak artikulatu ezin dituztelako. Halakoetan, hartutako erabakiak dagokien erabakiguneetan berretsi beharko dira.

Horrez gain, beste hiru funtzio ere baditu espazio honek:

- Koordinadoran zein Antolagunen izan daitezkeen epe luzeko absentziak kudeatzea, hala behar bada Herrialdeetako Probintzialesi pertsona zehatzak eskainiz hutsune horiek betetzeko. Herrialdeetako Probintziales ordezko pertsona hori onartzen badute, aldi baterako izendatuko dute pertsona hori batzordeko kide. Dena den, erabaki hori berretsi egin behar da Batzorde Nazional batean. Era berean, batzorde horretan ordezkapena egiteko beste hautagairen bat aurkeztu ahalko da.
- Sindikatuaren organo guztietan emakumeen presentzia adostutakoa dela bermatzea.
- Bermatzea herrialdeetako batzordeek sindikatu osoarentzako lan planak proposatzeko funtzioa betetzen dutela.

Parte hartze espazio zabalak

Ordezkarien batzarrak

ESKrentzat funtsezkoak dira, parte hartzerako eta zuzendaritzarako, eta garrantzitsua da biak ala biak indartzea eta erregularrak izatea. Izan ere, ohikoa den gisan, hilabetean behin deitzen badira eta parte hartzea zabala bada, eztabaidarako espazio egokia da. Horrez gain, baliagarria da baieztatzeko gure jardun sindikalak eragin praktikoa duela esku hartzen dugun lekuetan. Delegatuak ez diren afiliatuen parte hartzea sustatzen saiatuko gara, eta herrialdeetako batzarretarako deia afiliatu guztiei egingo diegu.

Espazio hau zabalik dago afiliazio guztiari eta saiatuko gara parte hartze handiena sustatzen.

ESKko topaketak

Nazio mailako topaketa, eztabaida eta prestakuntzarako gunea, gutxienez urtean behin biltzen dena, 2022tik arrakastaz garatzen den bezala.

Militantzia guztiarentzako gunea irekia da, eta parte-hartzea ahalik eta zabalena izatea sustatzen saiatuko da.

Lantaldeak

Funtzio konkrituak dituzten lan taldeak dira.

Administrazioa eta finantzak: bere funtzioak kontabilitatearen eta finantzen kudeaketa, administrazio zereginen koordinazioa eta Biltzar Nagusian Elkartasun Fondearen gainean onartzen diren aldaketak martxan jartzea eta horren kudeaketa.

Komunikazioa: komunikazio lantaldea handitzea eta biltzarren arteko epean eginiko Komunikazio Planean onartutako funtzioak.

Lantalde Feminista: V. Biltzarretik taldeak izan duen garapena aztertzea eta beste herrialdeetako emakume batzuek ez parte hartzearen arrazoiak aztertzea. Emakumeak biltzeko espazio kolektiboak antola daitezen sustatzea eta erraztea eta kanpainak proposatzea; propioak zein beste erakunde batzuekin lankidetzan.

Lan Osasuna: lan istripuen aurkako lan bateratuari buruzko koordinazioa (istripu hilgarrien protokoloa, etab.), segurtasun eta osasun arloko oinarritzko zalantzak argitzea, lan osasunaren arloko ekintza sindikalen inguruko ekintzak eta ekintza ildoak eztabaidatu eta proposatzea, lan osasunaren arloan sindikatuaren kanpainak proposatzea, propioak edo beste erakunde batzuekin elkarlanean.

Ekintza Sindikalako lantaldea: bi mailatan berregituratzea. Ekintza sindikalerako libe-rarioa daukaten pertsonen koordinazio espazio bat, bertan koordinatu eta laneko esperientziak partekatzeko; eta beste espazio bat eztabaidatzeko, lan ildoak proposatzeko eta proposamenak garatzeko. Bigarren horretan, delegatuen parte hartzea zabal eta aktiboa izango da.

Formazio lantaldea: V. Biltzar Nagusian taldeek beraien gain hartutako lanak abiaraztea, eta baliabideak kontrataziora bideratzea (eztabaidatu egin behar aldi baterako edo modu iraunkorrean).

Aholkularitzen lantaldea: martxan jarri behar da lanaren antolakuntzan zer behar dagoen antzemateko; lan karga ekitatiboki banatzeko; herrialdeen arteko laguntza mekanismoak ezartzeko; prestakuntza edo lan tresna beharrak hautemateko; hobekuntza proposamenak garatzeko; bikoizketak saihesteko edo errealitate sindikal eta juridikoen estrategia eta azterketa bateratuak egiteko.

Martxan dauden lantalde guztiek hartuko dute parte Antolagunen. Han, koordinazio lana

egingo da, eta egiteko dauzkaten lanak eta proposamenak partekatuko dituzte erakunde osoarekin.

Ez lukete zertan bertaratu Antolaguneren bilera guztietara, baina hori litzateke gomendagarriena; gutxitan gertatu beharko litzateke gairen bat jorratzea sindikatuaren area horretako arduraduna bertan izan gabe.

Hausnarketarako Txokoa

V. Batzar Nagusian hainbat gairi buruzko lanketa kolektiborako taldeak sortzea onartu genuen (feminismoa, ekintza sindikala eta negoziazio kolektiboa, lan-osasuna, pentsioak eta hausnarketa estrategikoa), bai eta zenbait talde sortzea ere (gizarte-ekintza, hezkuntza). Talde horiek funtzioak partekatzen zituzten:

- Eztabaida edo prestakuntza-ekintzak diseinatzea eta proposatzea, hausnarketarako, laguntzeko eta elkargune kolektiboetan elkarrekin lan egiteko.
- Hainbat gaitan jarduteko estrategiak eta edukiak eztabaidatzea eta garatzea.
- Ordezkarien egiturak koordinatzea, arlo bakoitzean erantzukizun edo interes zehatzak dituztenak.
- Lan sindikalari laguntzeko tresnak prestatzea, hala nola gidak eta abar.
- Sindikatuaren kanpainen proposamena, bere kabuz edo beste erakunde batzuekin lankidetzan.

Bost urte hauetan egiaztatu dugu, alde batetik, zailtasunak daudela Bitzar Nagusi horretan planteatutakoa abian jartzeko, eta, bestetik, hausnarketa estrategikorako gure gune kolektiboak sortu behar ditugula, sindikatua ideiak garatzen laguntzeko eta eduki ideologiko eta estrategikoz elikatzeko, gizartean, sindikatuetan eta politikan eragiteko tresna gisa erabil baitaitezke. Azken batean, une historiko zail honen mailan egoteko aukera emango digute.

Eguneroko dinamikak eta eguneroko larrialdiek irentsiko ez dituzten hausnarketa estrategikoko espazioak sortzeko eta mantentzeko asmo handiko helburua garatzea ahalbidetuko duen egituraz eta lan-planaz hornitzeko unea da.

ESK-k ez du ideien laborategi bat eraiki nahi, baizik eta sindikatuaren militantziari irekitako espazioak, non sindikatu osoaren ideiak txertatuko diren, lortu ezin diren helburuak ezarri gabe, behetik gorako hausnarketak eta lanak garatuz.

Gainera, modu apalean eraiki nahi dugu, helburu onargarriekin eta eskuraezinak ez direnekin, presiorik gabeko eta pauso sendoko lanak eta hausnarketak eginez.

Azken urteotan, ESKren eta STEILASen lan-dinamikek eta eguneroko lan-karga handiak eztabaida ideologiko bateratuei ekitea eragotzi digute. Hausnarketarako Txokoak bi erakundeentzat beharrezkoa den espazio partekatua bete lezakeela uste dugu, eta, beraz, STEILASi egitura hori partekatzea eskainiko diogu. Bertan, murgilduta gauden prozesu

historikoaren gakoak aztertuz, aurkezten zaizkigun erronkekin bat datozen diskurtsoak ta ekintza sindikala sortuko ditugu.

Planteatutako guztiagatik, Hausnarketarako Txokoak berezko funtzionamendua izango du, lantalde bat sortuz. Lantalde horren osaera Batzorde Nazionalean onartuko da, eta hura arduratuko da egitura berria abiarazteaz (plangintza, STEILASekin harremana, hasierako antolaketa eta jarraipena, etab.), eta Antolagunerekin koordinatuko ditu bere ardurapenak eta beharrak.

Lantalde hori izango da errefleboko gune hauen arduraduna:

- Feminismoa
- Transizio ekosozialista eta deshazkundera
- Zerbitzu publikoak (hezkuntza, osasungintza, zerbitzu sozialak...)
- Aberastasunaren banaketa eta Eskubide sozialak (BOE, pentsioak, fiskalitatea, gizarte bazterketa, etxebizitza...)
- Sexu-genero dibertsitatea
- Antirazismo, internazionalismoa eta antimilitarismoa
- Euskara eta hizkuntz normalizazioa

Hau ez da zerrenda itxi bat, nahi eta behar diren espazioak ahalko dira eratu baldin eta esparru horretan lan eiteko pertsonak baldin badaude.

Indarkeria matxistaren aurkako protokoloa

Protolo honek bere gain hartzen du sexu jazarpenagatiko eta sexu arrazoiagatiko jazarpenaren aurkako protokoloa bere funtzioak: batzordearen barne prestakuntza, ESKn gertatzen diren indarkeriazko egoerei aurre egiteko protokoloa onestea, eta sindikatu osoari hel dakion prestakuntza eta zabalpena antolatzea.

Kudeaketa txostena egingo dute urtero. Hobetzeko proposamenak Antolagunera eramango dira, eta bertan erabakiko da protokoloa egungo egoeretara edo egoera gertagarrietara moldatzeko beharra dagoen edo ez.

Argilan-ESK

Gizarte bazterketaren aurkako borroka eta gizarte prestazioak eta etxebizitza eskuratzeko arazoak dituzten pertsonentzako aholkularitza.

Kanpaina propioak edo ESKrekin zein beste gizarteko erakunde batzuekin edo sindikatuekin partekatuak proposatzea.

6.3 BARNE KOORDINAZIOA

Informazioa zabaltzeko erabiltzen dugun baliabide nagusia organo ezberdinetan egiten diren aktak dira.

Beharrezkoa da akta-ereduak ezagunak izatea eta nolabaiteko uniformetasuna izatea ere, gaizki ulertuak saihesteko eta akta horiek egitea nahiz zabaltzea arintzeko. Hori horrela izan dadin, protokolizatu egingo dira idazkera, bidalketa, hedapena eta bidaltzeko epeak, eta konpromisoa hartuko dugu protokolo hori VI. Batzar Orokorra egiten denetik gehie-
nez ere lau hilabeteko epean egiteko.

Era berean, erabakiak erabakigune egituratuetatik kanpo hartzeak gatazkak sortu ditu, eta horiek zuzendu eta saihestu behar ditugu etorkizunean aktetarako protokolo honek ere atal hau barne hartu behar du.

Aholkularitzei dagokienez, beharrezkoa da, halaber, aktak trukatzetik harago doan koordinazio-protokolo bat ezartzea.

Organoen funtzionamendua hobetzeko eta sindikatu osoak baloratzeko, lantaldeen eta egituren erantzukizunei buruzko balorazioak egin behar dira urtero:

- Koordinadorak urtean behien bere kudeaketaren berri emango dio Batzorde Nazionalari
- Antolagunek Batzorde Nazionalari bere kudeaketaren berri emango dio urtean behin.
- Herrialdeetako Probintzialak Antolaguneri haien kudeaketaren berri emango dio urtean behin.
- Lantaldeak eta Hausnarketarako Txokoak urtean behin Antolaguneri emango dio haien kudeaketaren berri.

Koordinadora gutxienez urtero bilduko da Herrialdeetako Probintzialekin, plangintza, egiten ari den lana eta abar berrikusteko.

Sindikatuan dagoen lan-gainkargaren ondorioz, askotan akatsak egiten dira eta koordinazio falta dago. Lan-errutinak ezartzeak informazioa arinagoa izaten, koordinazio handiagoa izaten eta funtzionamendu hobea izaten laguntzen du. Beharrezkoa da dagoeneko egiten ari diren jardunbide egokiak (egituren bileren egutegia, ordezkarien batzarrak, gai-zerrendak bidaltzea...) protokolizatuak eta indartuak izatea.

Sindikatu lantaldea gero eta pertsona gehiagok osatzen dutenez, ESK-k lan-harremanen esparruari buruzko akordio bat lortu behar du, sindikatua garenez, talde osoaren lan eskubide eta baldintzei argitasuna emateko.

6.4 PROPOSATUTAKOA GAUZATZEKO ZER BALIABIDE BIDERATU BEHAR/NAHI DIZKIOGU ERAKUNDEARI?

Gure ustez, gai horri heldu behar zaio, eta, horretarako, premien azterketa eta baliabideen banaketa egitea planteatzen dugu, antolaketa-lanerako plan bat, VI. Biltzar Nagusiaren ondorengo sei hilabeteko epean eztabaidatu eta onartuko dena.

SINDIKATUAREN FINANTZAK

VII . KAPITULUA

SINDIKATUAREN FINANTZAK: KUOTA ETA ELKARTASUN FONDOA

Sindikatuaren finantzak, horiek dakartzaten guztiak bezala (kontratazioak, inbertsioak, gastu arruntak...), sindikatuaren eta, bereziki, Batzorde Nazionalaren egitura erregularrek eztabaidatu, kudeatu eta aldatu dituzte.

Azken 5 urteetan, Batzorde Nazionalak lokalak erosteko hartutako zor guztiak ixtea erabaki du, baita Elkartasun Fondoak egindako ordainketak ere, sindikatuaren ardura zirenak.

Hori dela eta, 2024ko urtarrilaren leian sindikatuak bere errealitatea islatzen duten finantzak aurkitzen ditu, alde batetik kanpoko zorra (bankuekiko kredituak) eta barnekoa (Elkartasun Fondoaren aurrerakinak) ez arrastatzeko bertutea dutenak, eta bestetik Gas-teiz, Bilbo eta Donostiako lokalen jabetza dutenak.

7.1 KUOTA

Sindikatuak ezin du inolako kanpoko esku-hartzerik izan eta independentzia mantendu behar du pentsamoldea eta estrategia sindikala ezartzeko orduan. Independentzia ekonomikoa izatea beharrezko baldintza da, baina ez da nahikoa, hori lortzeko.

Kuota da independentzia hori mantentzea ahalbidetzen digun tresna, eta barne-mailako elkartasun- eta partaidetza-kultura sortzen ditu.

Badira urte nahiko sindikatua afiliazioan modu jarraituan hazten doala.

Lantokietan sindikatua ordezkatzeko duten pertsonen profila nabarmen aldatu da. Sindikatuaren beste uneekin alderatuta, ordezkari berriek sindikatuko egituren laguntza handiagoa behar dute.

Gizartean eta, horrenbestez, sindikatuan komunikatzeko moduek ere aldaketa garrantzitsua jasan dute. Gaur egun, sare sozialek, WhatsApp, mezu elektronikoen... erraztu egiten dute, alde batetik, gure ideiak, deialdiak... zabaltzea; baina, beste alde batetik, pertsonak eta teknologia behar dira horretarako eta kostatzen ari zaigu haiek lortzea.

Militantzia, are gehiago gure ezaugarriak dituen erakunde batean, bultzatu eta sustatu beharreko balioa da, baina jada ez da nahikoa gure lanari kohesioa eta koherentzia emateko. Sindikatuan lan egiten duten pertsonen papera gero eta ezinbestekoagoa da gure erakundearen.

Gure sindikatuak ezaugarritu behar duen balioetako bat konfiantza izan behar da eta hori norabide anitzetan izan behar da: afiliatutako pertsonen sindikatuko egituretan eta alderantziz, sindikatuko langileek egituretan eta afiliazioan eta alderantziz...

Konfiantzaren maila berean gardentasunean lan egin behar dugu eta, konfiantza bezala, norabide desberdinetan izan behar dugu.

VI. Biltzar Nagusian orain arte zehaztutako irizpideak eta kopuruak aldatu ditugu, ondorengo bi zentzuetan: sindikatuko kuota-kopurua eta bakoitzaren kopurua.

Lau kuota mota ezartzen ditugu:

- A) Kuota arrunta (%100)
- B) Kuota murriztua (kuota arruntaren %50)
- C) Lotura kuota (kuota arruntaren %34)
- D) Kuota zabala (kuota arruntaren edozein aportazio handiagoa)

KUOTA ARRUNTA

Gure ustez, orain daukagun kuota arrunta beregaintasun ekonomikoari dagokionez irizpide antzekoak dauzkaten gure espazio sindikaleko beste sindikatuak daukatena baino askoz txikiagoa da.

Hortik abiatuta, oraingo aldea 2,5 euro/hil kopuruan murrizten dugu.

Inpaktua txikiagoa izateko, lau urtetan egingo da. Horrek suposatuko luke 2025etik 2029ra (biak barne) kuotak aurreko urteko KPIaren igoera izatea gehi 0,63 euro/hil. Era berean, goera honek Biltzar Nagusietarako ohiz kanpoko kuota kentzea suposatzen du.

KUOTA MURRIZTUA

Kuota honek kontrol eta kudeaketa pertsonalizatua eskatzen digun kuota bakarra da. Urtarrilaren 1 bakoitzean kuota hau arrunta izatera pasako den bakarra izango da.

Kuota honetarako eskubidea izateko, afiliatuak diru-sarrera maila jakinarazi behar dio sindikatuari. Kuota murriztua ordaintzeko eskubidea izango du bere diru sarrera gordinak hilean 1,134€koa edo gutxiago dutenen horiek (14 pagetan) edo 1.323€ hilean (12 pagetan). Erreferentzia hau KPIren arabera igoko da.

Dagozkion irizpideak aldatzea urte bakarrean eragin ez dezan, aldaketa bi urtetan egingo da: 2025ean oraingo kuota arrunteko %33tik %44ra igarotzea eta 2026an %50era.

LOTURA KUOTA

Lotura kuotak ez du kontrolik eskatzen, lanbiderik ez duten pentsionistek eta ordainduko lanik ez dutenek baino ez dute horretarako eskubidea izango.

Kuota hau ordaintzen duenak ez du zerbitzu juridikoak izateko eskubiderik baina gaine-

rakoak baditu (aholkularitza, sindikatuaren bizitzaren inguruko informazioa, partaidetza...).

KUOTA ZABALA

Kuota zabalak ere ez du eskatzen kudeaketarik, izan ere, boluntarioa da, behin afiliatuak nahia adierazitakoan, iritziz aldatu arte mantenduko da. Kuota arruntaren %100 baino gehiagoko akarpenak izango direlarik inolako mugarik gabe. Orientatzeko kuota hori %134koa izan ziteken.

Proposatzen dugun kuoten eredia aldatzearekin batera, sindikatuak konpromisoa hartu du kuota berriak kobratzean izango den diru-sarreraren igoera honako hauetara bideratuko dela: sindikatuaren plantilla handitzera, hurrengo Biltza Nagusien gastuetara eta sindikatuko langileen, delegatuen eta afiliatuen prestakuntza handitzera.

Zaila da, une honetan, proposamen honek 2025erako suposatuko duena simulatzea, izan ere, ez dugu ezagutzen gure afiliazioaren lansari-egitura; baina, orain dauzkagunekin alderatuta kuota-tarte guztiak igotzean, ondorengo estimatu dezakegu:

2023an 26.745 kuota egon dira (bakoitza hiru hilabetekoa).

Guztiek 0,63 euro/hil igoera badute, x 3 hilabete = 1,89 euro/kuota.

26.745 kuota x 1,89 euro/kuota = 50.548 euro 2025ean.

Bestalde, 2023an 4.086 kuota murriztu egon dira. Zati bat, zehazteke dagoena, kuota arruntak izango dira ez direlako LGSri lotuta egongo; eta beste zati batek oraindik ere kuota murrizturako eskubidea izango du, baina gehiago ordainduko du: kuota arruntaren %33tik %50era igaroko da (bi urtetan).

Lotura kuota dagokionez, oso zaila da kalkulatzeko, baina 2025eko lehenengo hiru hilekoan zehazki ezarriko da eta, egungo egoerarekin alderatuta, gehitu egin du.

Lau urteak amaitzean, gaur egun ditugun egiturazko sarrerak baino 200.000 euro/urte gehiago izango dugu.

7.2 ELKARTASUN FONDOAREN ARAUDIA

ATARIKOA

Araudi honek Elkartasun Fondoaren funtzionamendua arautzea du helburu.

Elkartasun Fondoa, 2005eko urtarrilean sortu eta abian jarri zenetik, sindikatuaren baitan ESKren afiliatuek parte hartzen duten grebekiko elkartasun ekonomikoa kolektibizatzekeo tresna gisa eratu zen, garatu dadin oinarritzeko diru sarrera bat emanda mantentzea ahalbidetzeko, ezintasun ekonomikoak ez dezan behartu greba bertan behera uztea.

Eredu sozioekonomikoa zalantzan jartzen duen edozein ekintzaren aurrean —horien ar-

tean ekintza sindikala— egungo legeak emandako salto errepresiboaren ondorioz, Elkartasun Fondoak ekintza sindikalean ESK-ko afiliatuek jasandako isun ekonomikoak arintzeko tresna gisa balio digu.

I. KAPITULUA: FINANTZAZIOAZ

1. artikulua

Elkartasun Fondoak ondoko iturrietatik finantzatu da:

a) Afiliazioaren kuoten %10. Salbuespen gisa afiliazio kuotaren %5 izango da 2019ko uztailearen 1etik 2029ko abenduaren 31ra arte.

Salbuespen gisa, ekarpena kuotaren zenbatekoaren % 10etik % 5era murriztearen ondoriozko zenbateko ekonomikoak, Elkartasun Fondoari eskainitakoak, sindikatuen egiturazkoak ez diren gastuetara bideratu da (prestakuntza-tresnak, ekipoak, egoitzetako hobekuntzak, etab.), eta hori Batzorde Nazionalak (Batzorde Nazionala) onartutako urteko aurrekontuetan islatuko da, eta ez dira inola ere konprometituko sindikatuen kontu erregularrak 2029ko abenduaren 31tik gorako konpromisoekin.

b) Elkartasun Fondoan metatzen den kapitalagatik jasotzen diren etekinetatik.

2. artikulua

Hiruhileko ekarpenak, indarrean dagoen kuoten ehunekoari dagozkionak, hiruhileko bakoitzeko hirugarren hilabetea bukatu baino lehen egin beharko dira.

Elkartasun Fondoak ESKren ohiko finantzetatik banatutako finantza funtzionamendua mantenduko du.

II. KAPITULUA: DIRU-LAGUNTZEZ

3. artikulua

Elkartasun Fondoaren diru-laguntzak jasotzeko eskubidea izateko, ESKren afiliatuek ondoko baldintzak bete beharko dituzte:

a) Kuoten ordainketa egunean izatea.

b) Diru-laguntza jasotzeko eskubidea duen momentuan gutxienez hiru hilabete afiliatua egotea.

4. artikulua

Eguneroko diru-laguntza eguneroko LGSaren kopuru berakoa izango da.

Diru-laguntzen ordainketa hilabete bakoitzeko azken egunean egingo da.

5. artikulua

Elkartasun Fondoaren diru-laguntza jasotzeko eskubidea hirugarren greba egunetik aurrera izango da; diru-laguntzei dagokionez, ez dira kontuan hartuko grebako lehen bi egunak. Grebak bost egunak gainditzen dituen kasuetan, diru-laguntza lehen egunetik ordainduko da. Kasu guztietan, greba egun gisa hartuko da nominatik kendutako benetako lanaldia.

6. artikulua

Aldizkako greben kasuan diru-laguntzaren zenbatekoa kalkulatzeko greba egunak batuko dira, eta 5. artikuluan agertzen denaren arabera jokatu da.

Lanuzte partzialen kasuan diru-laguntzaren zenbatekoa kalkulatzeko greba orduak batuko dira grebako lanaldi kopurua kalkulatzeko, greban dagoen enpresaren edo sektorearen lanaldia eredutzat hartuta.

Bi egunetik gora egindako greba bat eta edozein arrazoiengatik bertan behera utzitakoa, gehienez 15 egun igarota berriz deitzen bada arrazoi berdinegatik, greba bakar gisa hartuko da eta 5. artikulua ezarriko zaio.

7. artikulua

Lanaldi partzialeko kontratua duten langileen greben kasuan, diru-laguntzak ondoko irizpideak jarraituta emango dira:

- a) Fondoaren diru-laguntzei dagokienez, lanaldi partzialeko kontratua, edo horien batura, lanaldi osotzat hartuko da.
- b) Lanaldi berean hainbat kontratu baleude eta grebak horietako zati bati eragingo balio, eguneroko laguntzaren zenbatekoa egindako greba orduen proportzioan joango da, kontratuetan duen orduen batura osoaren arabera.

8. artikulua

Jasotako soldaten eta laguntzen zenbatekoaren batura ezingo da, inolaz ere, hilabeteko soldata baino handiagoa izan.

9. artikulua

Sindikatuari dagozkion egituretan (Batzorde Nazionala edo Herrialdeko Batzordea) eztabaidatutako eta adostutako ekintza sindikalen ondorioz, sindikatuko afiliaturen batek epaitegiko edo administrazioko zigorrak jasoko balu, aipatutako isunaren zenbatekoa Elkartasun Fondoak hartuko luke bere gain.

10. artikulua

Elkartasun Fondoak behin betiko diru gabe geratuko balitz, egoera horrekin bat egiten duten grebalariek ez lukete inolako diru-laguntzarik jasoko.

III. KAPITULUA: KUDEAKETAZ

11. artikulua

Elkartasun Fondoaren kudeaketa Batzorde Nazionalaren esku egongo da, zeinak pertsona bat izendatuko duen administrazio- eta finantza-kudeaketaren arduradun.

Herrialdeko Batzordeek pertsona bat izendatuko dute probintzian, Elkartasun Fondoaren kudeaketaz arduratuko dena.

Izendatutako 5 pertsonak Elkartasun Fondoako Kudeaketa Batzorde bat osatuko dute, eta urteko txostena egingo dute Batzorde Nazionalaren aurrean aurkezteko.

Era berean, Elkartasun Fondoa Kudeatzeko Batzordea arduratuko da sor daitezkeen salbuespenak ebazteaz, jarduera horien erregistroa sortuz, eta, beharrezkoa balitz, Batzorde Nazionalaren aurrean iritzi arrazoitua emanaz. Batzorde horri dagokio behin betiko ebazpena ematea.

12. artikulua

Batzorde Nazionalak erabaki ahal izango du Elkartasun Fondoan pilatutako diruak sindikatuko aparteko beharrak ordaintzeko erabiltzea, bere finantza propioekin egin ezin duenean; inoiz ez bere ohiko funtzionamendurako. Mailegu gisa egingo da, interesik gabe; eta, inolaz ere ez, Elkartasun Fondoaren oinarrizko helburua betetzea arriskuan jarrita, araudiaren atarikoan aipatzen den bezala.

Orain aurreikusten ez diren egoerengatik, Elkartasun Fondoa dirurik gabe geratuko balitz, sindikatuak bere gain hartuko lituzte diru-laguntzen ordainketak, jasotako maileguak kitatu arte.

IV. KAPITULUA: INDARRALDIAZ ETA MOLDAKETEZ

13. artikulua

Araudi hau 2024ko uztailaren 1etik aurrera aplikatuko da, ESKren VI. Biltzar Nagusiak onartu ostean, eta Biltzar Nagusi berri batek moldatu arte indarrean egongo da.

Bi Biltzar Nagusien arteko epealdian, beharra eta premia egiaztatuko balitz, Batzorde Nazionalak araudi honen behin-behineko moldaketa egiteko ahalmena izango du.

